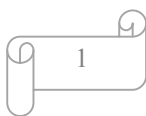

„Нити је корисно ревносно руковођење у животу без вере, нити је довољно правилно исповедање вере без добрих дела, да би нас довело пред лице Божје, већ је обоје потребно за изградњу правог Божјег човека”.

Св. Сава, Први Архиепископ Српски

Зборник радова 14. Међународне уметничке колоније
„Панонски бисери“, Нови Сад

СВЕТОСАВСКИ ЕПИСТОЛАР

Издавач

Савез књижевника у отаџбини и расејању,
Нови Сад

За издавача

Милош Б. Иветић, Футог

Уређивачки одбор

проф. Дина Заварко, Нови Сад
проф. Душица Гак, Кула
Милош Б. Иветић, Футог

Корице

Драгица Ждралић, Петроварадин

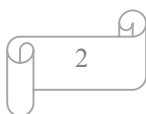
Лектура

проф. Душица Гак, Кула
проф. Дина Заварко, Нови Сад

Тираж: 200 примерака

Штампа: ГОРАПРЕС Земун

ISBN: 978-86-7970-170-1

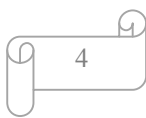
Савез књижевника у отаџбини и
расејању, Нови Сад

СВЕТОСАВСКИ ЕПИСТОЛАР

Зборник радова
14. Међународне уметничке колоније
„Панонски бисери“

Нови Сад, 2020.

Светосавски епистолар

Овогодишњи Зборник радова 14. уметничке колоније „Панонски бисери“ под насловом „Светосавски епистолар“ посвећен је годишњици рођења Светог Саве -првог српског просветитеља и архиепископа.

Творећи својим делима епистолар посвећен једној од најзнаменитијих личности нашег народа, аутори су исткали разнобојни ћилим чије су потке духовност, родољубље, запитаност и љубав у свим својим узвишеним нијансама. Између корица Зборника тече шаролика река песничких израза и књижевних стилова.

Све што се из душе изроди носи са собом лични печат ствараоца и његова најтананија осећања, све његове олује, поразе и победе. Пишчева величина је у искрености из које се рађа тежња да својим делом учини овај свет бољим и срећнијим местом, а то је завет који нам је оставио Свети Сава – да вером и добрим делима изградимо у себи богоугодног човека. Вера без доброг дела није довољна.

Кроз Зборник нас воде поруке великана: владике Николаја Велимировића, Иве Андрића, Исидоре Секулић, Достојевског, Меше Селимовића, Десанке Максимовић, Мирослава Антића, Душка Радовића и Његоша. Мисли о превазилажењу раздора међу људима, о вери и Богу, о доброти, о слободи коју треба разумети, лепоти аутентичности, детињој радости, о непресушној потреби за љубављу и срећом, мисли о задивљујућој величанствености природе одувек су опседали књижевнике, али сваки

уметник другачије види свет, другачије мисли и ствара. Писање је трагање за сопством, а сваки човек је другост.

Иако су дела у Зборнику разврстана на лирске врсте, афоризме и приче, она су јединство поетских импресија људи који су из сопствених животних спознаја извукли есенцију најснажније емоције и преточили је у стих или реченицу.

Време је најбољи судија људском стваралаштву. Оно не милује, него нагриза, удара, рашчлањује и сецира па шта се уистину након тога смогне саставити у драгуљ то опстаје и томе се нараштаји клањају. На човеку је да учи кроз стварање и да твори дела не оптерећујући се питањем да ли бруси камен или дијамант јер то га може омести у искрености, нагрдити гордошћу и спотаћи у оригиналности. На писцу је да својим стваралаштвом мења свет набоље, а на читаоцу да препозна пишчеву емоцију и о њој промишља.

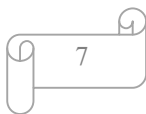
Уживајте у стварању и читању!

Дина Заварко

I

*„Будите брзи да кажете благе речи које стварају
мир и добру вољу међу људима, а уздржљиви у
речима које воде раздору, мржњи, злоби и препирци.“*

Владика Николај Велимировић

АНА МИТИЋ СТОШИЋ, Врање

ОПРАВДАЊЕ

Вараш се
Отров аспидин
Под њиховим ногама
Проливају крв
На путу мирном
Верујеш
Да нема разлике
Између закона
И пророка
Жртве и помирења
Враћаш се
Поданицима
Као Давид
Кунеш и благосиљаш
Рачунаш на слепога.

ТРАЈАЊЕ

На ветар се ослањаш
Стопала печатају
Трагове
Не остављају
Ланаци стине
Врата отворена
У олтару сагорева
свећа
И крст
Да врати
Богослужење
Међу људе
Таји се
Чекање
Читање
Светог писма
Тешка књига
За слабог ђака
О(т)пада лист
Румени се суза
Крвав је зној
Његове лепоте.

ОБРЕЗАНО СРЦЕ

Многоглаве сенке
Походе
Проходе
Мраком
Чивијају
Очијукају
Где је семе
Твога плода
У стени
У камену
Плодно тло
Заувек избраздано
Марионете
Прескачу судију
Срца обрезаног
Преступају
До похвале
Оправдање верује
Да је победа
Грло је гроб
Отворен
Рећи ће
Кад наступа
Гнев.

АНДРЕЈ КОКОТ, Радовљица, Словенија

У АКЦИЈИ ДВА ЗА ЈЕДАН

Закопасмо ђавла прошлости
Не хајући шта са њим је пошло у дубине пакла
једног,
Створисмо новог, лепшег, поноситог у оделу красном
и он нама речи слатких одабраних каже:
Закопасмо ђавла прошлости.

Купили смо кола њему, нова, оградили га у куће од
мастила и слова,
и све дукате, благо породично, стависмо на сто,
једи, нећеш вала гладан, да ствараш историју нову,
он климне главом, сабере се мудро и дигне чашу:
Пијмо! Закопасмо ђавла прошлости!

Па добро, ђаво отишао, реци нама шта сад, треба ти
помоћ, ту смо, само кажи.
Немојте! Одморите! Помоћ стиже.
Све сам дао домаће, купили су странце, донели су
ланце, златне, од бисера речи,
од којих мртав се излечи, бит ће раја, кажу,
јер - закопасмо ђавла прошлости.

По који пут ми опет закопасмо једног ђавла?
Огладнесмо, од светла новог не види се ништа,
одморили смо, где фабрике су некад биле, солитери
порасли су, посла нема,
а на небеском кату грле се две сотоне. Нове.
Закопасмо ђавла прошлости. Две су ту будућности.

БИЉАНА ВУКАЈЛОВИЋ РИСТИЋ, Нови Сад

ЈУТРО СЕЋАЊА

Идем прашњавим путем
у истрошеним сандалама
хватајући хладовину
стабала летњег јутра.
Мирише прашина,
мирише зора, мирише сунце,
све пева и шапуће,
а мој страх снажи,
јачи је од свега,
расте сваким кораком.
Не знам шта ћу наћи
када стигнем на место,
одакле нисам ни одлазила?
Која ће ме питања срести?
Шта ћу видети?
Кога наћи?
Да ли ћу из завежљаја с леђа
просути седеф
по костима предака,
или ћу везати чвор још јаче
да не испадну сећања у таму?
Шта је то што носим у завежљају?
Где то путујем
када стојећи у месту
чујем сопствене кораке,
у прабини бесконачности?
Коме идем?
Шта трпам у завежљај?
Колико траје путовање
прашњавим путем јутра сећања?
Оног јутра, чију росу на ногама
још увек љубим у жељама.

БОГДАН ЈЕВТИЋ, Крушевац

ПОЖЕЛИ СВЕТОСТ

Пожели светлост,
светлост ће ти се дати,
да останеш у светлости
требаш заслужити.
Заслуге су једноставне
када се поштују
заповести Божје.
Обавезу која
пред тобом стоји
обави у вољи,
за оптимизам начин
други не постоји.
Буди на страни истине
са пуно чврстине.
Љуби правду,
негуј поштење,
морал је најважнији
без дилеме.
Помози другом у невољи,
ничег се не бој,
судбину своју сам крој.
Пожели светлост!

БОРКА ДРАГОЉЕВИЋ, Нови Сад

БОЖИЈА СИЛА

Нисмо бирали место рођења,
ко ће нам бити мама и тата,
веру од предака наследисмо,
требамо је чувати из ината.
Идентитет морамо сачувати,
тако ћемо дуже трајати.
Ако га временом изгубимо,
касније се можемо кајати.
Да не знамо ко смо и шта смо,
можда ће неко на то да нас тера.
Кад је човеку најтеже у животу,
потребна му је љубав и вера.
Увек се у нешто веровало,
и пре Христа тако пише,
и када смо били пагани,
имали смо богова више.
Да верујемо преци нам рекоше,
и да нам вера буде мила.
Иако нисмо видели Бога.
Видели смо да постоји Божија сила.

БРАНКА ДАЧЕВИЋ, Сремска Каменица

ВОЈВОЂАНСКА РАВНИЦА

Део мене остао је у
прашини војвођанских равница,
остале су стопе у фином
талку прашине, нежном
као прах са лептирових крила.
Смех заглављен у пространству,
као топот коња разиграних.
Да се могу само на трен вратити
и осетити мирис хлеба и млека
из кухиње теткине.
Слушати бакин глас и њене приче.
Да се могу вратити и узети део неба,
и да могу понети све боје жита.
Оста тако део мене и успомене,
урезане у сећање на давне дане.

СПАС

И још један дан у низу дана,
суморних, где влада тама.
У мислима тешким Исус је мој спас,
молим се њему и опрост тражим,
за душе умрле, за себе, за нас.
Моји драги отишли са овог света рано,
оставили су тешку бол и тугу трајно.
Молим се за њих и спас душа,
у цркви празној, да ли ме ОН слуша?
Мирис свећа, танки дим се диже,
и мој дах се са тим димом меша.
Боже, на дан рођења твога сина,
ја утеху тражим и опрост свима.
На крсту разапет у хладној цркви,
твиј лик ми благи, увек утеху пружи.

БРАНКА ТИРНАНИЋ, Крњево

О СВЕТОМЕ САВИ

Света Анастасија
роди нама свога Растка сина.
И тад' свуда црквена зазвонише звона
у име му оца - Светог Симеона.
Кад израсте у витога момка
за женидбу тад Растка спремаше.
Не могаше ни речи му чути
јер његова уста к'о нема посташе.
Па превари родитеље своје
да од данас он у лов креће,
Не слутећи о имену новом
и да њима вратити се неће.
Вером крену он ка Светој Гори
и када је морем заплочио
Бог облаке сиве иза њег' пустио
леђа му од сваког ока заклонио.
Када су га прекрстили Савом
вером својом предао се Богу.
Тад га прославише као Крсну славу
појећи му химну Светитељу Сави.
Красио нам славно Милешево
раширених крила и Бели Анђео.
На Врачару ломачом мошти му спалише
претворивши у Свети пепео.
Сада химном ускличемо њему
крстећи се са три часна прста:
„Да живимо сви у слози
Свети Саво Ти помози!”

БУДИМИР ФРКА, Нови Сад

ИЗРЕЗБАРЕНИ ФАСАДНИ ТАБЛОИДИ

Придржавајући се избалансираног
положаја уравнотежености,
закоракнух у лавиринт високе фреквенције!
На путу до одредишта,
угледах растректуриране пустињске возове,
обасуте разасутом пешчаном прашином
и успаничене свираче и плесаче
са девичански издемподираним
анђeosком круном у наручју.
Угледао сам и изрезбарене фасадне таблоиде,
преливене са недозрелим млеком
унезверене пренабујале девице,
и омастиљано изуљарена платна
Са неидентификованим ликом
преријског пса луталице.
Уз све то сам зачуо
и претрављени вапај птице ругалице,
као и надзвучни писак
разгоропађене звезде падалице.
Попут уљезара
виртуалне хорор странице,
упутих се према прихватном центру,
насумице.

ВРЕМЕНСКИ УПРАВЉАЧИ

Парадално су ме уоквирили
у напуштеном изложбеном простору,
премаскирани преријски жонглери,
наоружани издемпираним пијучима
у оплеснавелим изгравираним очима.
Борио сам се бесомучно и зналачки,
пампурасто плутајући
по разасутој пешчаној прашини.
Удремљени и пренабујало окрмељени,
умировљени праисконски стражари,
помолише се временским читаваљачима,
указујући на судбинске откуцаје,
погрешно постављене и нехотице зачете.

ВАЛЕНТИНА ВУЛИЋ, Врбас

У ОДРАЗУ

Знала сам.

Изазов,
снага?

Да опет могу бити
земљана.
Испуњена до пета, срећна?

Како се улази
у свој део огледала.

И да се пева.

Направи места
у другом делу огледала.

Упитаност која истрајава.

У крацима се преломи
светлост.

ДОК ПЛОВИМ

Обитавам као пена
између неба и себе,
између зрака и дана,
тиком ме скрајнути могу,
у облику обитавам
и настављам да бдим.
Реторска постављам питања.
(И цедим песму.)
У свим порама бити ја?

Кога сада да питам,
а да у очима има пчелу,
и да му не смета, за потиљком,
облак?

ВЕСНА КРНИЋ, Нови Сад

ТУМАНСКИ МАНАСТИР

Ветар свом јачином Дунавом
Покрај Голупца дува
У голубачкој шуми
Светињу српску благослов чува
Свети Туман
Дом је православља
Божја рука њега обасјава
Ту се млади венчавају
Деца се уз благослов крштавају
Милош Обилић
Манастир подиже
Богу да будемо ближе
Зосим исцељитељ болесних
Божјим даром је био
Тумански и сад остао
Поглед његов манастиром шета
Молитвени глас
Туманским шумама се чује
Благослов Зосим свима дарује
За болесне отац Димитрије
Молитву чита које је ко вере он не пита
У испосници Зосим Свети спава
Дођите, помолите се
Јер он своја врата
Манастира Тумани свима отвара.

МАЈКА И ЧЕСНИЦА

У свитај зоре
Прогледале очи мајке моје
Плаве, нежне као море.
Устала је прва чесницу да спреми
Која мирисом и топлином плени.

У руке сам је узела.
Чујем мајчине речи
Које тихо изговара:
Немој да је гледаш.
Пољуби је као и ја.
Неком ћеш и ти да је предаш.

На четири стране
Четири обележја стоје:
Дренова гранчица
За здравље то је,
Зрно кукуруза или жита
Да увек парче хлеба имаш
Ако те неко пита.

Један динар мали богатства и
Среће другом дали,
Свети крст уз благостање
Што пожелиш све имали.
Парче себи одломи,
Исусу Христу се помоли.

ВЕСНА ФЕКЕТЕ, Сремски Карловци

МОЈА СВЕТИЊА

Питаш ли се понекад, најстарије шта је,
колико је настало ил' нестало река?
Све што бива, природно је дуже-краће траје,
Непролазна једино је вера у човека!

Осам векова баш је доста,
од кад наша Црква доби самосталност,
наш светитељ Сава архиепископ поста,
а манастир Жича српском роду радост!

Браћо, сестре, чувајмо што добисмо давно,
пуном душом спомињимо нашу Грачаницу,
неће душман да нам отме то Косово равно,
јер цаба ти око кад изгубиш зеницу!

ВИКТОРИЈА МАКЕДОНСКА, Македонија

ЈЕДАН ЈЕ БОГ

Нека твоје руке две
буду зраци сунца сјајног,
нек их нико не посече
свако нек` загрли сваког.
Нека светост буде завет
да свако своју земљу чува,
да по туђим не посегне,
својој вери нек` скунав прави
о туђој да не плује
већ да је поштује.
Јер је земља једна.
Бог једнако свима припада,
како год да га називаш,
али немој да га присвајаш.
Немој кише из очију
у лажи да се лију
нека сунца сјај од њих избија,
и нек нам тиха молитва
утеху и чисту веру
срце правично греју.
Нека се песма среће чује
и нека свако сваком на свету
љубав људима дарује.
И не окрећи се никад
туђим похвалама и пажњи
које лицемери изговоре.

Једноставно и лако је
својим путем ходати,
добра дела чинити,
о свакоме се бринути,
правила доброте имати.

ПОВРАТАК

Све је тужно и далеко
у мом сећању, људи,
сад се у кућу враћам
крв ми у грудима бруди.
Са зебњом и кајањем
стару кућу гледам,
степеник је пао,
зид се ко суво лишће рони,
а негде у даљини
стара црква звони.
Суза врела боли
и дрхтај силан куца,
обузима ме за час немир.
Сад се враћам,
то је моја стара кућа.
Скупљам прошле успомене
у сећању што ми бледе,
ветар ми се руга
расплиће ми косе седе.

ГОРАН ИВИЋ, Ветерник

МОНАХ

Монах је свијећа пред Богом запаљена
Да освијетли мрак душе, стазе и богазе.
То је свјетионик срца нашијех за сва времена.
За нас што клечимо и за оне што нас газе.

Сужањ Божији свијетло у сред ноћи,
Молитва што иде од срца до неба!
Милост на земљи од Бога што ће доћи.
Честица свачијег крста пред којим пасти треба!

Грца и плаче над нама биједнима.
Осветљава путе усред мркле ноћи.
Подиже пале што се чине јаднима.
Показује на Христа што ће брзо доћи!

Монах је свијећа пред Христом запаљена.
Путоказ Богу пред кога треба доћи!
Сви са својим крлавим крстовима
Као деца пред матер по опроштај доћи!

Јер само једна љубав и милост има.
Монаси се за нас грешне моле сваке ноћи.
Тада када се нама грешни санак прима...
Молитвеници ће у молитвама за наш спас доћи!

НИСАМ ВРИЈЕДАН ХРИСТОВА ХРАМА

Нећу!
Нисам вриједан Христова храма.
Хоћу!
Да се гушим у сузама.
Отићи ћу!
Да живим међ' облацима.
Заплакаћу!
Са анђелима и вилама.
Побећи ћу!
Злим људским силама.
Утећи ћу!
Поганим животним судовима.
Завољећу!
Све што ме плују улицама.
Изаћи ћу!
Пред оца са људским ранама.
Нестаћу на плавом небу!
Међ' расцвјеталим гранама.
И још једом рећи ћу:
„Нема ме роде.
Ни међ' вама, ни међ' нама.”

ГОРДАНА МАРКОВИЋ, Ћуприја

ИДЕМО ДАЉЕ

Вама,
коме се нисам у зеницама скрила,
ни глас Вас мој без даха оставио није,
ни додир малог прста
није Вам познат,
ни ликом пред Вама
стала нисам...
Душу ми спознасте
с Ваших висина,
без речи сте Путем
кроз тугу
знали да ме пратите,
док су се сви од мене скрили.
Плашили се да се светлост
уз прасак не распадне
када се са мојим мраком састане...
Само сте Ви, посебни,
Душом својом
уз мене стали...
Музиком раја боје дуге,
једну по једну
у живот ми враћали.
Нисмо постали Ти ни Ми -
и шта то мари?
Са далеког пута,
животној светлошћу обасјани,
један зрак сте отргли
и мени га дали!

ЛАВЕ МОЈ

Бреме жеља носиш,
сигуран у себе.
Са литица у бездан скачеш,
страхове немаш...
Само не знаш
у космосу ума мог
чега све има
и да су у мени светла
умрлих и поново ми рођених
душа - моја заштита, Лаве мој!
Пространства своја
испитао ниси,
ни мрак црњи од Хада,
још ниси у себи
отворио та врата.
Лаве мој,
засветли умом,
проговори срцем залутале душе.
Љубављу спаси,
загрли ветар.
Нека те носи
на све четири стране света,
негуј у себи дете!
И изгради
душу Човека.

ГОРДАНА ОПАЛИЋ, Нови Сад

ИМИТАЦИЈА ЖИВОТА

У склопљеним длановима
несна
беснела је ноћ
ударајући у бубне опне
изигране стварности
која испод капака
добија облик недосађаног
недореченог
и води у странпутицу
где зелени снови
играју на планинској
реци, пенушаво пркосећи,
узалудно,
времену које троши
у неповрат материју:
„А требало је живети.”

ГОРДАНА СЛАВКОВИЋ, Костолац

НЕДЕЉА

Недеља је почињала у суботу поподне.
Умијено суботње вече најављује радост.
У сусрет недељи немир изађе чак на пут,
Очисти двориште и у ред доведе децу.

Бело недељно јутро отвори капију широм.
Светлост се разбашкари по кући.
Руже процветају на образима мајке.
На руке јој слети погача сунца.

Недеља дрема у хладу старог дуда.
Густа тишина преде сањиву нит.
Радозналост дечја мота се око бунара.
Поток се лењиво вуче кроз село.

Закокодаче квочка. Зашкрипи капија.
Звечне ланац. Кофа плъусне у воду.
Поток се тргне и зажувори.
Недељна чаролија нестане.

Понедељак почиње у недељу поподне.
Туга загребе сваки ћошак.
Руке тешко прихватају растанак.
Поглед дуго корача низ пут.

Недељом поподне се одлази.
Све капије остају отворене.
Можда ће се вратити они
Што никада и не оду од нас.

ОДЛАСЦИ

Увек брзо дођу.
Изненаде и оне који одлазе.
Ужурбани су
Иако се дуго припремају.
Наслуте се
И пре него што започну.
Крију се иза капута у доласку.
Неминовни су
Јер се не одлажу.
Светлуцају у очима.
Дрхте додиру.
Топе се загрљајима.
Дуго остају на праговима.
Тугу остављају под прозорима.
Са собом вуку срце на узици,
А од обећања плету надања.
Речи под катанац затварају.
У жеље се никад не стављају.
Ни у сновима се не помињу.
Постоје у ћутањима.
Стврдњавају се у погледима
И расту у сломљеним покретима.

ДАНА РАДУЛОВИЋ, Нови Сад

СЛОВЕНСКА ДУША

Ево ме! У сунце гледам!
Видим душу словенску,
У сунцу се огледа,
И попут бљеска олује,
У мени, одјекује!
Па се ехо од мог срца распростире.

Брате по словенској души,
По сунцу,
По истоку!
По бистром немирном водоскоку,
По историји и истини,
По вјери и судбини.

Брате са истока!
Да ли је твоја судбина горка?
К'о судбина земље моје и народа мога,
Док у раљама неког узалудног кушања,
Тражи мир и доказ свога постојања.
Док свијету објашњава
Да је жива и да није крива.

Док поглед њеног сина,
По беспућима небеских даљина,
Тражи своје претке,
Што попут Анђела сунцу узнијеше крила
Јер им час бјеше слобода и отаџбина.

Док се земља тресла и стењала од бола,
А камење мијењало свој облик,
Видјели су лик слободе горе, у сунцу
И наду, тамо, на истоку
У брата по вери,
По истој судбини и стијени
И пруженој руци, у муци!
У звезди, која вечно сија
И обасјава душу,
Као амајлија у срцу.

Овдје су узбуркане воде,
Овдје падају кише,
И вјетар овдје тужно нариче и уздише.
Небо гомила облаке сиве.
Прољеће је одавно већ,
Али као да не одустају зиме.
А душа би да оде до слободе!
Да ослушне чари природе,
Али се скрила.
Ћути!
Не може више мирно да сања
И она тражи доказ свог постојања.

Овде ми ветар сузе брише,
Кад ме притискају,
Па застанем и не могу више,
Кад моје наде говоре тише
И несигурно
Јер ми и ваздух на немир мирише.

Ево, поглед окрећем истоку,
Да на мој длан кане кап наде
Да чврсто стегнем братску руку,
Као поруку.

Брате са истока!
Дај ми знак,
Да моја си громада и нада,
Да мој си ослонац,
Кад ми кољена клечају.

Да могу наслонити главу,
На раме твоје,
Да могу рећи прецима твојим и мојим,
Да мостови између браће постоје.
Па да плачем!
Да заурлам!
Да се чује до Урала
У име вијекова, наших предака,
Твог и мог постојања.

ДАНИЈЕЛА ЈЕВРЕМОВИЋ, Крушевац

ЗВОНА СА ХИЛАНДАРА

Летео је око младог Растка
пламен вере светогорске
пунио му груди хришћанске
огњем снаге са Атоса.

И остави принц Растко
свога оца, мајку, браћу,
свога коња и свој дом
стегну срце на путу том.

Пратиле га сузе мајке
и очеве бриге љуте,
али звоне звона манастира
одјекује Света Гора.

Поста Растко Свети Сава
понос српства, нашег рода
умна глава православна,
светитељска рука часна.

Палили му Турци мошти
нека су им греси прости
да униште дух и веру
да посеју раздор и неверу.

Нису знали да је светосавље
у пшеници, земљи, трави
и у Сунцу и у киши
и у свакој српској глави.

ДЕЈАН ЦРНОМАРКОВИЋ, Бангкок, Тајланд

У ВЕЛИКОМ ХРАМУ

Господар невидљивог царства
у које путују источни људи
станује у великом миришљавом храму.

Пије чај од ружа
дубоко загледан
у нас,
збуњене
величином
његовог стомака.

ПОРЕД БРОНЗАНОГ МАО ЦЕ-ТУНГА

На обали реке Јангце,
у Шангају,
кроз лепоту сутона,
гледао сам осветљене небодере
на другој страни,
који као пирамиде
доминирају над велеградом.
На обали реке Јангце,
у Шангају,
у смирај дана,
када врућ ветар шапуће о прошлости
стајао сам поред бронзаног Мао Це-Тунга
који са каменог постамента
посматра своје животно дело
како се мења.

БОГ ЈЕ ЖЕЛЕО ДА БУДЕМ ПТИЦА

Бог је желео да будем птица
да станујем у висинама
и доручкујем ветар.

Бог је желео да будем птица
да прелетим Жуте планине
на почетку света.

И да сањам
у лету
изнад Водопада девет змајева.

ДРАГИЦА Бека САВИЋ, Бачка Паланка

У ГНЕЗДУ ПРАВОСЛАВЉА

И Творац рајску Атоску Гору створи,
на Светој шаци у облику кажипреста.
Ту манастирска тишина гласно збори,
одјекује вера са православног крста.
Ту, у гнезду благородног православља,
Хиландар је чувар српског светосавља.
И отворише се хиландарске двери,
процветаше на камену руже трнове.
Показа се пут ка Нади, Љубави и Вери,
потекоше капи вина из старе лозе винове.
Распири се на кућном огњишту жар,
поникоше гране из здравог корена.
Искрено покајање је кључ за рај,
молитва је за спас душе створена.
Зазвонише силно светосавска звона,
дозивају залутало стадо и пастира,
да се врате на пут сина Саве и оца Симеона
и умију грешне душе појањем Псалтира.
И олисташе суве гране столетнога храста,
окрилаћена вера долетела у срце напаћено.
Ту је свила топло гнездо своје као ластва,
као милосрђе Божије у човеку оваплоћено.
И тихо, тише, кроз молитву душа дише,
а у Господу мисао налази свој смисао.

ДРАГОЉУБ ЈАНОЈЛИЋ, Смедеревска Паланка

НЕБЕСНИК

Беше и остаде геније велике књиге
И вечно живи песник српскога рода
С венцем већим од Ловћен планине
Небесник кога ћирилица поносно слави.
Свака његова реч поруку вечну носи
И светосавски сија ко грумен злата
Чувар српске славе и сабље бесмртнога Вожда
Хероја са Опленца и првака орашачке зоре.
Горски вијенац сваки Србин носи око врата
И у срцу чува к'о тапију и икону свету
Баш као шајкача сваку српску главу.
Његова песма снагу историје носи
И поруку српском роду за времена сва
Сад би неки силом власти да је избришу
Да је расрбе, чојство и јунаштво да згазе
Прадедовског корена да се одрекну.
Избацише га из школских програма
И из ђачке лектире
У прошлости му рушили вечну кућу
Поломили крст којим се у висине пео
Ружили његово лепо владичанско лице
И што се више труде да у заборав падне,
Он је све већи и још гласнији
Док с небеском Србијом разговара.
Нови зулумћари, ко лажни цареви,
Цепају тапије Српске православне цркве
Руше темеље вековног трајања
Трулу круну своју на ћепенку славе
И расплићу венац народног поноса.

Творца песме над песмама
Са олтара српства уклањају
Ал' не могу из срца народа
У њему Његош још као луна сија.
Пламен његове песме
Упорно гасе вође и кабинети
Одродили се, разбратили
Ал' он је жив, не да се сили
Свом снагом Српство греје.
Јачи је од сатане модерног доба
И од свих србомрзаца редом.
Он, песник васколиког српства,
Кога је стихом уздигао до небеса.
Они што су браћи по вери и крви
Без трунке срама и људске мере
Драговољно окренули леђа,
Сад се са српским целатима грле
И у кржаве руке срце Лазареве земље дају
И не хају што вриште српска огњишта
Широм кршне Горе Црне
Где туга завичајно небо мрачи,
А краљ Никола поручује:
„Не дајте се, браћо Срби,
И овом злу ће крај доћи!“

ДУШАН КОВАЧЕВИЋ Батуља, Мали Радинци

ПУТНИК

Ја сам само обичан камен
На влажној цести пуној блата
Мада у мени гори пламен
Пламен што тиња из ината...

Само сам мрвица која чека
У овом свету пуном зла
Да је позоба птица нека
Божије биће немирног сна...

Обичан путник што пролази
Кроз овај живот непознат
Сува травка на пустој стази
Коју сваки пролазник гази...

Малено зрно песка на путу
Једна звездица из васионе
Неправду само трпим љуту
Чекам да ми звона зазвоне...

Зрнце што често у блату лежи
У мутној бари после кише
Заробљен на путу трулежи
Не могу нигде кренути више...

Некад ме ухвати грч јецаја
Чежња да се склоним са пута
Точкови да ме здробе до краја
Нека ми душа са ветром лута...

БОРБЕ СЕКУЛИЋ, Бачки Јарак

СВЕТИ САВА

Могоа је Свети Сава
У свом дому Немањића
Сваким даном
Да се поји рујним вином,
Да се мрси добром храном.
Предодређен за племића
Да наздравља медовином,
Сваки дан да буде славље,
К'о што раде све велможе,
Ал' је хтео да спасава
У Србији православље
Да се Срби једном сложе.
Могоа је Свети Сава
Широм Рашке за дукате
Да распрода све ревице,
Да их слаже под узглавље,
Ал' је хтео да спасава
У Србији православље,
Да сагради манастире.
Могоа је Свети Сава
За живота много тога,
Да добије престо цара
Да сачува своје здравље,
А изабр'о драгог Бога
И над књигом стално бдење
У келији Хиландара,
Јер је хтео да спасава
У Србији правослаље
Да донесе просвећење.

ЖЕЛИМИР РИСТИЋ, Платичево

ПОТОМЦИ ХИЛАНДАРА

Пред коленом, уредна азбучна слова,
Унучад писмо сричу Оцу и Сину,
До курђела учили из родослова
Па би да поглед до њих, високо, вину.

Небу самом, златном крсту Хиландара
Где вера брижно целива љубав, наду,
Из корена би живих, појања стара
За славе, радости, певати да знаду.

Уз Оченаш, тропрст печат краси писмо,
-Ти као што јеси, ми велики нисмо,
За руке нас поведи до Горе Свете.

Под кровом од сунца небеска су врата,
Анђели службују, брат веран до брата,
А на прагу, осмех блиста, стоји дете.

ТИХОВАЊЕ

Сву ноћ је уз мене тиховала шума
Магленом свежином нетакнуте чаше,
Режале су зверке на ћутање наше
Везане у чвор на сред празног друма.

Ширећ' бела једра пловио сам незван,
Сав и све сам верно предавао миру,
Лоших дана пипке одсецао виру,
Просејав'о смисао, а бесмислу бездан.

Сплеле су се тмине у мирису зова,
Багрем стари верио се дремком,
Невид крио, неко је са Ленком...
Од некуд с висине сретала ме слова.

ЗОРАН ПАВЛОВИЋ, Параћин

СВЕТИ САВА

Најумнија србска главо
Оставио си моћ и царство,
Свети Саво, србска славо,
Отишао си у Хиландар, у своје братство.

Од када си двери Хиландара отворио
Као дете тада мало,
За Србе си се борио,
За друго ти није било стало.

У келији си тиховао,
Молитви се посветио,
У Бога си веровао,
Живот си са њиме поистоветио.

Народ свој никада заборавио ниси
Цркве и школе, ти нам остави,
Браћу своју, помирио ти си
Србин те сваки радо слави.

Свети Саво, и сада нам помози
Траже оно што си нам оставио.
Не желе да живимо у слози.
Просветли нас, како би свако од нас,
Твој пут наставио.

ЗОРКА ЧОРДАШЕВИЋ, Франкфурт, Немачка

СВЕТОСАВСКА ЛАЂА

Од Врачара па до Горе Свете
кад се рађа и кад сунце зађе,
громки гласи у небеса лете
поју дјеца светосавске лађе.

Поју браћа да се пјесмом јаве
лијепу химну Светитеља Саве
да га не би забораву дали,
са његове стазе залутали.

Брижно своје водио је стадо,
градио нам светиње и школе,
испоснички живио је радо,
заклињао браћу да се воле.

Учио их да знају праштати,
пред олтаром са три прста стати.
Да чувају светиње и лавре,
изнад свега воле православље.

Ти си нашу узвисио вјеру,
Свети Саво, српски учитељу.
Кличемо Ти подигнуте главе,
свуд у свијету Тебе Срби славе.

Твоја лавра сија на Атосу,
а водиља звијезда на Врачару,
древне двери православља то су
што чувају нашу вјеру стару.

Сјаји звијездо, никад се не гаси
тебе име Светог Саве краси,
нек' те никад не покрије тама
Свети Саво, живи увијек с нама!

ПИСМО

Ти си моје огледало свето
свакодневно гдје огледам лице,
док те куде ја те љубим - ето,
ћирилице, ти древна краљице.

Твоја слова златом су писана
златила их Јефимијина рука,
православко, од Бога нам дана,
ти си наша од злата јабука.

Најљепша си међу јабукама
здрава, једра истријебила црва,
због љепоте хоће да те руше,

у свијету си љепотица прва
голубице, не дам да те гуше -
док је Срба ти ћеш бити с нама.

ИБРАХИМ ОСМАНИ, Врање

МОЈЕ ИЛУЗИЈЕ

Моје илузије ил' су јава или сан
Ил' дугачак досадан дан?
Поштујем их у другима
Као у себи и својим сновима.
Моје младалачке илузије
Негде су се разбиле
Или су се с годинама изгубиле.
Живим од истина,
А не од заблуда, наде и ишчекивања.
Поезија је само траг живота,
Пламти за трен.
Поезија је пепео пламтећег жара!
Нисам упознао потпуну истину.
Када бих је упознао, остао би ми
Само дуг и самотан пут,
Пун туге и трња, плача и ридања.
Понекад и сад плачем за илузијама,
Са истом жалошћу као за умрлима.
Лакше ћу преболети изгубљени иметак
Него илузије са којима живим.
Шта би ми остало, која задовољства
У животу мом?
Јесу ли илузије обмане
Или апсулутне истине?

ИВАН БУКИНАЦ, Нови Сад

ЦРКВИ, БОГУ И ПРАВОСЛАВЉУ

На прозору православља
што се чује надалеко
пењаћу се ту пред свима
у врхове њене славе,
док у мени мене има.

Под крст часни њене вере
залутали да се врате
босиљачом благосиља
Да истине за живота
целивају и запамте.

Заклопићу очи пред сан
Усликнимо с љубављу
Светитељу Сави
Изрећи ћу к`о школарац
Са молитвама дати мир
за духовни Божји правац.

Светосавска Божија рука
благосиља вера наша
Кад клечећи пред олтаром
прекрстише се и прозборише
Свете речи Оченаша.

БОЖИЋНО ЈУТРО 2020.

Мир и тишина одјекују,
Све жеље и наде спавају,
У његовом наручју.
Само Он не спава.
Нема времена за сан.
Виђаше са свитањем.
Трагови му по лишћу опалом,
и оно спава, мирује.

Пажљиво хода, лебди
да им сан не ремети, блажени.

Само мир и тишина у моме
крају, овога свечаног јутра.
Снег је зека снио овога
свечаног јутра, али бденије и
без њега, исти укус има
па мирис храстовине, сламе
и пламен свећа га целивају.

ИВАНА ПАПЕШ БОГОСАВЉЕВ, Суботица

ДВЕ ГОРКЕ КАФЕ

Ноћас си ме посетио у сну.
Руку прекрштених на грудима
седео си на челу
трепезаријског стола
леђима окренут ка
излазним вратима куће.

Било је Бадње вече,
твој тањир окренут надоле,
без чаше,
без икакве шансе да будеш жив.

Памтим сваку црту
твог уморног лица,
памтим глас.
Недостаје ми твој осмех.

Ноћас си ме посетио у сну
и ниси ћутао.
-Кедеру, сада је боље.
Није и никада неће бити.

Мама још увек свако јутро
кува две турске кафе.
Горке.

ЈАСМИН Р. АДЕМОВИЋ, Суботица

ЛАСТЕ

Северни ветрови хуче
Утихле чак и звезде
Ледени талас нас туче
Ласте на југу се гнезде.

Ситничаво чује се хук
Набрекле све су жлезде
Немио, отужан звук...
На југу се ласте гнезде.

Удара судбине дамар
Безвредни гласови језде
Жуља животни самар
На југу ласте се гнезде.

ЈАСМИНКА БАШИЋ, Стари Лединци

БАШТОВАНСТВО

Та танкоћутна нада,
и њен страсни плес с немиром.
Вечито кокетирање у гипким исклизајима из сећања.
Да није тако, како би се усудили?
Плиткост сећања као плиткост бразде пролећне сетве.
Плиткост таме чију, једино, трајност имамо моћ
лимитирати на кратко.
Тек толико зарезати да кишне капи не разголите семе
и не озледе танушну нит живота који ниче.
Чудесна фрагилност која наочиглед, пркосно разрива
ту шкрту, стиснуту земљу.
Баштованство. Страсно.
Кад прстима урониш у топлу, влажну земљу.
Некад податно.
Некад ћудљиво. Најчешће шкрто.
У потрази. У сталном прекопавању. Заоравању.
Плевљењу.
Зарониш. У искомску тмину.
У тихи бескрај надања.
У безречје бесконачног.
Тамо, где траје трагање, за изгубљеним семеном
из кога ниче разумевање.

ЈОВАНКА РОКВИЋ МАТИЋ
Нови Сланкамен

МОЛИМ ТИ СЕ

И данас се молим теби,
Ти свевишња - како не би.
Молим Ти се, Госпо мила,
За здравље себи и својима.

Ти свевишња, са висина,
Додјели нам здравље свима.
Нека мир у свијету влада.
Љубав свуда да завлада.

Моли нам се са висине.
Сунце свима да нам сине.
Да љубимо ближњег свога.
Нек' завлада свуда слога.

Окрени се данас, Мила,
Макар мало ка мојима.
На четири стране свијета
Душа ми је разапета.

Данас се јако молим.
Стискам прсте, не говорим,
На челу са својим крстом,
У молитви с вјером чврстом.

ЉЕРКА РАДОВИЋ, Нови Сад

МОЛИТВА ЗА УНУТАРЊИ МИР

Премело ме је, снагом се изборит
од узрока посљедица, од нечег
што тлачи и пригиба доље, мојих
боли, од злога или је све то мени
ПРЕТЕШКИ КРИЖ са којим морам.
Не, нећу посустат.
И све ћу, до краја мог животног пута, молит.
Да, молит ћу Бога и молим, сама са Њим.
Из себе тад све отпустим, све друге мисли,
нек` у мени буде ништа, само свијест.
Ту сам пред Богом, Свевишњим
Оцем, Сином и Светоме Духу
и молим драгог да ме прими под свој заштитни штит.
Молит ћу, нек ми да снагу да кроз мене протече.
Жељет ту силу, кроз своје тијело и ... Ја му вјерујем.
Сваког пута, кад му усмјерим руке,
Он почиње струјит мојим бићем и неку
Чудну осјећам снагу која води у душевни мир,
у добро.
Знам да само једна Његова ријеч све може.
Вјерујем да ћу оздравит јер не желим још умријет.
Ја ћу оздравит.
Вјерујем да је Он сила која држи и ову Земљу да се
не распадне од злога.
Ја ћу оздравит.

ЉИЉАНА КАРАНОВИЋ
Бања Лука, Република Српска

ПОЉЕ МАСЛАЧКА

Били смо некад поље маслачка
Коријена дубоких земље нам плодне
Цвијетови прољетни расцвијетани
Украси наше земље нам родне.

Гостисмо сваког ко год нам сврати
К'о пчела кад поље златом се злати
И не би ни то туђину доста
Празно нам поље златасто оста.

Удари бљесак, олуја стиже
Зреле маслачке са ливаде диже
Распршти се маслачак од олује
И сада пјесме о томе брује.

Носио вјетар свуд преко гора
Великих океана и плавих мора
Па спусти сјемена гдје никада прије
За ново поље ни чуло није.

Сад ничу маслачци диљем свијета
Куда нас однесе, судбино клета,
Цвијетати овдје није нам воља
Најљепша бише родна нам поља.

СВЕТОМ САВИ

Ко је био Свети Сава?
Кога славиш српски св'јете?
Мали дјечак Немањића
Рођен као треће д'јете.
Бијеше племић српског рода
Ал' марио за то није
Божјим путем кренуо је
Јер у души светост крије.
Све уз помоћ велечасних
Светој Гори Сава стиже
Хтједе монах да постане
Драгом Богу да је ближе.
Често јео хљеб и воду
Али то му тешко не би
Да манастир свој сагради
Дјечак Саво дао све би.
Босих ногу ишао је
До далеког Цариграда
Да измоли одобрење
За Хиландар, гдје је сада.
Алексије и Анђела
Одобрише Светом Сави
На темељу некоћ старом
Нов Хиландар да сагради.
Ни ту Сава стао није
Већ оснива царство, школе
Љечилиште за болесне
Зато Светог Саву воле.

Писао је књиге многе
И конаке подизао
За болнице и за школе
Што имао Он је дао.
Многе школе и болнице
Сад његово име носе
Славе свога светитеља
И са њиме се поносе.
А времена нова дошла
Гледа Саво чудна јада
Па се боји од грешника
Да светиња не настрада.
Сад са неба поручује
Док чемер и тугу гледа
Борите се, браћо Срби,
Светиња се ником не да.
На Цетиње сви крените
Амфилохијем на челу
Одбраните манастире
И светињу српску цијелу.
Појте му, Срби,
пјесму и утројте,
АМИН.

ЉИЉАНА ТЕРЕНТИЋ, Смедерево

Свети Сава пред одлазак у Никеју

(Крај августа лета Господњег 1219-е год.)

У ставу оранта сред наоса стоји,
са братијом моли док кандила горе,
молитви је много, нико их не броји,
Хиландарци тако дочекују зоре.

„Ја, многогрешни Сава молим Те Боже,
За Никеју путе нама благослови,
без Милости Твоје ништа се не може,
нек' брод наше Цркве слободно запливи.
Да самостална у Србији нам живи,
молим Ти се срцем из нејаких груди,
српчад Ти се клања и Теби се диви,
нека јака вера отачаство буди!
Свака српска душа Тебе сад' прославља
да се Милост Твоја над нама излије,
да нам Црква буде брана Православља
а Епископ вођа духовне Србије!“

Молитвеник се у државника створи
положивши наду у Јединог Бога,
да самостална Црква Двери отвори
и Србија има Епископа свога.

Свети Сава – српски архиепископ
(1.септембар лета Господњег 1219-е год.)

Моли цара Сава, а срце трепери,
са великом пажњом патријарха гледа,
предао се срцем спасоносној вери
па се сумњи душа препустити не да.

Божији Благослов озари нам Саву,
Свети Дух одговор тако свима даде,
Небеска Светлост обасја му главу,
Архиепископ српски Сава постаде.

Сад пустињски живот мора да остави
јер духовно јака Србија нам треба,
нек'сад' народ још више Господа слави,
благослов свети сишао је с' Неба.

Зло у добро Сава све нам преобрази
и научи народ да загрли Бога,
са вођом добисмо на вери, на снази,
Србин слуша и прати пастира свога.

Већ осам векова све нас вером храни,
поји са Извора Светог Православља,
заступништвом својим чува нас и брани,
са молитвом сваком он се нама јавља.

Свети Сава и сад' благослове дели,
жезлом вере свете заблуделе буди,
невоља и српчад никад се не срели,
нека нема мржње, нек' се воле људи!

ЉУБОМИР ГЛИГОРИЋ, Нови Сад

СВЕТОСАВСКО ОХРАБРЕЊЕ

Оче, теби се обраћам,
Можда ме гледаш и пратиш
Колико стасавам у достојног
човека?
Не знам колико си поносан
Што твоје гене носим
Па сам твоје манире наследио
Да ходам усправно.
Од никога се не кријем.
У ходу око бацим на пролазнике
Као што си ти бегенисао
Лепу и прелепу чобаницу,
Моју мајку, док је чувала стадо.
Злоћудна коб
Рано те шчепала
Да се раздвојимо.
Твој дух и даље живи.
Уз мајчине скуте
Нисам се одвајао.
Сваки њен савет
Верно пропратио.
Учила ме о поштењу:
Да учим за себе
Да ће се све то потврдити
Како се зарађује,
Како се човек одржава,
Никога да не молим,
Ни случајно да не просим,
Како су позајмице лош пријатељ
Само то себи не дозволи
Да неко прст упире.
Ако си оца изгубио,

Тебе неће улица да васпитава.
Све до једног дана.
Испред мене је стала мајка:
Овог човека да поштујеш.
Он се обавезао
Да те на прави пут изведе.
Једно сине да упамтиш
- отац је онај ко те отхрани.
Оче мили, туга ме облила.
Твоја сенка ми се јави
Као да осећам
Да све прихватим
Како се мајка снашла.
Тебе, оче, нећу заборавити,
Твоје презиме носим.
До данашњег дана
Баш оног човека зовем ћале
Што ме је школовао,
Хранио и облачио
Као своје рођено дете.
Захвалан сам до гроба.
Од мене је добио споменик
Као што сам и теби оче
У родним Алексићима подигао.
Чудна се збиља одиграла,
Од рођења да се позабавим
Како да се сналазим
Да нисам гладан.
Некако ме послушност одржала,
Уз рад да се школујем
Као да си ми ти оче
Својим духом пратио

Па тако и бодрио.
Данас сам у друштву
Истомишљеника писаца.
Стваралаштво ми је опсесија,
То ме држи и одржава.
Ко зна, можда
Зато наслућујем.
Оче, можемо се срести
Па тако о свему поразговарати.
Засигурно ћеш бити поносан.
Теби сам захвалан
Што постојим.
Кад се некаква судбина поиграла
Да смо тако прошли
Кроз ову пролазност на овој земљи.
Ако ме, Оче, пратиш
Кад се нађем у твоме положају,
Једино што ће ме занимати
Да су песме преходили.
Како су се удомиле?
А мој споменик је од песама.
Светосавско охрабрење
Засигурно ме кроз живот пратило.

МАГДАЛЕНА РЕЦОВИЋ, Костолац

ЋИРИЛО И МЕТОДИЈЕ

Солунска браћа
Пером и крстом
Мрак разгоне,
Словенској речи
Дају корен,
А хришћанској мисли
Крила југа и истока.

Мудро корачају
И тмину времена разгоне.
„ ИСКОНИ БЕ СЛОВО”
Новим писмом записују.

На граници легенде
И историје
Два горостаса стоје.
Кирило и брат му
Старији, Методије.
Четири стране Свет има,
А они четири стуба :
ПИСМО,
ЈЕЗИК,
ЦРКВУ
И КЊИГУ.

Ујединише браћу
Од Балтика до Солуна,
Од Одре до Волге,
Јединством у речи
И молитви благородној.

МАРА РУЕГ, Швајцарска

ЗАБОРАВА НЕМА

Нестати, а постојати,
озидано разрушити и
оставити,
сећању леђа окренути,
забраву се предати;
Одрећи се свог удела,
слабост је велика.

Побећи није пут ка срећи,
у постојању треба истрајати,
започето окончати,
сећању се радовати,
а забраву пркосити.

Ништа није узалудно,
заборава нема,
док сећање траје.
Себе са собом суочити
и сам себи опростити,
храброст је велика.

СУТРАШЊЕ СУТРА

Сутра може далеко бити,
ко се зна обманом тешити.
Сутра може близу бити,
истина се зна изненада
појавити.
У сутра је садржано све,
што хоћемо и што не.
Дух у пространству и слободи
сличну душу тражи,
с надом у сутра се блаже.
Сутра може сада бити,
може нам живот у тренутку
окренути,
може нам све дати и узети.
Верујмо у сутра
од сада до следећег јутра
и признајмо
да много шта не знамо.
Данас је јучерашње сутра
и сутрашње сутра
од јутра до јутра.

МАРИЈА ЈОТИЋ, Ниш

ПРОКЛЕТА СЕЋАЊА

Често ми одлутају мисли, уроне у мене.
У моју повампирену стварност.
Извире све, никако нога напред да крене.
Ко напуштена деца смо, све у нама бриди,
Душа се ломи ко вал о хриди
где полако с годинама трунемо сви.
Највећи прогонитељ су наше мисли.
Ломе нас, а дал' се то нама свиди?
Туга ми постаје једина сапутница.
Ухвате ме мисли, наиђе време безнађа.
Душа од немоћи громко бриди.
Храним је мислима, с оним што сам снила.
Сасвим је другачије од оног што сам хтела.
Већ сломљена крила ломе ми хриди.
Ал' морам даље, нови дан се рађа.
Много сам могла, ал' нисам смела.
Не даје нам живот све што срце снива.
Отворене душе најлакше су жртве
Неписано правило, увек тако бива,
ко живи песак повуче нас у вир.
Ко да смо крај пута лешине мртве,
и сенка је моја почела да стари.
Отворене душе најлакше су жртве,
околишу и кљуцају бедни лешинари.

ПОНЕКАД

Морски ветрови моје мисли носе.
Ка небу с молитвом руке своје пружам.
Стежем у руци моја три прста,
мисли ми с душом, с болом пркосе.
Нек' плати Свевишњем онај ко је дужан,
тако ми мојега часнога крста,
на груди ми склопљена стоје три прста.
Хтела бих понекад да им вратим све
мисли и снови често се друже.
Да л' ме зрак сунца дотакнути хоће?
Ни душманину нећу никад да се светим,
проналазим истину у свим мојим заблудама,
у мислима тешким ко планина,
једна се мисао у другу претвара.
У линијама на мом лицу видим све.
Препознајем све моје проживљене године.
Тражећи место под сунцем, изгубила сам пут.
Да л' је то и живот на мене љут ?
Од нељуди тражим само да се клоне мене.
Корачам храбро идем даље,
зашто би живот на мене уопште био љут?
Понекад само од страха, од неизвесности
Понекад само и ја изгубим пут.

МАРИЈА РОЖИЋ

Мркоњић Град Република Српска

У СРЦУ СВЕВИШЊЕГ НАЈИСКРЕНИЈА ЉУБАВ

Свевишњи Створитељу на небесима
савршено си обликовао сву васељену
умјетнички и над умјетницима свима
великим надахнућем надарио и жену.

Величанствено су лијепа сва дјела твоја
широм земаљског шара свијет се диви
свуда по свијету створио си ту љепоту
умјетничка нам душа од љепоте живи.

Свевишњи у сваком си дому ти свјетло
сунце које изнутра душу грије, обасјава
спасаваш од зла небо, земљу, воду и нас
твоја љубав је божанска, искрена, права.

Уточиште си у вријеме невоља разних,
видиковац сваки је твој моћни олтар
одакле мотриш на све на земљи нашој
што си добрим људима даровао на дар.

Отац си и мајка свима нама на свијету,
камен си темељац за наше вјечне куће,
нама на земљи си Бог у ког и вјерујемо,
без тебе би било све на свијету немогуће.

Чистотом своје душе умјетници те воле,
у твојим очима је правда најправеднија,
у рукама ти је милост коју пружаш свима,
у срцу твојем је љубав која је најискренија.

КРАЈИНА ЉЕПОТИЦА СВИЈЕТА

Елегију ноћи тишина ми одсвира
све сам рећи у пјесми баш хтјела
та нечујна музика срцу не да мира
изгледа да сам превише пожељела.

Разлиле се ријечи по пространству
од мене се удаљиле далеко сувише
изгубиле се сада из мог видокруга
на линији хоризонта нема их више.

Ткала сам стално њима сва дјела своја
биле су ми главна основа, пређа за све
најљепше ријечи сам у њих и уткала
моје је перо исписало лирске пјесме те.

Пјесме своје душе слушала сам често
ријечи љепше у пјесми ми се вратише
зато сад пишем много љепше пјесме
душа ми с њима пјева у свијету бише.

Из душе ја пишем, срце ми диктира
тако опојна и занимљива су ми дјела
да свијет задивим љепотама Крајине
одувијек сам писати хтјела и жељела.

Крајишке бисере сликам у пјесмама
лириком опјевала и сваки кутак раја
наша Крајина је љепотица свијетска
Крајину моја пјесма са свијетом спаја.

МАРИЈА СТОЈИЉКОВИЋ МАРСТОЈ, Београд

ШАПАТИ

У шапат претвара мисли
да их нико не чује.
Са собом остварујем судар.
Са собом водим битку.
Бездан надања затвара к`о лавина.
Од срца грчеви у ногама.
Свуда језа тело удара.
Чујем тишину тек понекад.
Када се бура мисли стиша тада се залет хвата.
Јасно је. Није свима тајна лако откривена.
Жудња од снова ствара густе покриваче.
И сену од заталасане косе.
И уснама мојим затвара путе
да те нађу и дотакну, мој нестварни друже.

ПИЈАНИ МОЗАК

Овај производ од ђавоље је коже.
На њему се нацрта један знак
и ти пратиш тај знак,
а онда се утоне у мрак.

У лавиринту мозга осетиш
тескобу и црнило неко и мислиш
да је у твом уму још неко.
И тресеш се од грознице.
И бориш се да савладаш занате светлости.

Хтео би да узмеш кључ
да откључаш пијану главу,
али се сетиш да си у оном знаку
и да ти повратка нема.

А онда се јавља поново дилема,
да ли да разумом рушиш барикаде
или да схватиш да је пијани мозак
играчка твоје зависности.

МИЛА МАРКОВИЋ, Параћин

ТРАГОВИ ЗВЕЗДА

Зашто је траг у кобалтном бескрају
огледало океана, звезде што цветају,
ни капи крви у долу анђела,
ни трага очају у смирају заласка?

Зашто земни земљом кидишу,
дубоки плитки, наврли пепелу,
крвљу попрскани у казанском вришу,
ни налик анђелу и сјајном ореолу?

Зашто постоје и како битишу!?

Чему та врла звезда Даница
што наличје свести небом простире,
ни налик прабини земних варница,
ни одговор времену што нас раздире?

Може ли траг у муљу плиткости
заиста светлети за сва времена?
Хоће ли мисао лакоћом свести
вазнести тескобу и сва бремена?

Можда као кристал што звони и светли,
у средишту земље влажне и невидне,
једном нас нађе да не чују петли,
нека сјајна рука, неке мисли стидне.

А можда се разлијемо по том мутном зарју,
малени, а тешки дубље пропаднемо,
па трагом корена и жедног зрневља,
изникнемо родом у звезданом рају.

МИЛАН ЧОРАК, Вуковар, Хрватска

СВЕТОСАВСКИ ЕПИСТОЛАР

Изнад Рашке ор'о лети
и крилима небо шара,
а у славу Немањића
од Србије господара.

Сина Растка роди мајка
на престолу он да влада.
Ал' он божјим путем крену,
Престолу се рајском нада.

У монашком свом животу
сањао је дивне снове.
Својој Цркви и свом роду
да темеље гради нове.

За болнице и за школу
Светом Сави захвалимо.
Из дубине срца свога
за њега се помолимо.

Православље ојачао.
Хиландар је изградио.
Српској цркви самосталност
Свети Саво изборио.

На крилима српске славе,
под окриљем часног крста,
светосавље изникло је
што се крсти са три прста.

МИЛЕ КОСТИЋ Дубница, Дубница

ОШТАР ЈЕЗИК

На хартији се свашта пише,
свако на сваког
без речи кидише.

Све су тада исхитрене речи,
ко кога у томе да спречи?

Оштар језик, још оштрије речи,
увек се неко некоме испречи.

Због свега тога,
Божја сила посрне у трену.

Ко ће коме
болнији ударити шамар,
ако неће свој својему?

Сва осећања
имају своју другу страну,
као медаљон
са два истоветна лица.

МИЛЕНА ДРПА
Модрича, Република Српска

КОСОВСКА ГРАЧАНИЦА

Тек прве зраке. Стижем са мајком.
Колико људи! Жарка им лица.
Славски се ромор под небо диже.
Растем. Заједно са мношвом Грачаница.

Ми руку руци. Крст се цјелива.
Светачка рука њишући сије
мирис тамјана браздама њива.
Зло клеца. Бјежи. Дуго се крије

у црне шуме без коњаника.
Сјећам се себе... У мени данас
нигдје ни трага дјечачког лика.

Манастир звоном зајеца за нас
као кад чобан стадо дозива
широм небеских и земних њива.

ЗАПИС - СВЕТИЊА НАША

Сиве даљине... Уз дрхтај свијеће
у руци перо житија слаже.
У доба наше мељу и цвијеће.
Мисли се књигом предака блаже.

Истину дубе. Кров манастирски
чува вјекове у тишинама.
Ријечи монашке и ход пастирски
скупљамо данас. Трају у нама.

Да није слова, скривене руке,
давило би нас све што нас стишће.
Разгорјели би нам лажне бруке.

разнијели би нас к'о суво лишће.
Записи давни, те птице бијеле,
носе будућим вјекове цијеле.

МИЛЕНА ТОДОРОВИЋ, Београд

ЧУВАЈ ГОСПОДЕ ПОРОДИЦУ

Чувај Госпoде порoдицу.
Чувај као пaстир стадо своје.
Да љубав и кору хлеба деле,
да у слoзи славе свeтo изгуби имe твоје.

Чувај Бoжe порoдицу.
Да се злa рeч нa прaгу нe прoсипa.
Да ућутиш птицу ругалицу.
Да се с мирoм прeмa ближњимa пoступa.

Чувај Свeвишњи порoдицу.
Некa свaкa жeнa своје чeдo пoдoји.
Нек' се пeсмa твоја кућoм шири,
да свaчије срцe oсвoји.

Чувај Милoстиви порoдицу.
Да мирис тaмјaнa свaку кућу крaси.
Да нијeднa трпeзa нe тoплину,
нeк' се пoд свaким крoвoм злo угaси.

МИЛИЈАНА ЈОВАНОВИЋ, Ниш

НА ОБАЛИ БОСФОРА СВЕТА СОФИЈА

Небо звездано као поље јагличка,
брод клизи, месец летњи,
ударају снажни таласи мора
трепере светла, Босфор загонетни.

Прсте додирује ноћна студен,
ветар се игра по поспаном челу,
у мислима скупљам дане иза нас
и Тебе горду, недодирљиву, белу.

На своду, лица Ти умивена,
молитве љубави из руку детета,
мирна и јака ко мермер камен,
на обали мора, Софија Света.

Однело време сва потонућа,
оставило хладан малтер бео,
под којим се као јасновид светли
умирен поглед и златкасти ти вео.

Од белине свода и сјаја у ноћи,
јасније од звезда и мајског свита,
ко изникли пупољак пролећа
ТИ, оживотворена, отмена и скрита.

Узалуд малтер хладан и бео
на куполи, своду и зидовима,
ако загребемо време и истине
поглед твој је под сводовима.

МИЛИЦА ПОШАРАЦ, Рума

ИЗ ИНАТА

Из ината трагаћу за звездом
Трагаћу непрекидно
Јер она је пут љубави, бистре реке и одраза сенке
неких бољих људи, неких бољих времена
За које чувам веру у срцу,
Која више неће бити пролазна сена

Трагаћу за звездом водиљом, као пролазник жељан
воде док лута пустињом

Сви ми знамо шта нам је једино потребно,
Док то свесно потискивамо,
Зашто сви не признамо да трагамо за осмехом?

Трагамо, трагамо док из ината себи пркосимо,
И осмех у том путу испуштамо,
Зашто то само не признамо?

Ма неће бити боље
Док из ината за љубав немаш воље

МИЛКА ВАСИЋ ГЛУШАЦ, Београд

СВЕТОСАВСКА ЗВОНА

Зазвонила звона светосавског храма
четрдесет девет запева у хору
милозвучне ноте, вечитога плама
славећи Оца у Савином Двору

Распеване оде распламсаше жар
васељенског светла заискрио рој
путоказ у тами божјег светла дар
захвалница Вишњем молитвени пој

Боговерном рабу ка светињи тој
у тражењу утехе једини је пут
небесно и земно нераскидив спој
кад рањену душу привију у skut

Кроз вековну коб, међаве, олује
храни нас лоза Светог Симеона
Певајмо гласно, цели свет нек чује
оду тој лози уз светосавска звона!

КАП

Оаза

окојужена пустињским динама
сатканим од зрна песка
у коме су гмазови
и шкорпије становници.
Земљом бога Нергала
из које излазе само
каравани натоварени
вером и надом.
Искусни путници знају
да Нергал награђује истрајне,
оне који га поштују,
оне који верују
у задњу кап
што кане на длан
из празних мехова.
Само они знају
да ће их та кап
одвести до извора живота,
у оазу, којом Нергал
награђује само
истрајне путнике.

МИЛОРАД КУЉИЋ, Стари Лединци

ХУМСКЕ МЕТАМОРФОЗЕ (1219 – 2019)

Станград Сава у Стон освештао
да столује епархијом Хумском.
На Горици манастир саздао.
Чувао га зидином бедемском.

Самосвојна ово би оаза:
непресушних водних источника
плодне земље млинова магази
и узноса духа подвижника.

Епископи Стоном столоваше.
Пељешац би круном правосавља.
Хиландарци њиме се гостише
кад им даде царска хрисовуља.

Даривао цар Душан је силни
а и други славни Немањићи
и латинске цркве у близини
па да браћи буду од помоћи.

За Турске су силне империје
Дубровчани Стона посвојили.
Плаћали су њиме харачлије.
Сав султанат Стоном осолити.

Потомци се славних пароксијана
другачије од предака моле.
Помогла им у том браћа даривана
па сад славе латинске симболе.

МИЛОВАН Мићо ПЕТРОВИЋ
Смедеревска Паланка

ЖИТИЈЕ СВЕСРПСКОГ САВЕ

Благог дана на двору Ане и Немање Стефана
Новорођенчета глас се зачу широм Раса.
После Вукана и Првовенчаног Стефана,
Растко беше треће мушко дете у колевци Немањића
У срцу и души радости никад веће.
У младости од оца Стефана и хумске земље
Прими дар, од Дубровника до Неретве
Духом словенским кротко, хумано, богоумно,
С љубављу владао је Растко, петнаестолетно дете.
Књиге је волео, душу духовно испуњавао,
Немањића круну пожелео није.
Задојен житијем Равнопостолног Кирила,
Стазом божије воље нађе се у гнезду Свете Горе.
У Ватопеду замонаши се за Христову веру свету,
Уз божију помоћ грлио духовну слободу.
Растко монашко име Сава доби,
У срцу обнова Хиландара вером се роди.
Благословом Св. Симеуна Хиландар зидао
- расадник српске вере, школе, духовности и културе,
Хришћанским моралом чин милосрђа стваро,
Први архиепископ свесрпског православља.
У Трнову судњег дана Савина душа Богу оде,
А свете мошти у загрљај Белог Анђела,
Где беху до Синан пашиног мрака и страха.
На Врачару ломача плану, светлост се до неба вину...
Свете мошти озарише плавет неба
У невиделу видик се отвара - васкрсну Свети Сава.
Богу се приближио, за род свој се молио,
Само слога добрим зло да надвлада,
Да ПРАВОСЛАВЉЕ никада не страда.

МИЛОСАВ ПЕТРОВИЋ, Ниш

РАСТКО НЕМАЊИЋ – СВЕТИ САВА

Роди се дете паметно, здраво,
А име **Растко** било је право;
Светлост донесе – најлепши дан
Трајно испуни дечачки сан.

Краси га разум, а Растко снажи
Очи му светле – што Бог уважи;
Најближе воли, топле му речи,
Енергијом зрачи, погледом лечи.

Монах је пост’о на Светој Гори,
Али је знао дивно да збори;
Његов је завет постао снажан:
***Ићи** што даље и бити важан.*

Световним именом **Свети Сава**
Веру је ширила та умна глава;
Енергију троши на школе, људе
ТИпике ствара да дух пробуде.

Савиндан поста и празник школа,
А химна његова пуна је бола;
Веру Христову код Срба шири,
А браћу своју успешно мири.

МИЛОШ ЕЛЕК ВУКОТИЋ, Београд

САМО СЛОГА

Српски барјак
Четири оцила красе
И у народу веровање, да
Само слога може Србина да спасе.

У народу одувек
То веровање влада
Ипак он се разједињује
И на друге народе и вере распада.

И у химни Бога молимо
За помоћ вапимо
На слогу позивамо
Род свој да спасимо.

За невоље наше
Бог много не хаје
Да нас неслога уништи
Прилику јој даје.

И нама самима
К`о да није стало
Шта ће с нама бити
Од српскога рода шта је сад остало.

Да нам припомогну
Сва зла света сад се уједињују
Да несложним Србима
Заковрну шију.

МИЛОШ Б. ИВЕТИЋ, Футог

СВЕТИЊА СЕ ОБРАЗОМ БРАНИ

Шта би била зима без снега и иња
Шта би било српство без светиња
Шта би била братска Црна Гора
Без Ловћена и без плавог мора

Овако браћо више не може даље
Змији се ногом за врат стаје
Зна се шта неверник потајно кани
Светиња се образом и животом брани

Коме требају кржави барјаци и сабље
Коме смета православно Србље
Ко о томе сме да мисли и говори
Ко жели пропаст братској Црној Гори

Ко гура православље у таму
Ко жели Србију слабу и саму
Да јој се историја славна избрише
Да је нигде нема на карти више

Црногорци браћо наша драга
Јунчке вам части и образа
У заједништву наша је снага
Тако је од Косова и Цара Лаза

Коме братство није мило
И небеско Савино царство
Нека пуца просто му било
Није за сваког част и достојанство

МИЉАН САНДИЋ, Пљевља, Црна Гора

СВЕТОМ САВИ

Свети Саво – жртво света,
Својег рода и племена,
Памтиће се дјело твоје,
Кроз вјекове и времена.

Ријеч твоја света блага
И свемоћна твоја рука,
Наш је пут и наша снага,
Што нас води ка успећу
И даје нам полет – срећу.

Живи огањ и варнице,
Са твојијех светих мошти,
Што су дјело блудног паше,
Свијетло су васкрснуће наше.

Твој род српски кроз вјекове,
Кад је био у тешкоћи,
а уз помоћ Вишњег Бога,
би му и ти у помоћи.

Твојем дјелу, вјечни помен,
Твој ик вети и прегнуће,
Жртва вета рпском роду,
Потамњети никад неће.

МИЉАНА ИГЊАТОВИЋ КНЕЖЕВИЋ , Ниш

**ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ
- ШКОЛСКЕ СЛАВЕ**

Учествују: приповедач Ана Немањић, мајка Растка Немањића - Св. Саве, мали Растко. Ана и Растко носе прикладну одећу, седе и разговарају, док приповедач стоји мало даље

ПРИПОВЕДАЧ:

Као Растко је пред врата стао
од манастира у тамној ноћи.
Царски син дворе напусти своје,
другом ће стазом, знао је, поћи.

А све започе као у бајци
кад се син повери својој мајци.

РАСТКО:

Често кроз снове ја децу видим
што по школама српским уче,
видим како се Богу моле,
гласови као поток им звуче.

Позваћемо сву српску децу
у школе што ћемо направити,
а те школе ће, као река,
целу Србију преплавити.

АНА:

Све што зажелиш све може бити,
али си, сине, још дете само,
ко зна шта ће се сутра збити,
немирним временом корачамо.

РАСТКО:

Српска ће деца мудро и храбро,
добротом што само срце је схвати,
нову народну историју
са својим знањем написати.

И цркве нове дићи треба,
дечија душа увек је чиста,
одрасле треба обожити
и Србија ће да заблиста.

АНА:

Већ видим, бићеш владар прави,
ја ћу се тобом поносити,
твоја ће браћа помагати
и Србија ће моћна бити.

РАСТКО:

Ја желим само да владам срцем
народа свога, ту ми је место,
за срећу Срба да се молим,
не желим власт, не желим престо.

ПРИПОВЕДАЧ:

Тада још мајка знала није
какве све живот плете нити,
да у манастир син јој се спрема
и да ће Растко Сава бити.

Отворио је за Српчад школе
народу српском на вечно славље
да деца уче слова да пишу,
да верују у православље.

Помирио је браћу своју
сабље да ћуте, да не звече,
зауставио борбу за престо
крв српска више да не тече.

У срцу му Србија беше,
о Светом Сави знају се приче,
мудрост његова узор је свима,
са љубављу му народ кличе.

Тихо се чује прва строфа Химне Светом Сави, док се
извођачи клањају публици.

МИРЈАНА МИЛАЧИЋ БАЈИЋ, Београд

СВЕТОСАВСКА ЗВОНА

У праскозорју освита
знамење, у заносу,
промолило своје златно лице
испод небеског свода,
из светог праха развејаног
да лебди у времену вековима.
Утук *Коџа Синан - паши*
што оскрнави и спали мошти свете
па развеја их на све четири стране,
уз звон громки, сва четири звона литургијска
и кариола пратњу
што звуком сав простор освештава
као глас Саве Светога,
најмлађег чеда великог жупана
што круну, раскош и порфиру
замени за калуђерску ризу.
Од Хиландара до Студенице,
од Никеје до Епархије жичке,
Светосавског православља творац,
државостворитељ, миротворац и просветитељ.
Од Истине, Вере, Правде до Узнесења,
између неба, земље и рода свога
путник вечити.

МИРЈАНА ШТЕФАНИЦКИ АНТОНИЋ
Нови Сад

СВЕТОСАВСКИ ЕПИСТОЛАР

Свети Сава благи човек Свети
Обасја нам пут вере православне
И научи нас како пригрлити
Божије благодети неповратне

Осам векова неисцрпна енергија зрачи
Ослобођена себелубља
До данас нам опстанак значи
Досегнусмо живот човекољубља

Као икона са пештера
Дух Божији нам је удахнуо
Да заувек остане вера
А страх земаљски утихнуо

ИМЕ МОЈЕ АЊЕЛКЕ

Ангелини (рођ. Шкура) Штефаницки

Стигла из прапостојбине пољске
Са приобаља осунчане Висле
На превлаку Балтичког мора

Моја бака Ањелка
Сјајне косе као пламен у оку плаветном

Њен родослов досеже до племена Пољана
Са поља равних
Из Високих и западних Татри
Где дувају руже ветрова
Кроз многе литице венаца цветних
Подно Карпата

Глас даљине одјекује непреглед пешчаном дином
И ћурликом птица селица

Преци шаку песка донели из дубине мора
Суживот у Богу кроз култ су пронашли
Преко Словена народа славних
До данас име пишу часно

У мојим успоменама и даље живи на пољима
Држећи ме за руку
Плешемо мазурку и полонезу
Моја бака Ањелка
Сјајне косе као пламен у оку плаветном

МИРЈАНА ШУЉМАНАЦ ШЕЋЕРОВ, Нови Сад

ХРИСТАНИШТЕ

Христаниште дивно пристаниште
кроз православље јача Светосавље,
веру праву - славну!

Крштењем у Христа обучену.
Љубављу просветљену.
Вером осведочену.
Надом сачувану.
Духом светим освештану...

Како пророци Христа пројавише?
Колико векова Христос?
Како пострада и васкрсе
за спасење рода свеколиког?!
Тиха лука спасења!

Осам векова од Светог Саве!
Осам векова са светим Савом Немањићем
Христа ради христаниште живимо
Господу вазда вапај узносећи
речима знаним МИР ВАМ.

МИРКО СТИКИЋ, Нови Сад

ИЗМЕЋУ ЗЕМЉЕ И ЗВЕЗДИШТА

Коме требају песме и песници
Да л' свет могу да мењају ишта
Поете - ти вечни номади – путници
Између земље и звездишта

До кога допиру речи безвремене
И чију савест ће да такну
Будимо људи, излеће из мене
Залуд, скептик у мени јаукну

Не постоје чврсте границе
Између овог и оног света
Тек понеке успутне станице
Нешто између зиме и лета

МИРОСЛАВА Мира ЦВЕТКОВИЋ, Смедерево

КАЖА О СВЕТОМ САВИ

Храст, наше свето дрво, заветно,
нетрулежне коре, столетно,
Растка нам је даровало. Да је име симбол, знак,
у то се веровало.

Чудо од детета Растко је био -
по шуми, док би шетао, мелем-биљке је ловио.
Од монаха, светих отаца, знање упијао.
Књигама љубав поклонио.

Са оцем зидао богомоље – камене бајке,
рукама, које су – градитељке, дародавке.
Као монах Сава прве српске књиге је писао,
да би, записано у језику, биће народа очувао.
Реч је пламен - шири се, милује,
народ, на раскршћу путева, оснажује.

У цркве - књиге и учитеље уселио.
Часне домове – уточишта отворио.
Стално путовао, народ подучавао.
Путеве своје легендама украшавао.

Орлови га крстом крунисани, поздрављали.
Вукови му очима пут осветљавали,
Док је Свети Сава пешке ходио
и света места походио.

И после смрти живи, путује,
са Духом јеванђелским у нама станује.
Зимзеленим ореолом осветљен
дубоко је у народу укореењен!

МОМЧИЛО ЈАЊИЧИЋ Момос, Инђија

СВЕТА ГОРА

Трећи прст Халкидикија, Атос,
загњурен у вечите облаке
из којих Богородица са три прста
благосиља свету земљу, испоснике.

Он зури у зелено море, у тмину
персијског цара Ксеркса, канал воде,
што прокопа да изненади Атину
кроз Провлаку да његове флоте броче.

Ту поносито двадесет манастира лежи,
скитови, колибе, келије, испоснице,
светло византијско време бележи
искапајући сузе радоснице.

Света Гора је препуна светиња
и каменито бескрајно гробље
на коме нема чеда рађање,
вечна кончина све позобље.

Почетак дана је сунца залазак,
сати тиховања, рада од зиме до лета.
Ходом се премерава и долазак и одлазак,
а вечна молитва творевина света.

СЕЈАЧ

Неуморно сејем шарене речи,
саме ничу нанизане у глави.
Дрхте у устима, на језику,
ехо им запиње, јечи
и пуцају као балони прави.

У њима прегршти топлоте
и пахуљице, грудве беле.
Открављују па онда залеђују
а убојите као среле.

Каткад их залуд ветар разноси
па као досадне муве зује.
Ил' ко тутањ лаве тишини пркоси
да се из мрачних дубина чује.

Изненада из шикаре полете.
Окрилате, високо се вину.
Одаберу меки длан па слете
ил' попадају у прашину.

НАДА ЈОВАНОВИЋ КРУПЉАНИН, Нови Сад

КАМЕН

Камен је дар природе
одувијек, заувијек...
Мермер, кремен-камен,
шкриљац, облутак...
Било гдје на земљи,
за сваки кутак.
Све је промјенљиво.
Само је камен стамен:
у разним облицима,
камен у бојама.
Од њега се може
баш све направити:
тунели, пролази,
куће, мостови,
ситни украсни предмети
и улице поплочати.
Из камена може вода
извирати,
па тако из њега и воду пити.
Камен нас окружује.
На њега се штошта
слика и записује.
Камен за кажњавање,
за грешне убијање.
Камен за разоноду,
игру и надметање.

Камен за надгробно
обилежје, споменик.
Камен међаш, граничник.
Драги камен, као знамен,
који даје заручник.
Чак и за под главу.
Камен, дар природе
одувијек, заувијек.
И зато пјесма, камену за
славу.

ОЛГА АРАНЂЕЛОВИЋ, Параћин

МОРАВА

Не додируј њене обале
Заборављена дна
У Поморављу
Не трујте обале
Снове
Што уснио је рибар
На трулом чамцу маслачка никла
Скела нека остане
Не додирујте њене спрудове
Што вода ваља
У тињи несталих бродова
Покопана сидра
Сад су ископине
Не трујте обале и снове
На песку Морава мутна
Прети забраву
Нека бар скела остане

ОДА СВЕТОМ САВИ

Кану суза Светитеља
На честицу Часног крста
И потече крв низ кандило ужареног уља
Где одоше они снови просветитеља
На мирисном Атосу на Три прста
На врлетима и провалијама Кареје
У келији на источној страни обале
Подно лилица где сунце пржећи греје

На светогорској пустињи испосница
Док је себе кротио у осами
И свете жртве постом приносио
Да да помазање српскоме роду
Где одоше оне молитве и снови
На вечном плачу воштаница
Да ли му се Бог приближи
Кад даде светој српској цркви
Моћ и слободу

Кану суза Светитеља на скит свети
Вечно проклетство оста
Презренима што су клети
Да сатру изданима божје време
Хтели би да светлосни зрак крста
Умре на искошеној стени
Да се утре православно име

РАДОСЛАВ Раца ФЕЛБАПОВ, Нови Сад

МОЛИТВА НА БРОЈАНИЦЕ

Прво беше реч
У разговору с Богом!
Бројаница у рукама,
Молитва на уснама.
Да ли ће доћи крај мојим мукама?
Реч у души хоће дубок траг да остави.
Мисли ми се у речи претварају.
Ја бих да их похватам
И Богу поклоним!
У рукама ми стално
Бројаница од суза Мајке Божје
С тобом Боже разговарам
Молитва клизи кроз прсте
Хоћу да саберем мисли
И смирим и пронађем душу своју.
Кандило догорева, светлост ми треба
Да ми душа у молитви не залута
И стигне до правога пута.
Тело моје уморно је, коса поседела.
Молим ти се Боже на бројанице опросте
Осим себе и речи ништа ти не приносим
И ништа не даривам
Стално те молим и волим Боже мој!

РУКЕ

Руке пружам у даљину
У ту таму и старину
Прсте ширим, руке склапам
Бога молим, нешто тражим
А то нешто не постоји...
Шта то тражим, шта то молим?
Тад неки глас ми рече:
„Можда тражиш делић среће!“
Зато своје руке пружам,
Руке чврсте, жуљевите...
Али среће нигде нема..
Руке моје кржаве су,
Руке моје избодене,
Руке моје испечене...
Кроз пепео провучене.
Јесење сад кише лију
Своје руке њима мијем.
То су кише тужбалице...
Руке пружам у висину
Бога молим за истину.

РАДИСЛАВА С. БОКШАН, Нови Козјак

У ДВОЈЕ САБОРНО

Архангел мој уз мене стоји,
добро и лоше вага броји
и кад по земном закону неком
не допуштају новим поретком
да у дом молитвени ступим!
Јер дошло је до промене
и сада то је "фирма" по нечијем,
а Богу негде се по другачијем
сасвим кратко врши моленије .
Архангел и ја имамо бденије
под небом звезданим у двоје.
А где двоје су и остали је
Сабор присутан молитвено.
На анђеоском језику предано
узнета молитва је Сведржитељу.
И присутни су који верују
и добрим намерама се клањају.
Са олтара светог небеског
спушта се на земљу Светлост
и пустињу у рај претвара!
За двоје у молитви свет се отвара.

НЕБЕСКА ЛЕСТВИЦА

Небу у сусрет,
Светлости у загрљај,
из краја кад потискују
небо је завичај...
Нека нико од њега
не одвраћа...
Прво на небу
почињу пролећа...
Мајушној птици
кад места нема,
небо јој рајске
вртове спрема...
Тешка су земаљска
грабљива лица,
што зрна отимају
од малих птица!
И кутак мали од перја спреман
дрхти у тузи кад вреба неман.
За одлазак је довољан тренутак,
да остане празан мали кутак
и да сасвим се Светлости преда...
Ето тако. Овде се не да!

РАДМИЛА МИЛОЈЕВИЋ, Параћин

ХРАМ СВЕТОГА САВЕ

Искри Крст са Храма Светог Саве.
Цео свемир се окреће.
Ватром сунца небеска врата отвара.
Храни га светлилом вечности, види оно невидљиво.
Божјом тајном испод себе.
Лучоношом ватре муњом, громом.
Дугом шареном, бојом причу пише без предаха.
Из праслике, сачувамо веру православља, крсне славе,
обичаје.
У љубави живот тече, будућност нам буде лепша.
Где се Нејасно са Јасним спаја.
Сву истину српског рода открије светлост дана.
Јутарњим сунцем обасјана, ветром развијана...
Ко птица пламена Крст светосавља у грудима ми сија.
Радост доноси, кћи сам рода, до последњег издисаја.
Свети Саво, Ти помози!
Српски род сав обожи!
Његов плам нек струју кроз будућа времена...
Ране рода су кржаве и болне.
Браћа међ' собом већ се гложе, треба да се воле.
Искри Крст са Храма Светог Саве... Ватром сунца
захваћен...
Цео свемир се окреће храни га светлилом вечности.

СВЕТИ САВА

Гранитно бели Храм гордо са Врачара
раскошно лепоту рода србског показује.
Светли златокруг над иконом Светог Саве.
Мирне рашке очи у плавој измаглици
у којима клија божје семе.
Из очију топлих, јасних извире рој пчела.
Умножена у полен златни.
У мрежи времена Сава путоказе даје..
Предсказује дане видљиве и невидљиве.
Укршта и раздваја странпутице...
Шапуће приче рода без престанка.
Православљем завештава.
Отргнуо златну одежду са плећа.
Пешачио до атонске горе.
Душом праведника монашку је ризу навукао.
Часног крста уз себе носио честицу.
За спас рода уносио светлу молитву.
Да кандило над иконом гори.
Са олтарa светих зрачи жижак православља.
Никада не трне као сунце зрачи...
Крсне славе преносе са оца на сина...
Србска реч истине далеко се чује.
Руже ветрова кроз свет разносе...
Порукама мира.

РАТКО Рале БЕЛИЋ, Суботица

СВЕТОСАВСКИ ЕПИСТОЛАР

Сверите се Срби, браћо,од Бога Је да**Р**
Верујте! Да сте у слозимолитвама**А**
Епистола је од Саве,да блажи бо**Л**
Трпљењем брату помози.Љубави бездн**О**
Осветлај, образ и себиуз опрост**Т**
Сјај у очима ћеш битии узне**С**
Авлија ти памјат чува,благодарећ**И**
Васкрсењем у освити.Плевети стро**П**
Сазвежђе те увек прима,кроз узнебесј**Е**
Крстом понос ти свој носивером грл**И**
Измиром те вав'јек има,у искора**К**
Епитрахилъ злу пркоси.За спа**С**
Памти своју историју,изазо**В**
Искра ће ти вечно сјати,задужбина**А**
Саве речи нек те греју,као возне**С**
Трајањем ћеш ти опстати.Непорочн**О**
Охолости те се чувај,твој је заве**Т**
Лазарица, понос буди,освештањ**Е**
Арију јој не помути,Патријарха зо**В**
Реч Павла, будимо људи.Живота је укра**С**

РУЖЕНА КРАЋИЦА, Падина

РЕМИНИСЦЕНЦИЈА

Прихватам сеновити део себе, а онда
једном кад схватим и остварим
своју мисију и сврху, питам се,
живим ли свој живот
или ми га други прописују,
рескирам или да спроводим своје замисли
или само пристајем на компромисе,
чујем ли шта ми говори унутрашњи глас,
слушам ли интуицију?
Ослушкујући могу доћи до сржи разрешења
проблема, дакле, идем у дубину егзистирања.
У правом смислу речи постајем
патиенс јер на све морам чекати.

патиенс- стрпљива

СВЕТА ЦАКИЋ, Параћин

РАЗГОВОР СА ДУШОМ

Душо, моја душо,
кад бих мог'о, кад бих у те уш'о,
кажи, душо, шта бих тамо вид'о,
да ли бих се или не би због тебе постид'о.

„Кад већ питаш да ти кажем шта би тамо вид'о,
без икаквог стида све оно што си у ме зид'о,
ако се нешто искривило и пало,
брзо би се само још лепше президало.”

Душо, моја душо,
кад бих мог'о, кад бих у те уш'о,
волео бих да ослушнем шта се у те чује,
шта се чује и шта ли се снује.

„Ех, чуо би осећања како расту, што растећи брује,
чуо сваку песму на наковњу среће што се кује,
видео их свом лепотом којом су стваране,
у једноме кутку чак и оне што требају бити исписане.”

А да ли би, душо, у те вид'о породицу моју
и све лепе дане спојене у годиницу коју.

„Ако зађеш у дубину ове душе твоје
па случајно ти не видиш породице своје,
не плаши се, отишли су ту на друго место,
час у души, час у срцу, она шета често.”

Све оно што је лепо и сви прошли дани
као какво благо у мојој дубини чувају се закључани,
да случајно заборав за њима не посегне,
да се који данак не сакрије или не побегне.”

СВЕТЛАНА ГАЈИЋ, Крушевац

ВАЗНЕСЕЊЕ

Вазнесе се душа моја
као дуга после кише.
Муње врата развалише,
грешну рабу прихватише.

Вазнесе се душа моја
као тамјан што мирише.
Ловорика нема више,
молитвом се узвисише.

Вазнесе се душа моја
и светлост се у трену зби.
А, Милостиви опрости
и у љубави почаст.

А, на небу душа моја,
просвећена замириса
као рајска било која,
поста име Божјег списка.

Вазнесе се душа моја.
Коначно миром процвета,
без окова оног света
где је била разапета.

ВАПАЈ БОГУ

Молитва је мој вапај Богу!
Без ње не живим и не могу -
да дишем, радујем се, волим.
Оцу морам увек да се молим!

Молитво, срце разапето!
Уклето! У груди метнуто.
Венеш, патиш, квариш,
страдаш!
Божјем миру ти се надах!

Молитва је душа. Ех, болна!
Кушана. Исповешћу видана.
Од Бога давно удахнута.
Њиме, гарежом оденута!

Молитво, моје уточиште,
бегу у царство неба, Бога!
Загрљају искрени Оца мога!
Штиту од целата животнога.

Молитва, невидљива нит.
Напаћеној души она треба.
У срцу оаза Божјег мира,
к'о Давидова из „Псалтира“.

СЛАВИЦА КЛЕИН, Беч, Аустрија

САВИНО СВЕТО ПРАВИЛО

Молитвом Немањића,
вољом Господа,
дарован је благослов
Благословеног народу
српском.

Неуморни проповедник,
богољубљем
доброверјем, мирио и
молио, аутокефалност
донео.
Крсно име, крсну славу,
да мир и љубав Србијом влада.

Да научимо светло
правило светих стопа
путујућег Свеца –
заједно стоје
љубав, вера и нада.
Сава је и данас
и увек међу нама.

СЛАВКА ЖАКУЛА СТАНИКИЋ, Београд

ДАМА У ЦРВЕНОМ

Радмили Милојевић - песникињи

Кад њу видим, учини ми се
Да гледам румену зору у
Свитању.
Загрљај мора и неба у
Предвечерје
Као златну ауру око њене главе
Па личи на анђела који пева.
Уз то је песник која је цео свет
Рукама и срцем пригрлила.
Свуда је има, а не могу је срести
Па ми се некад учини
Нестварна да је.
На сваком је месту,
А нигде је нема,
Тек само песму да оплоди.
Кад је гледам, не разазнајем
Је ли јутро или вече
Обукло у црвену хаљину
Или је то боја пламена
Којим њено срце гори?
Тржим је, жељна сусрета,
А она је у мени, у сновима мојим.

СЛОБОДАН ЦВИТКОВИЋ, Шид

СВЕТИЊА СА ВРАЧАРА

Са небеса сину сјајна звезда.
Своје светло никада не угаси.
Будуће нараштаје призива
да чувају милине које доноси.

Пред олтар се звезда спустила,
са три прста народ прекрстила,
поколењима оба ока отворила,
следбенике од нечасти спасила.

Кад се Свети Сава спомене и слави,
за поклоника нема радости веће.
И у сну и на јави као сјај те звезде,
Србину душа заблиста од среће.

Снагом ума просветитељ поручује:
„Од власти су пречи знање и вера.
Није царство важније од школе
ни светија круна од манастира.“

Свуда докле те мудре речи допиру,
српска глава просвећена постаје.
Наше обичаје ту поштују и славе,
Православна икона за навек остаје.

Дочекујући потомке, ћерку и сина,
светосављем обасјани нараштаји,
преносе деци понос на стару веру
и љубав према Светињи на Врачару.

СМИЉАНА БОЖИЋ, Београд

ВЕЧНА СВЕЋА

Небо звездано над Светим Атосом вечно сија.
Небо чисто...
Небо светог српског Хиландара, нашег Светог
Саве...
Наше вере праве, а воздигло се са златним Крстом
својим,
И молитвом и Оца и Сина... и Сина и Оца...
И за све Србе, за Васељену, Бога моле...
Упаљено кандило и свећа пре осам стотина лета...
Да... Да вечно... Вечна свећа гори...
Светосавље васколико у крилима наших мисли
Да, да свето име Светог Саве... Славимо
Побожном молитвом, дневно се враћамо
У манастире, у цркве, у наше школе,
Подигнуте Твојом руком... за наше претке, за нас...

Светосавска звона звоне широм сербских земаља
Поје молитвом мир... Мир Божји
Са жељом да се Српство уједини
И са највећом анђеоском радошћу Бога слави.
Нека буде... Нека буде нашег молитвеног помирења
Молитвом Богу за вечна спасења.

Умножи нам радост Боже, обожи нас и помилуј,
Грешнима снагу дај и покајање
Напој нас сјајем источне светлости на крсту свом,
Напојмо се небеским капима... Вером у Христа...
За наше ново вечно радосно свитање...
И наше вечно српско радовање...

СНЕЖАНА ШОЛКОТОВИЋ, Корбово

ПРИНЦ РАСТКО

Многе године су иза нас,
а прича се једна и даље препричава
беше један принц Растко
познатији српству као Свети Сава.
Свој је млади живот посветио
књизи, отаџбини и Богу,
неуморно се трудио
да знање остави у аманет српскоме роду ...
Како се ради, како се живи,
како да се кроз живот човек мање мучи
све је то хтео Свети Сава свој народ
да научи...
Оставио је за собом многа дела
кроз њих завештање...,
својим просветитељским радом
ширио је љубав и знање...
Легенде се препричавају,
школска слава се слави,
чују се често песме и приче
посвећене просветитељској глави
Светом Сави...

СВЕТИ САВА

Спустио се црни мрак
Над светогорским манастиром мук
Тишина се дремљива разлеже
Не чује се ни совин хук.
Само се тешка врата
Отворе реско уз шкрипу
Пламичци свећа пркосно
Осветлише придошлу нежну прилику.

То је принц Растко
Шапат се шири кроз ноћ
Хоће живот посветити Богу
Божјом стазом поћ...

Младо, неискусно чељаде
Калуђери с милошћу приме,
Уместо Растко, Сава,
Наденуше му име.

Одрицање од престола
И богаташког одела,
Може чинити само онај
Који жели стварати добра дела.

Спусти се црни мрак
Сава се у монашку одећу одене
За просвећивање Српства
Стигло је време.

Мудростима стаде Србе да учи,
Књигом, вером и знањем
Да чувају сложено оно што им је свето
Огњишта и православље...

СПОМЕНКА ДЕНДА ХАМОВИЋ, Н. Београд

ПОМИЛУЈ БОЖЕ

Бокори се шум олујне хуке –
око мене ври, с грана се спушта.
У небо гледам и склапам руке
да умири се зебња немушта.

Боже, шта се то креће кроз етар?
Да ли доноси мир или немир?
Помилуј Боже – прхну из душе!
Озебло срце расцвета у мир.

Кад Молитва се вине пут неба
и зебња тоне, кд соко пада.
Страх је оружје, свемоћно вреба,

паралише и безверје страда.
Биљурна душа моли, не стрепи –
срце твори Скит* – Молитва крепи!

*Скит – мали манастир

МОЛИМ ТЕ, БЛАГОСТИ

Молим за мисли ломне освите,
да се нанижу наде развите.
Испружене су руке склопљене,
кљуцају мисли, тешке, пламене.

Молим да беле полете птице,
плавет дубока извида свице,
закон Вишњегга плине плодиште,
подигне снагу кô појилиште.

Смерно предана, Теби Благости
светлоносној Ти души, Радости,
исповедам се – Сушто васкрсне!

Богочовек – и руке милосне!
Прелести* Светлост Твоја извида
у освит – Вера, Љубав и Нада!

*Прелести – (од црквено-словенског: *лест* – обмана, лаж, заблуда)
стање је духовне заблуде, према православној теологији.

СТАНКА ЋАЛАСАН, Нови Сад

ТЕШКО ЛИ СЕ У ПОЛЕТ ПУШТАТИ

(Његош)

Даротворја духовних мудраца
отварају прозоре спознаје.
Залет често човјека заведе.
Ум затаји, очи му засјене.
У беспуту путоказ нестане.
А четири никејска видјела,
у Жичу је, уградио Сава!
Трновиту стазу ко преброди,
искуствено око себе гледа.
Разбистрена, пред њим је даљина!
Тада крила, за полет су спремна.

СУЗАНА АСКОВИЋ, Параћин

ДЕТИЊСТВО

Детињство моје, било си бајно,
понекад тужно, понекад срећно.
Ал' ипак си било, детињство моје,
као излазак сунца сјајно.
Детињство моје, пуно си среће било,
пуно радости, пуно смеха
детињство о коме се често снило,
помало суза, помало дечијег греха.
Ал' ипак си понекад било и тужно,
као магла понекад сиво
и све што је било један дан ружно,
сутра као да се није ни збило.
Било си понекад чак и мрачно
као тамна ноћ,
без месечевог сјаја
ал' претежно си лепо било
као руже цветног маја.
Давно си прошло, детињство моје,
често бих волела теби да се вратим
ал' животним путем судбине своје
ја крећем.
Иако за тобом, детињство моје,
понекад тихо још увек патим.

СУЗАНА КОНЕСКИ, Лепосавић

СРЦЕ

Моја љубав у шаку ти стане,
У то срце што на длану ти стоји.
Ишчупано из мојих груди,
Али још откуцаје живота броји.

Тренутке љубави што ти је дало
Узимао си као Богом дане.
А сад ти оно ништа не значи,
Па чак ни за тебе болно да стане.

Ту си крај мене, а као да ниси,
Неке те мисли далеке носе.
Негде далеко где мене нема,
У нечије туђе, мирисне косе.

Док срце ми последње тактове броји,
У твојим рукама нестаје, бледи...
Све што имасмо и што смо стекли,
За тебе више ништа не вреди.

Ништа што животу смисао даде
Тебе не може мени да врати.
Зато је милије срцу да стане!
Да не видим кад своје другој ћеш дати.

ШПЕЈТИМ СОЈЕВА Солe, Београд

ВЕЧИТИ ТРАГОВИ

Трагови су вечити,
урезани у времену,
заувек остају живи,
никада не умиру.

Ми смо трагови,
записујемо у времену,
остављамо истину,
ништа не кријемо.

Време говори,
људи проговоре,
оставе вечиту успомену
и трагове у времену.

II

„Слобода је независност, срећа је зависност од хиљаду ситница.“

Исидора Секулић

ВЕСНА ФЕКЕТЕ, Сремски Карловци

ОЛУЈА, ДА СЕ НЕ ЗАБОРАВИ...

Спаваш ли мирно, Крајино,
док те окрвављени опанак гази?
Те стопе по камену су ти стране,
њих су донеле црне вране,
па данас славе своју срамоту!
Ките се недра кољачима,
певају се песме злостављачима,
који су те у црнину завили,
а све херој до хероја,
гађаше са висина немоћне из конвоја,
и тиме се по свету хвале,
уместо да траже опрост,
да жртвама свећу запале,
они певају,
а Крајишници плачу.
Плачу за својом кућом,
својим гробовима,
што су ти у аманет оставили,
за децом која се неће родити,
ал' с' надом да ћеш се ослободити!
Знам, боли те Крајино,
што ту, где српско семе у житу ниче,
опет слушаш усташке покличе.
Не тугуј, Крајино, већ слушај,
црквена звона и молитве у тишини,
а молитва је само једна,
не примај душмане на своја недра,
Сети се свих протераних и побијених,
у тужној колони збијених,

који су празних очију кренули од тебе,
бежећи од ватре граната и каме кржаве,
носећи уз себе иконе своје крсне славе
и наду да ће преживети, далеко од неке јаме.
Не посустај, Крајино,
ни један злочин не живи трајно,
сваког у животу, кад тад стигне правда,
ко се пушке лати, тај од пушке страда!

ДАНИЈЕЛА ЈЕВРЕМОВИЋ, Крушевац

ТАМО

Тамо где је Јонско море
и где свићу плаве зоре,
тамо на Крфу острву
тражим стопу прадедову.

И где небо љуби море
Божји прст отвара дворе
тамо спава син и отац,
српски јунак, српски борац.

Тамо на плавој пучини
нашли су дом завичајни,
песма им је звук таласа
и молитва Исусова.

Лети, лети птицо бела
преко брда, лепих села
све до Крфа, мора плавог
где је младост рода српског.

Однеси њима поздраве
из њихове домовине
нисмо их заборавили
увек смо се поносили!

Тамо где је Јонско море
и где свићу плаве зоре,
тамо на Крфу острву
тражим стопу прадедову.

ДИЛЈАН ДИМИТРОВ, Бугарска

КЛЕТВА

"Од земље Бугарске ни један камен не дамо!"

Краљ Борис Први

Сахрањен је кетвом -
излокане речи.
Пао је изгнан народ мој...
Пустињска обала мора.
Изгубљена вера.
Лута у вихору бола.
А мисли леде се
сузоточивим отровом.
Потамнели су кровови
растурени су домови.
Корени грана цепају се
о разбијена стакла окана.
Отворите врата
у гробовима шапат чује се.
И сваком жестоком болу
памћење је пијук.
Име живо је!
Неистребљиво је !
И камен ево лежи!
Пулсира као срце.
Нека је вечно памћење!
То што је узето опрашта се!
У томе је зов будућег!
И то је љубав - кетва испуњена!

Превод са руског: Радислава С. Бокшан

ДИНА ЗАВАРКО, Нови Сад

ПЕСМА ИЗ КАМЕНА

Сестрице мила, светлост где је?
Звери се чују, ми сами ходимо.
Не бој се, брате вољени,
мудрост је вода којом бродимо.

Тишина се у гору закива,
злослутница грдна немила.
Славуји у белом камену тугују,
безгласно моле Оца премила.

Божури бдију лишени буја,
љути их недраг гази поново.
Богородице Љевишка, чуј ме,
дамара срце за Косово!

Родила земља себи мудраца
човекољупца, Христу миљеника.
Духом вођеног у срцу Атоса,
понос свом роду, небу праведника.

Опет се божури укорееју у нас,
поздрављају пој слободе у камену.
Живи, Србијо, мајко племенита,
бели је голуб на твом рамену!

ДУШАН КОВАЧЕВИЋ Батуља
Мали Радинци

ЛЕПА ЈЕ СРБИЈА

Лепа је Србија земља,
Паметне умове има,
Зато је Србија мала
Трунак у оку свима...

Одувек била је мета
Злотвора, освајача,
Колатерална је штета
Болесних завојевача...

Много су пута Србију
Под ропство хтели да ставе,
Свакога Србина убију,
На коље стављали главе...

Векови су за нама,
Историја се памти.
Свака сила се слама
Кад Српски инат запламти...

Србија, иако мала,
Хероја много има,
Увек ће слободна бити
За инат злотворима...

ДУШКО Р. НЕДОВИЋ
Бјело Поље, Црна Гора

ТРАГОВИМА СЈЕЋАЊА

Капљу сузе са запаљене свијеће.
Умрла душа покајање чека.
Несрећни се одричу отете среће.
Крв ври исконском осветом човјека.

Ископаним очима нас иконе гледају.
Из порушених манастира тамјан не мирише.
Ни мртве нам кости сахранити не дају.
Крвавим нас сузама квасе небеске кише.

Лелек очаја протестом одзвања.
Овдје је црнина симбол живота.
Осташе незасијана преорана имања.
И одијела свадбена прекрила корота.

Мртве нас мошти предака преклињу.
Сјетите се свега - кроз молитву нас зову.
Не заборавите своју ниједну светињу.
Без сјећања све је препуштено корову.

ЈОВАН ПЛАЧКИЋ, Темерин

ГОСПОДЊЕ СУЗЕ

Сила сте у лажи и политици,
у оружију и поквареном хтењу,
ипак ће вас стићи наши меци,
умрећете у опасном окружењу.

Ваше владе ђаволу се продале,
отимате Косово које није ваше,
да би још прљавих пара зграбиле,
убиће вас сузе Господње и наше.

Кад се гнев на вас Господњи сручи,
као библијска Содом и Гомора,
ваш прах неће моћи да се разлучи,
од те земље у којој остати мора.

Стићи ће вас рука српских бораца,
горећете на дну огњеног мора,
где господ проклетнике баца,
да се гуше у диму сумпора.

Касно ћете схватити без мозга и душе,
пре вас многи почеше да руше,
главама се плаћа напад на Косово,
богом дато срце Србиново.

Ову свету земљу Господ штити,
за њу ће се увек борити,
свако досад ко нам Косово узе,
убиле су га Господње сузе.

ЈОВАНА ГЛИЦИЋ, Ниш

МОЈА ЗЕМЉА

Довољан је грумен један
па да роди хлеб најслађи
буди добар, буди вредан,
и свој комад земље нађи.
У завичај родни иди
он ти даје снагу.
Далеку земљу види,
ал' се врати родном прагу.
Као крв што струји
и призива снове,
кад олуја бруји
твоја земља те зове.
Где год да се одселим
увек пуно патим
и највише желим
својој земљи
да се вратим.

ЈА СРБИЈА

Народе мој,
зар си тако
ниско пао?
Власт је твоје
огледало.
Дозволио си
продао си
скоро све.
Остаде ти само
душа, а и њу
многи су продали.
Напаћен си
кроз векове,
а ни то те ненаучи
ни чему.
Одрицао си се
вере своје,
браће и сестара,
а ђедовину своју
оставио у парлогу
због лажног
градског сјаја.
Зашто?
Мене мајку твоју Србију
напаћену не штитиш,
као земљу неомеђену
дозвољаваш да
ме свако гази и трује.

Живот мој, и твој
реке, језера планине
продајеш, рушиш,
исушујеш, ти сам.
Божије куће потапаш,
обезбожујеш свим
и свачим.
Сваки дамар мог
откинутог дела
боли, али још
увек куца, куца за тебе.
Само не дозволи
срце да ми ишчупају
из груди.
Газе га ударају,
оно и даље куца,
куца све док га се
не одрекнеш.
Одрекнеш ли се
народе мој,
неће бити ни тебе
ни мене, јер
никога не мрзим,
никоме не отимам
ја, Србија, нећу се
покорити!

МАРИАНА КУНБАР Селма, Израел

ГРЛИЦА

Земљо моја,
моја грбава смежурана старице,
Утроба у теби остарела
За семеном младим вапи,
из њега снага да клија
Да хлеб расте и да деца расту
у ова уморна времена.
Тешке црне зиме чекају нова пролећа.
Отпловише ти бродови да ухвате месец
и не вратише се,
А некад смо могли
избројати победе с три прста на грудима.

Земљо моја,
моја велика сиромашна краљице,
Време кад прође туђина постаје,
Простор постаје нечије туђе време.
А ти расејана попут птице селице,
Сунце ти једини траг.
Слушај,
певају твоје грлице.
Чак и ако их снегови завеју, преживеће,
Ослободиће се у нашим песмама,
Да полете теби под небеса,
да их чују сви твоји друмови.
Ако Србин умрети мора,
Нека умре само од љубави.

Земљо моја,
Мајко, сиротице моја поносна,
Претвори се у славу и хвалу
Да гласно запевамо и небо пробијемо
Да се у песмама сретнемо.
Пробудимо тишину Грачанице,
Изгорело сјајно светло Божје поље,
давно просути со и вино.
Чујеш ли,
гробови дедова
говоре српски.
Само хлеба нека има у кућама
Нека се смех дечји ори
Тако је мало смеха
А тако велика бол збори

Земљо моја,
Песмо мојих не исписаних стихова,
Живот је само један
И смрт је једна
и Слобода
и Домовина.
Чак и ако човек не памти,
Земља заборавити неће.
Родиће се нека нова деца,
Оживеће неки други народ српски
Да све то изнова позлати.

МИЛА МАРКОВИЋ, Параћин

ВАПАЈ

Лепо сам ти говорила, мати,
једном, у трену очаја,
стиснута између два камена
на кршини обршћене голети,
не дај се, мати, не грбави се, мати,
слетаће птице незнане
на твојој и нашој грбачи.
Стара моја, држи се, роде,
бразде су твоје суво злато,
бисери крстом окићени,
не дај се, мати.
Шта ћемо ми без тебе, једина,
ми уклету суноврати?
Не руни се, не гаси се, мати наша.
Куда ће реке твоје и Сунце што пламти,
где ће нам кости небројене
по утроби твојој расуте?
Дугујеш нам, мати!
К'о што теби дугују понос
и црвену боју крвотока.
Ризницу давно усахлих очију.
Дугујеш божурима небо,
као шуми овој облак што дугује кишу
из очију наших.
Тргни се, мати,
Узми нам плећа за тојагу
удакни наше уздахе,
па се лагано присети храстине,
оног врлог међаша...
Не дај се, мати,
не дај се, земљо наша!

МИЛАН М. ТРИВУНЧИЋ
Шипово, Република Српска

ЊЕГОШ ЗОВЕ

Над Црном Гором демонске тмине,
Отровне змије вире из шпиља.
Његош нас зове с Ловћен планине
И Горским вијенцом благосиља.

Са Цетиња брује Светог Петра гласи,
Са Острога Свети Василије поји.
Опет у времену дошли црни часи
На престолу кад нечовјек стоји.

Молитва грехом нечујна и сува,
Глас спасења неће да се јави.
Опет злобни вјетар са запада дува
Који вјековима руши и скрнави.

Горо црна, тужна несретнице,
Историјо српског образа и части.
Испитати треба потурице,
Отаџбину спас'ти од пропасти.

Молимо се да несрећа стане,
Православни да више не пати.
Даће Господ зора ће да сване
И капела с Ловћена ће сјати.

МИЛАН ЧОРАК, Вуковар, Хрватска

МАЈКО ОТАЏБИНО

Синови твоји,
Отаџбино мајко,
срце и снагу имају
као стене на бранику
себе и живот теби дају.
Нападани, непобеђени,
непокорни, непокорени,
јесу ли то дивови из бајке?
Не то су српски див јунаци
шти их рађају српске мајке.
Генима су из мајчиног млека,
Задојени да се никога не боје,
синове наше часна дужност чека
да бране отаџбину и огњиште своје.
Отаџбино сестро и мајко наша,
не дају тебе синови твога рода,
нама је увек свето име твоје
част, понос и твоја слобода.
Реке, планине, поља наша
то сунце и небо плаво,
наша су највеће блага
као мајка, отаџбино,
увек си нама драга.
Снове твоје и мир
чувају ти синови
понос рода твога,
храбри и чврсти,
са вером у Бога.

МИЛОЈКА ЈЕЛОВАЦ, Пљевља, Црна Гора

ОЛУЈА 95

Тужно је данас сјећати се тебе,
шкрипи моје перо док ти пише риме,
погроме Кордуна, Баније и Лике,
овом ти пјесмом оплакујем име...

За једну ноћ се историја писа,
а завичај оста тужан да се памти,
сјећања навиру к'о јесење кише,
док огањ живи у грудима пламти...

Са дванаест година дјечачић малени,
напусти завичај и повезе трактор,
са јасним циљем да Србији стигне,
у колони вози не осјећа замор...

Црне се мараме на главама мајки,
напред се крећу по срменој стази,
нијеме од бола огњиште им оста,
поток суза вјетар ка Крајини носи...

Куд' ли ћете сада кад све остависте,
а нико од куће кључ понео није?
Чујеш ли вапај, Боже с небеса
застава српска тамо се не вије...

О, туго моја, Крајино отета,
августа петог деведесет пете,
пјесмом те овом не дам забораву,
за све протјеране када те се сјете...

ШУМАРИЦЕ

Окробра давног четрдесет прве,
корацима тешким бајонет вас прати,
пођосте заједно на последњи час,
и нико од вас кући се не врати...

Дугачка колона људи и ђака,
са њима професор пркосно у строју,
хтио би живот за свог ђака дати,
али ће сакупа погинут у боју...

Том шумском стазом пошло триста ђака,
петнестак малених чистача обуће,
стреља их проклети вермахт њемачки,
на крвавој ливади далеко од куће...

Док сте падали к'о младо снопље,
у ропцу самртном проклети животе,
кунем те и даље, њемачка сило,
што младост лијепу мајкама оте...

Нека вам вјетар извида ране,
за ваше душе молитва је спас,
ја чујем ево професор виче:
- Пуцајте, пуцајте ја држим час!

И данас после скоро једног века,
мајке сузама топе марамице,
ја пишем пјесму да вас се сјете,
вјечна вам слава, ШУМАРИЦЕ...

МИЛОСАВ ПЕТРОВИЋ, Ниш

РОДОЉУБЉЕ

Род свој воли стално, безгранично,
Отаџбину као родну кућу.
Домовину пригрли у себи,
Ох, не дај је да је на беспућу!

ЉУби земљу којој ти припадаш,
Буди веран своме завичају.
Љубављу се све може постићи,
Енергијом – кад си у свом крају!

Понашај се одважно и смело.
Актуелност прати и прихвати.
Трептај срца за све што је твоје,
Разум људски лако ће да схвати!

И лепоте своје земље воли
Отаџбини нек' порасту крила.
Ти је чувај, брани од туђина
И слободна биће теби мила!

Земља твоја – где си се родио
Анђео је који тебе штити,
Младост наша нека вечно буја
такву љубав никад немој крити!

МИЉАН САНДИЋ, Пљевља, Црна Гора

ХУМКЕ ЗАБОРАВА

Покривене лелујавим сјенама топола
У ноћи док мјесечеви зраци земљу мију,
У времену незнања и чудног постојања,
Леже хумке, незнатних што у њима почивају.

Тешки су дани овој тужној насеобини,
Без имена, мрамора и знамења су,
На гробове људског рода не личе,
Покој и мир само им ноћи доносе.

Умјесто опела и гласа свештеника,
Рика стоке и мотори брекћу,
Умјесто тамјана и водике с босиљка,
Умови неразума, смећем их загрћу.

Неко и од неког и они су били,
Имали су радовање бол и туговање,
Своје име рођење и жеље,
Светковине, постојање и имање.

Овде су без мира, покоја и починка,
Оних са Гласинца и Дрине душе,
Што стигоше, да љуте ране видају,
Од душманских бајонета и куршума.

Они што слободу животима платише,
Они што крварише, родне груде стијење,
Они што се борише, за боље сјутра,
Они што им се данас руга покољење.

МИРОСЛАВ ВЕЛИЧКОВИЋ, Бујановац

СРПСКОМ ВОЈНИКУ

Српски војниче, очи моје пуне снова,
Храбрости се твојој диве.
Сваки удар твога срца, одјек је мира.
Благосиљам ти младост и године живе.
Корак твој, веран родној груди,
Испуњен лепотом молитве као семе у бразди.
На часном твоме путу не пада паучина, срам.
Светиљ си Српства у данима таме,
Слобода је плод твоје снаге.
Застава пркосна, јунаштвом окупана, чуваш је до
крви.
Будите крик буљине пре изласка Сунца.
На причешћено тело славну униформу облачиш
И служиш своме роду.
Достојан да примаш сваки атак мучки,
Заштитниче рођене деце, детињство им пуно твога
даху.
Да те није, српски војниче, давно би нама баре
затровали.
Туђин једино тебе не може да купи.
У славској те здравици сељак првог спомене,
Здрав војник, година безбедна.
Кад јуриш најаве трубе, благословен нек' је сваки
твој траг.
Бранећи своју земљу, српски је војник херој по чину.
А када паднеш, у Алеји предак поносни место ти
прави.
Орден твој животом печашћен
Поколењима ће твојим ново јунаштво да зачне.

ПЕКО ЛАЛИЧИЋ, Мајданпек

СРБИЈА ЈЕСТЕ ДА ЈЕСТЕ

„Део сам мере ствари које јесу да јесу
и оних које нису да нису”,
и јесам да јесам и нисам да нисам
и да ме нема у темељима будућег онаквог какав јесам,
јер спознао сам светлост дубоко у себи,
коју мој свети народ одсликава на мене, па сам
неуништив,
и има да ме има и да јесам и када нисам
и да јесам зато што јесам
и да будем јер јесам део Србије која јесте
и које има да има док нас исконских има,
док очи оплођујемо Светим Савом и Његошем
и из нас проговарају Марице, Мораве, Церови и Колубаре
и ничу сунца нововечна.

Део смо мере ствари које јесу да јесу, због којих и Србије
има,
због којих ће је и бити док је свете светлости и док се она
у круг окреће
па макар дара превршила меру
и Берлин пепелио, Париз расенио, Венсминстер нестао,
Вашингтон пропао, Пешта распештила, а Беч избечио.

Макар ослепели црни орлови светлеће Сопоћани,
моравиће Мораве, цериће Церови усправни и стамени
јер јесу да јесу, да с временом под руку корачају
да нико не слепи и ништа не тоне,
да се Србин снажно усправи и срце поклања ближњим и
добронамерним
н е у н и ш т и в!

СРБИЈО, ТИ БАР ИМАШ СЕБЕ

Теби из песме,
теби из бајке,
из вечности и успаванке,
теби песмо изнова рођена црни белег дају
јер не знају да у тебе улази небо
оковима незнано.

Пред тобом малом сатканом од кости
и ватре живе
савест човечанства је пала,
јер није знала да ти ни зли ветрови,
ни помрачени умови грабљивица ништа не могу,
јер сви ка небу стремимо,
временимо,
бременимо,
и спас у спасењу отечества видимо,
да се сербска слава не помрачи,
да јачи буде ко је умирати свик'о.

Србијо,
ти бар имаш себе и вид доброг вида,
да за главу виша ка истоку крочиш
и у беле се књиге преселиш,
да обелиш истину о завери против цвета
који увео желе,
пред којим је и савест човечанства пала.

ПРЕДРАГ ВУЧЕТИЋ, Чикаго, Америка

КАКО ЗЕМЉА БЕЗ ЧОВЕКА ОСТАЛА НЕ БИ

О човече, хоћеш ли се тргнути из бунила
ил' устукнути пред лицем неправде?
Ово је земља твоја, по којој си босим стопалима
снове носио, борећи се за децу нерођену
и част предака својих.
Зар је сећање тако кратко, а заборав тако дуг?

Погледај око себе....
Другима си своју слободу зарад лажних обећања дао,
а не видиш да си себе тиме ланцима туге оковао,
који те неприметно гуше, све док се опет не
претвориш
у прах из ког си поникао.

Кажеш – понестаје ти снаге.
А ја теби кажем – веру си заборавио, пријатељу мој!
Судбину си препустио набујалој реци блуда и
неморала, правдајући то самоћом која те је окружила;
Освести се, пре него туђа чизма заувек избрише
трагове твоје.

Ено, нека те оно дете тамо, што одраста без
детињства, сети на дужност твоју;
Довољно си своме роду непријатељ био.

Сад је време да клетву са свог народа скинеш
и живот свој, ако треба, положиш –
како земља без човека остала не би.

Напоследку, шта је живот ако не сан недосањан
о томе колико смо још тога учинити могли,
само да смо смели то и покушати.
Зато, добро упамти ове речи моје!
Јер, изгубљено је само оно чега смо се одрекли.

СЛАВКА БОЖОВИЋ, Никшић, Црна Гора

ТУ ЈЕ МОЈ ДОМ

Мој дом је негдје на крају кише,
тамо гдје ничу дуге,
гдје срце зрацима јеванђеља пише,
бришући трагове туге.

Тамо гдје снови на љубав миришу,
гдје лептир цјелива цвијет,
на орлосједу, чисте душе гдје дишу,
грлећи читав свијет.

Мој дом је испод Острошког трема,
и ту нема дилеме,
гдје соколица соколу постељу спрема,
ту гдје је братољубља сјеме.

Ту гдје у зорама улива нада,
мисао псаламом зрачи,
и тама на Гору моју кад пада,
мук Богомајке је јачи.

Тамо гдје Саборни храм сија,
гдје свод је окупан магијом,
ту гдје трепери дух Оца Василија
ту ми је клица, ту је мој дом.

КОРАК ПУТ ДЕВЕТОГ НЕБА

Кад ти неко срцем освијетли пут,
кроз шуму зла и себичлука,
хоризонт оставља блистав траг жут,
И укаже се сигурна лука.

Тад' се у тијелу нешто препороди,
од среће образ засија,
спознаја геста на чињеници се своди,
рефлексија чулима прија.

Крвотоком завибрира узбуђење,
емпатија топлину шири,
бескрајем замирише сновиђење,
под кожу се завуку лептири.

И онда започиње неки живот нови,
и свака пора се буди,
на крилима верси залепршају снови,
диве им се птице и травке и људи.

То је тај корак пут деветог неба,
што све баријере руши,
тај свитац племенитости што нам треба,
да разлије нектар по души.

Тад' почну жеље с Небом да се стапају,
и ход према висинама не стаје
безвремена дјела шамани листају
те од срца ка срцу траг траје.

СЛОБОДАН ВРХОВАЦ
Бања Лука, Република Српска

НА ГАЗИМЕСТАНУ

Међу божурима споменик!
Додуше, без крста.
Свакодневно прича
Храбру битку Србства.
Долазиш тамо, сузе ти теку.
Споменик без крста
О храбрости Србства
Чува ти чича с чалмом на глави.
Онда ти приђе то с чалмом гурбе,
Показује смјело Муратово турбе
И даље објашњење од чиче слиједи
А на глави ти коса почиње да сиједи.
Овдје су наши, а тамо Срби.
Овдје је наш, а тамо србски пигинуо цар.
Језива ствар!
Језа те хвата, а ум ти схвата...
Да споменик без крста
О храбрости Србства
Подигоше Срби црвеног рода!
Зашто без крста? Питаш се ти!
Ко су црвени, а ко смо ми?
Тад тражиш опроштај у име нас.
Призиваш Кнеза и молиш за спас.
Опусти Кнеже што нисмо знали!
Опусти што смо на Завјету пали!
Онда ти срце ужурбано куца.
Мозак ти механички стихове муца
о славном боју што се ту збише.
А споменик без крста
О храбрости Србства
Чува ти чича с чалмом на глави.

КОСОВО ЈЕ НАШЕ

У предзорје вијека двадесет првог
У Светој земљи Савиног рода
Појавише се неки од зла соја људи:
Што силују дјецу, светиње руше...
Гробове скрнавe,
Што немају душе.

Набијају нам браћу на коље и флаше,
Сакате стоку, љетину пале,
Светиње руше и све што је наше.
О, зар су ове невоље мале!?

Шта је то опет ломачу нам пале?
На њој нам Свеца поново жежу!
Па зар да угасимо огњишта,
Дечане оставимо, Грачаницу славну...
Богородицу Љевишку... историју давну?

Ми јесмо народ Савиног кова!
Праштамо и трпимо док год се може.
Да једном нестане невоље ове,
Ми вазда вапимо... Помози Боже!

Али Дечане да оставимо, Грачаницу славну, историју
давну па мошти јунака косовског боја!?
Не! Не идемо!
Нећемо угасити!
Нећемо угасити огњишта своја!

СМИЉАНА БОЖИЋ, Београд

СРБИЈО МОЈА

Свитала ти ведро јутра, моја Србијо,
Сунце те обасјавало данас и сваког сутра.
Православна моја,
Буди благословена за сва времена.
Чељад ти живела срећна и будућа поколења.
Ћирилицом писали, љубав стварали
Сви се заједно животу радовали.
У благостању и слози живели
Међусобно се поштовали, традицију неговали.
Брат брата грлио Богу се умилио.
Земљо моја, богата житнице, хранилице!
Виногради благородни и плодни
К'о у самом рају да живимо, плодове беремо.
Земљо моја, у срећи ти се деца рађала,
У молитви ти јутра свитала,
У светосављу васпитавала, у вери одрасла.
Следи путеве Господње.
Србијо моја, земљо над земљама,
Узвишена моја, волим те...

СРБА ЂОРЂЕВИЋ, Врање

НЕ СЕ ДАВАМО

Не се давамо, ама ајле нагрнали сви тија,
Искав да не претопив, да не снемошев што ли!?
Неће не помете акмак, амза и каскатија;
Т'ј што нити кума куми нити Бога моли.

Тија безбожници што мислив све се може
С'с бомбе товари и с'с кесу напалијони,
Тије што не знајев за Светога Савуи помагај Боже;
Има нешто и у срце, неје све у бомбе и авијони.

Мреја је Србин за Крс Часни и Златну Слободу
Од вајвек понат'г до с'г, а и понатам ће мреје,
Свети Сава како Светионик над нас субреје,
Неје л'ко да се Србин бидне; крв не биднује од воду.

Ни Турци за пет века цели несу не претопили,
Несу ни фашисти а нећев с'г ни њиови деца:
А к'д би могли у капку воду би не удавили;
Т'п на Србина од њи ни колено неће да клеца.

Дођоше на Косово јебандије, а Срби кадимлије!
Тој што у бошчу стане т'п под ноге пут;
Биднаше газде а до јучер су били чивчије:
Ми не се давамо, Срби су под Светосавски скут,

И па ће бидне што никипут је било, Бог гледа;
Ми смо Светосавци, тојни је бија и на деду деда:
Света Гора како Светионик на океан љут
Казује ни од кој смо род и куде ни је пут.

Речови на Врањски жаргон:

Не се давамо – недамо се; **ајле** – много; **нагнали** – навалили; **тија** – ти, они; **искав** – хоће, желе; **снемошев** – униште; **неће не** – неће нас; **помете** – поремети; **акмак** – будала; **амза** – глупак; **каскастија** – скот; **т'ј** – тај; **с'с** –са; **напалијон** – златник; **не знајев** – не знају; **помагај** – помажи; **вајвек** – одувек; **понат'г** – раније; **понатам** – касније, после; **субреје** – стоји, надгледа; **неје** – није; **л'ко** – лако; **бидне** – буде; **несу** – нису; **њиови** – њихова; **к'д** – кад; **капка** – кап; **т'п** – па, кад; **јѣбанције** – странци; **кадимлије** – домаћи, староседеоци; **бошча** – завежљај; **биднаше** – постали; **јучер** – јуче; **чивчија** – кмет, сељак; **скут** – крило; **па** – опет; **никипут** – некад; **тој ни је** – то нам је; **казује ни** – говори нам; **куде** – куда, где

III

„Душа се лечи временом проведеним са децом.“

Ф. М. Достојевски

АЛЕКСАНДРА ВУКАСОВИЋ, Нови Сад

ИЗГУБЉЕН

На сред мора плови кит
увер гладан, никад сит.
Још је био мркли мрак
па залутао у плићак.

Баш је згодна прича ова
две-три речи, два-три слова.
Без маме и сасвим сам,
лутао је морем цео дан.

У плићаку живи рак
звали су га Же-за-Длак.
Ту стражари сваке ноћи
зар сме неко туда проћи?

Ко то има храброст такву
да се брчка у плићаку?
Па му стаде на сред пута
зашкљоцаше кљешта љута.

Пливао сам, компас стао
па сам мало залутао.
Без иког сам овде с вама,
мени фали моја мама.

То растужи старог рака
да му место и део плићака.
Па засуче брке у дилеми
да очински савет спреми.

На пучини твоја мама
сада плива љута сама.
Она брине и плаче у тузи
али кад те нађе, добићеш по гузи!

БРАНКА ТИРНАНИЋ, Крњevo

МИЋИНА ЦИПЕЛА

Кад Мићи на ципели дође до квара
Похитам право до обућара.
Он наочаре подигне с носа.
погледа ципелу са свих страна,
а онда главом климне лагано:
„Биће у реду, дођи сутра!“
-А сутра?
Са другом ципелом долази Мића.
због свога малог, несташног прстића.
Па своје руке широко шири:
„Погледај чико!
Прстић ми опет кроз отвор вири!
Тата галами – ципеле скупе,
мама се љути – чарапе прљам.
Е, па од данас бос ћу да идем!
Ципеле неће доћи до квара,
онда не морам код обућара.
Чарапе мамине чисте остаће,
А моје ноге босе – страдаће!“

ГОРДАНА СТЕВАНОВИЋ, Крагујевац

ЛИЈИНИ СНОВИ

Грмље шушну, ветар пири,
жубор реке мир раствара,
једна лија чудно жмири,
к'о да у сну нешто гања.

Појела би јаје бело,
ал' је певац у сну гони.
Смишља јадна шта да ради.
Ех, ти пусти њени снови!

Као пољем тихо хода
па све види, не да сања,
на њу певац с' плота вири
за кљуцање има дара.

Почупаће репић њезин
ако гнезду само приђе,
па ће морат много дана,
реп да лечи и да лиже.

Каква мука лију нађе,
да се јадна, страшно боји,
малог петла који кљуном
у сну њеним ред заводи.

МАЧКА И БАКА

У собици бака Мара,
с' мишљу нити преплитала.
За разбојем мисли збрала
и нешто се запитала.

Зашто њена мачка стара,
миша није погледала.
Да л' је баки месо крала
ил' је старост сустижала.

Мачка лежи, леђа греје
и ко да се њен брк смеје.
Гледа баку, репом маше,
крупком њеним играла се.

Из шпорета комад жара,
Пучну, скочи и одскочи
па црвени жарих паде
и зададе мачки јаде.

Мачкин мјаук мир расточи,
исколачи мачка очи,
те се у бег страсни даде
да ублажи своје јаде.

Бака Мара тихо пири -
у души јој сад немири.
Није стара, има јаде.
Баки мачка месо краде.

ЈОВАН ПЛАЧКИЋ, Темерин

НОЈИЦА МИЦА УПРАВНИЦА ЈАСЛИЦА

Многе мајке афричке птице,
остављају децу код нојице Мице,
у њу имају пуно поверење,
воли децу и има поштење.

Гепардице и лисице,
мајмунице и афричке гице,
доведе децу код нојице Мице
јер је она поверљиво лице.

Направила је Мица гнездо велико,
ту је стало деце неколико,
и настрешницу да их од кише чува,
да би деца остала сува.

Али тај пројекат има ману,
не могу сва деца да стану,
узе од банке кредит Мица,
жирант јој је слоница Цица.

Направи праве афричке јаслице,
сви хвале идеју нојице Мице,
постаде тако нојица Мица,
управница тих јаслица.
Добила је награду од комисије саване
јер њене јаслице немају мане.

НАДА ДАНГУБИЋ, Нови Сад

ВРТИЋ

Сваки дан ме мама
У вртић води.
Дружим се са друговима.
То ми много годи.

Имам добро друштво,
Сви ме они воле,
Играмо се заједно,
Игрице и школе.

Један Тома мали,
Наљутио Тару,
А она му приђе
И шамар опали.

Извини Томо!
Хајде да се помиримо.
Јако си ме наљутио,
А то није фино.

Насмеши се Тома,
Па јој приђе ближе,
Загрли је рукама
И пољубац стиже.

ПАЈО БРКИЋ, Пелагићево, Република Српска

ЗИМСКЕ ЧАРОЛИЈЕ

Пахуљице бијеле са неба слетјеле
баш на носић Маји и на образ Гаји.
Сад се чуди Маја, а са њом и Гаја,
шта то с неба сада пролијеће и пада.

Хладне пахуљице падају на лице
па ручице мале ставили на главе.
Радује се Маја, радује се Гаја,
овом првом снијегу и веселом бријегу.

Са оближњег бријега сад се чује цика,
санкају се дјеца, радост је велика.
Загледа се Маја, а гледа и Гаја,
у делију тога, Сњешка великога.

Како чудан даса, великога стаса
и још већег носа. А гдје му је коса?
Каква је то капа на његовој глави?
Смијешно му је тијело. Од чега се прави?

Тако мала Маја, а и мали Гаја,
упознаше зиму, зашто да се крије,
и сутра ће они, са дједом и баком,
упознати нове зимске чаролије.

IV

*„Љубав је ваљда једина ствар на свету коју не треба
објашњавати ни тражити јој разлог.“*

М. Селимовић

АЛЕКСАНДРА АШЋЕРИЋ
Зворник, Република Српска

СМАРАГДНИ ОСМИЈЕХ

Дошао си изненада
Без најаве
Као најљепше смарагдно сновиђење.
Не видјех никада прије
Осмијех тако божанствено благ
Који кад се развуче
На облацима оставља траг.
И кад год је био упућен мени
Срце је као струне харфе на вјетру
Могло да затрепери.
Попут чаробњака Мерлина
Магијом свога осмијеха
Зачарао си душу
Овог Водењака.
У тој бајци си ми био све.
И господар и слуга
Пун мјесец изнад планине
Први сунчев зрак испод облака
Соко раширених крила
Светиња.
Али како ништа не траје вјечно
Тако се и смарагдни снови
Разбудише за трен.
Јер Мерлин свој блистави осмијех
Посла другој Вивиен.

АРАНКА КИШ, Суботица

АКО СЕ СРЕТНЕМО

Ако се сретнемо
Шапутаћу ти погледом
Осмехом те миловати
Док ћу додире
Стидљиво под кошуљу сакрити
Ако се сретнемо
Скупљаћу дахом твој уздах
Волети дрхтај
Мојим дрхтајем изазван
Желети тренутак
Који бескрајно траје
Речи које се памте
Ако се сретнемо
Насмејаћу се гласно
Насмешити несташно
У твој загрљај се сакрити
Снази нежној уживати
Ако се сретнемо
А сретнемо се
На карти судбине
Наш сусрет зацртан је

ОПРОСТИЛА САМ

Опростила сам ти приче
Које на истину треба да личе
И све усамљене ноћи
Док сам се надала
И веровала да ћеш доћи
Опростила сам ти пољупце
нежне
Загрљај тих
И понеки мени написан
Усамљен стих
Опростила сам ти смех
лажан
Док си се правио важан
И твој поглед
Док је умирао мој осмех
Опростила сам ти
Све у жељи изгубљено
У сновима сањано
Кроз обећавање давано
Никада остварено
Опростила сам ти
Што сам те заволела
Иако је ова љубав
Мене болела

БИЉАНА ВУКАЈЛОВИЋ РИСТИЋ, Нови Сад

ВИНО

Вино ми немој сипати
и без њега бивам пијана,
очима те не унем гледати
у чашу ми сипај свитања.

Вино ћу бојим се просути
по својим босим ногама,
да л' ћеш га успети скупити
ил' ће постати отисак стопала.

За игру ми не треба ракија,
ни вино, ни чаша мераклија,
пусти ми ноте срца срмена
да их хватам у твојим очима.

Свежи овај букет чекања
баци у реку мојих сећања,
нека изникне цвет за лептира
што шета по нашим уснама.

Вина ми немој сипати
већ у чашу сипај пелина,
нека ме горчином опије
ако на усни не буде лептира.

БОЈАНА ВЕЛИЧКОВИЋ, Смедерево

ОПРОСТИ

Опрости што не памтим годину твог рођења,
битне датуме и рођендане,
Знаш,
битан ми је овај час док гледам те,
јер моје време почиње с тобом.
Час мог рођења, тренутак је када те сретох.
Опрости што ти не памтим име,
Јер твојих очију туга, каквом ме гледаш,
инспирација је мојој поезији,
језик којим говориш, суштина је мог живота.
За сва блага овог света
ја даћу душу своју зарад овог трена,
У ком те сретох и заволах.
Напослетку, што ће ми живот
ако га не могу с тобом делит'.

Опрости,
али ако ми сјај твојих очију
на тренутак подари дан,
Ја ћу... живети вечно!

ДИЛЈАН ДИМИТРОВ, Бугарска

РОЂЕНИ СЛОБОДНИ

У срцу жар је - изгарам у пепео,
плачем криком за глуве.
Ја ноктурно одсвираћу ведар
за тебе и за нас двоје.

Небо чврсто ја хватам
и тресем - гутам прашњавости.
Звезде суши на штипаљкама
фитиљ безнадежности.

У пољу сунце расплодило се -
рушим се у сенци деце његове.
Хоћу да сањам те
сваки пут све јасније.

Ти моја си обала, излаз ка мору
и мој ситни песак,
ја пливам противан ветру
Ти бежиш, у страну је бег.

Тонем у сан на слободи
не бојећи се бодљикавих ружа,
крв љубављу управља
животвори хипноза.

Ја волим облик твог талса!
Бесконачност дана је дуга.
Издаћемо тајну непристојно:
Ти за мене си рођена!

Превод са руског: Радислава С.Бокшан

ЗОРАН ВУЧКОВИЋ, Смедерево

ОТКУП

Волео бих да могу
да те оборим с ногу,
да издалека
лечим тебе која си се
толико пута опекла...
Да на примеру мојих рана
спознаш страдање једног згубидана.

Волео бих да ти ођутим патњу
а да ти то све лепо схватиш,
да без непотребних потпитања
спремна дочекаш нова свитања.

Волео бих да те све гадно заобиђе
и све будуће такво што наиђе,
да те нико никад више не насамари
да у мој громобран свака мука удари,
јер од силних муња сам оглувео,
али се и позлатио...
Волео бих да сам откуп и за тебе платио.

И за тебе, и национ цео,
за свачију па и твоју децу
сличну зори и младом Месецу.

ИВАНА ПАПЕШ БОГОСАВЉЕВ
Суботица

CELLAR of CONSCIENCE

Вечерас те премало има
у одсјају кише на асфалту
у остарелим гранама кестена
у уздаху.
Негде се воле људи
путују, плешу...
Изгубила сам роковник
са важним датумима
албум са фотографијама
онај малени кључ од подрума.

Вечерас те премало има
у додиру сенке
у тужном погледу напуштеног пса
у улици липа.
Негде се растају људи
плачу, чекају...
Вечерас ћу ипак сама
јер навикла сам тако.
Датуме не памтим
фотографије заборављам
у подрум не идем више.

ИГОР САДРИЈА, Рума

ЛАКУ НОЋ

Лаку ноћ, урон
Као овај питоми месец
У бели облак.
И ту у ноћи
Све дилеме склони,
Нека од њих не остане ни траг.
Избриши све сумње
И склони из душе очај,
Нека ти
Са старог плакара мирис Дуње
Теби само, моје мисли ода.
Лаку ноћ, Анђеле
Нека ти звезде чувају миран сан.
Док грлиш уместо мене јастуке беле
Желим ти сутра добро јутро,
Желим леп, само за тебе дан.

КАДА НАВИКНУ СЕ ГРЕСИ

Када навикну се греси
На ову душу јадну
И када лоше све се деси
Када задње наде падну
На месечини својих силуета
Као без свог трага река
Нестаћу...
А снови ће чувати причу о мени
Дужи од свих слика и ретких помени
И тек понекад
Кад Борковац зазелени
Ту, када време стане
Ти тада крени....
И немој стати на моје речи
Које нису знале
у стих крај тебе лећи.
Већ уплови у мирне снове
Док туђе ја крашћу,
У твојој сенци нестаћу...

ЈЕЛИЦА ДЕВРЊА РАДОЈЧИН, Нови Сад

ДА МИ ЈЕ...

Да ми је да једном
заспиш ми у наручју,
да радост ме обузме док
гледам расуте слапове
твоје љубави на јастуку
па да у таласе заплывим.
Да слушам твоје дисање
као једини догађај у васиони
који ме испуњава до
последњег атома.
Да могу да помилујем од драгости
твоје драго лице,
уснама да прекривам,
миришем,
додирујем
твој стас.
Да врховима јагодица шестарим
да осетим да си опуштен,
миран и спокојан крај мене.
Да осетим да волиш ме
искрено,
нежно,
чисто,
из душе.
Да ми је да једном
заспиш ми у наручју.

ЉЕРКА РАДОВИЋ, Нови Сад

НЕ, НЕ БУДИТЕ МЕ

Не, не будите ме
Морем и лавандом
Сану,
Пустила сам љубав
Једну,
у њем' нека дише.
Сва мирише.
Занос,
Јавом нити види,
Нити иког чује,
Заспа
Овим свијетом,
Не вјерује.
У плаветнилу једна
Свијетлост.
Не, не будите ме.
Све мирише,
Море, звијезде и лаванде.

ЉИЉАНА ГУТИЋ КОВАЧЕВИЋ
Мали Радинци

ЗРНО ПЕСКА

У мислима прелиставам
странице живота,
видим све, сећам се.
Ту су и трагови
у песку, снегу,
старој калдрми.
Улица кестенова
зелена је раскошно
грање чува ме од жеге
овог летњег дана,
док седим на клупи,
гледам у даљину
и питам се, јесам ли
твој заборав или сећање?
Гледаш ли пешчани
сат живота, видиш ли
то мало зрно песка,
тај један дан живота,
шта сам ти сада?
Само сићушно зрно песка,
заборав или сећање?

МАЈА ГРАЧАН ЛИВАДА, Рума

А било је свега
некад давно:
младост,
пролеће,
чаробни мај,
јулска ноћ
без кривице.

Ућуткана животарим
од исте помисли:
где си,
зашто
ћутиш ... мени је
олуја у мени
нисам могла, а хтела
сам,
нек' иде бестрага,
узалуд ми жеље.

На моме облаку
месечева магија,
седефасти погледи,
док планета спава
чувам те од заборава.

Немој ме тражити
ни ја не знам где сам.
Удаљена за светлосну
годину,
с друге стране реке.
Иза седам мора,
иза седам гора.
Тако далеко, тако близу.
Немој ме тражити,
можеш се уморити.
Само ме чекај.
Доћи ћу.
Срешћемо се
сасвим случајно,
онако, у пролазу.
Осетићеш топлину мог
присуства.
Приђи,
нисам недодирљива.

МАРА РУЕГ, Швајцарска

ПОЗДРАВ

Поздрављам те ветром,
сузе ти кишом шаљем,
а љубав сунчевим сјајем.
Само тако могу тебе дохватити
и ти мене прихватити.
Поздрављам те преко звезде твоје
која стоји изнад главе моје.
Довољно је моћи пожелети,
мисли из чекања пробудити,
срце узбудити.
Ту ће моје с тобом бити.

МАРЈАН ВИГ, Суботица

ПУСТИ МЕ ДА САЊАМ

Од ране зоре мајка на ме' виче:
„Устај блесо, мој једини сине!
Зашто ме ниси послушао јуче
и обрисао прашину са витрине?"

Шта траже ове чарапе на столу,
зашто су гаће доле на земљи?
Што си попио целу Кока Колу,
од ње ћеш само постати дебљи."

Аман бре, мајко, не вичи на мене.
Не знам ни где сам, сав се губим.
Зар не видиш да душа моја вене,
сањао сам Драгану како љубим.

Опрости ми мајко, али ја је волим.
Због ње се на улици сав постидим.
Не буди ме мајко, лепо те молим,
само у сновима с њом се видим.

МИЛЕНКО МИЛОШЕВИЋ, Маглић

УМРЕЋУ С ЊОМ

У срцу свом и њеном,
умрећу једног дана
када нас сахрани време
не знајући шта је љубав,
ако не доста путева,
истине и лепота,
грациозна, елегантна и прелепа
живота и среће уз Тебе,
у којој желим да видим себе.

ОВЦЕ НА БРОЈУ

Ако љубав јесте све, све је љубав.
И ако земља тражи слугу, а ватра господара,
не заборавимо да постоје звезде
све даље и даље једна од других,
као што постајемо и ми сами,
зраци светлости у тами,
док се ипак осећамо све ближима,
далеко колико и близу,
колико слуге - толико господари.
О, звезде, сунца и светлости - просветљавајте
свеprisутном љубављу постојећи у нама,
далеко колико и близу, колико слуге - толико господари,
са жељом вечитог сјаја у нама и љубавних срца откуцаја,
ма колико око нас била тама, нахранимо и вука
да и вук буде сит, а овце на броју.
Али ипак, пази, када љубав јесте
и да ли стварно може бити свима све...

МИЛОВАН Мићо ПЕТРОВИЋ,
Смедеревска Паланка

У ЗАГРЉАЈУ ДУГЕ

У мислима себе налазим
Тренутком осаме и чежње...
Сазнањем стазом среће
Многи нам завиде
Заљубљене када нас виде.

У загрљају нежне дуге
Невидљива сила нас спаја...
Вољом искрене доброте,
Лишене људске злобе,
Уздигнуте изнад звезданог сјаја.

Од свитања јутра,
Медене сласти усне и дрхтај тела
Страст срца силно нас обузела...
Зенице устрептеле као сунчане зраке,
Наша љубав животу пркоси.

НАДА ЈОВАНОВИЋ – КРУПЉАНИН, Нови Сад

АКО

Ако ми се загледаш у очи,
видјећеш сјај искрене љубави.
Јер, само очи никада не лажу.
У њима је истина, не заборави!

Ако ми са лица осмјех читаш,
знаћеш шта је радост и доброта.
Препознаћеш чисту, топлу душу
и схватити вриједности живота.

Ако те такнем или помилујем,
осјетићеш њежност, дрхтај, срећу.
Сву ћу себе даровати теби,
а за узврат – ништа тражити нећу.

Ако ти усне пољубац дарују,
то ће бити печат припадања,
безграничне чежње и љубави,
трајни мотив мога битисања!

ПАЈО БРКИЋ

Пелагићево, Република Српска

ЕХ, КАД БИ МИ ДАЛА...

Ех, кад би ми дала ноћу да те снивам,
како лаким ходом прелазиш ливаде,
у сновима да те чувам и покривам,
док се мјесец, лопов, кроз врбаке краде.

Ех, кад би ми дала ноћу да те гледам,
док ти повјетарац задиркује косу
и док мјесец млади, иза једног бријега,
благу мјесечину по лицу ти просу.

Ех, кад би ми дала ноћу да те чувам,
да те тако снену нико не пробуди,
а кад дође зима и сјеверац дуне
да заштитим тебе од ледене студи.

Ех, кад би ми дала и ноћу и дању
да ти осмијех мамим са усана врелих,
да ти пјесмом кажем и оно што не см'јем,
то што душа иште и што срце жели.

Ех, кад би ми дала....

РАМИТ АДЕМОВИЋ ЉУБИЊЕЦ, Суботица

У ЗЕНИЦИ ОКА МОГА

У зеници ока мога
Неке црне, чудне птице
Сваког јутра неуморно
Краду гнездо препелице.

У зеници ока мога
Песме моје немо ћуте
Само неке црне птице
Злу судбину к'о да слуте.

У зеници ока мога
Сања један уздах мали
Ко да ћути, ко да слуги
Да смо ветру љубав дали...

У зеници ока мога
Већ одавно немир дрема
Рајске птице носите ме
Нек нестане, нек ме нема.

У зеници ока мога
Блиста суза што се слива
Хтедох ветар да укротим
Што не могах, ниси крива.

РАТКО Рале БЕЛИЋ, Суботица

КРАЈ

*Онда збогом, ништа нећеш заборавити?
У реду иди. Више нема шта да се каже.
Треба ве растати. Можеш отићи.
Али, причекај, види...
Паде киша. Причекај још, можда ће престати.
Пабло Неруда*

Волео сам те. Живот си ми била и сан.
Моји кораци - љубав. Муза си ми била ти!
Ал прође многа јесен, дође растанка дан.
Онда збогом, ништа нећеш заборавити?

У реду иди. Више нема шта да се каже.
Ход твој већ дуже времена други смер поприма.
Само да искрени будемо. Што да се лаже?
Тамо где си, одавно мене више не има.

Треба се растати. Можеш отићи.
Нека те носи срећа, весеља рај.
Не бринем, одрасли су наш птићи.
Мени како буде. Муљ и каљ. Ах, вај!

Ако ниси сигурна
негде у души бриди,
тако жестока, бурна.
Али, причекај, види...

Пада киша. Причекај још, можда ће престати.
Киша је. Сузе пресахле. Камен у грудима.
Да ли све оне лепоте, дани ће нестати?
Живот ли је грешка ил' коб што и дах узима?

СЛАВКА ЖАКУЛА СТАНИКИЋ, Београд

ХОР АНЂЕЛА

На небу сам исписала
Твоје име
Сунце сам замолила
Да својим сјајем
Обасја слова
Зато се небо прелама
У светлоплавим нијансама
Спремно за мој долазак.

Амфитеатар свемира
Већ је украшен
Звезданим лампионима
И конфетама усијаних метеора
За промоцију моје поезије
У чије си ме тајне ти увео
Да са љубављу слушаш
Најлепше стихове
У којима смо
Само ти и ја.

Док их будем казивала
Хор небеских анђела
По њима ће
Певати
Песме
О нашој вечној љубави.

СТАНКА ЋАЛАСАН, Нови Сад

МЈЕРА

Хтјела бих да се отмам.
Да побјегнем у пространство,
гдје се звекет ланаца не чује.
Гдје не постоје капије.
Треба ми,
цигло зера
Слободе.
Нисам ђаво
и немам рогове.
Покорност ми не треба.
Треба ми,
цигло зера
права на моје.
Мјере нам све.
А,
моја је мјера
цигло зера.
Достојног живота.
И,
исто толико,
љубави.

ЦВИЈА АШЋЕРИЋ МИТРОВИЋ, Аустралија

ЗЛАТНА ЈАБУКА

Нисам ја била са ормана дуња стара,
Нити крај пута, дивља јабука жута...
Нисам ја била одбачено псетанце,
Нити окована, као ропкиња у ланце.

Била сам, била прави драгуљ мали,
И светлост што разбија сваку таму.
Била сам твоја кошута хитра,
Сунце што сија на твоје длану...

Чудне су данас очи твоје
Јер не препознају праве боје.
Опседа их лажна копија сада
Златна ти јабука у воду пада.

V

*„Говори тихо. Птице ноћас близу нас певају и мени је жао
да чују како у гласу нечијем има суза.“*

Десанка Максимовић

БОРКА ДРАГОЉЕВИЋ, Нови Сад

ИМА ЛИ СРЕЋЕ

Мој је цео живот горчином увећан.
Да ли има неко у животу срећан?
Што год да замислим буде ми обратно.
Кад се свега сетим, стварно је одвратно.

На погрешном месту родила ме мати,
где се тешко живи, где се свако пати.
Целога живота по туђини скитам.
Докле ли ћу тако, сама себе питам?

Кроз живот се борим, желим у висине,
а на крају видим прођоше године.
Када стекнеш нешто, ни мало, ни доста,
видиш цео живот иза тебе оста.

Сада имам само основно имање.
Све бих ово дала за пређашње стање.
Имала сам младост. Нисам је ценила
па сам мало времена себи наменила.

Волела бих опет да живим са баком
и да боса идем блатњавим сокаком.
Слабо одевена, а дува кошава,
у кошуљи танкој па још гологлава.

ДУШКО Р. НЕДОВИЋ
Бјело Поље, Црна Гора

ИЗБЈЕГЛИЧКА КОЛОНА

У колони уморних, гладних и голих,
за парче хљеба ја те, Боже, молих.
Да га подијелим са неким од босих,
сједох крај пута и гласно просих.

Просих за оно невино дијете
што му злотвори смрћу пријете,
за сестру милу и млађег брата
да им скинеш омчу са невиног врата.

За старог дједа и болесног оца
да не скапају на врху оштрог коца.
За мајку коротну и самохрану
и за мртву браћу, непреболну рану.

Огњишта и гробља што у сјећању осташе,
за цркве свете и порушене манастире
и трагове вјечно избрисане наше.
Молих се за све оно што за нама умире.

МИЛОШ ЕЛЕК ВУКОТИЋ, Београд

ПОСЛЕДЊИ ВАПАЈ

Ево прође и седми дан, а ја
без наде тумарам, идем тамо-амо,
тражим је, о зидове главом ударам,
а ње нигде нема па нема.
Из куће наше отишла је,
у кућу твоју, о Господе,
и ја сам трагајући за њом,
ево пред кућу твоју стигао,
и стојим испред њених врата,
под тамним сводом зимског вечерњег неба,
смерно дижући поглед свој, ка теби Господе.
У трансу стојим на ивици вечности,
у којој је све трајно, и ништа не ишчежава,
као што је из живота мог ишчезла она,
а само остала слика њеног лика
који сам кроз сузе гледао, последњи пут.
Зато те молим, о Господе,
нека мој празни живот,
зарони у Савско језеро,
утопи га у његове дубине,
и омогући ми
да у твом свемиру,
још једном,
осетим слатки додир њен-

МИОМИР М. ЛАКИЋЕВИЋ, Јагодина

НЕБЕСА СВЕТЛИЦЕ

(Мајци Љубици)

Можда само једном у животу,
Сањ'о сам те, мајко непозната,
Не памтим те јер сам био беба,
Тек рођена, кад ништа не схвата.

У сновима једним, чини ми се,
Из времена, док иђах ка школи,
Брисала си с очију ми сузе
И питала да ли ме ко воли.

Ја ти нисам знао ишта рећи,
Ћутао сам пун туге у груди,
Грабио се у твоје наручје,
Бежећ к теби од поганих људи!

Који су ме хтели исфискати
Трновијем прутом ил' од брезе,
А нисам им био шта згрешио
Нит' сам јео с њихове трпезе.

Из сна тога, ког се ево, сећам,
Желео сам да ти памтим лице,
Ал' због суза и твојих и мојих,
Памтим само небеса светлице!

VI

„Чему на свету народи, ако постоје људи?“

М. Антић

БОЈАНА ВЕЛИЧКОВИЋ, Смедерево

АФРОДИТА

Чекала је на друму, крај некакве станице
Афродита.

У таласима распуштене косе,
замишљеног погледа,
очију тужних што секле су даљину.

Носећи повисоко главу,
грациозног држања,
у хаљиници боје пурпура,
смешећи се потпетицама

Чекала је.

Док сам доживљавао тај чаробни тренутак,
губећи се у њој...

Чекао сам тада, и никада више.

ЗОРАН НЕДЕЉКОВИЋ, Врање

ЗАБОРАВ

Барбаце планинско село
није као што је некад било.

Не чује се плач беба
ни пој девојака.

Славуј и даље своју песму пева,
док песма „Ђура Мара“ у заборав оде.

ДИНА ЗАВАРКО, Нови Сад

СЛИКАР ПОД ПАЛМОМ

Ко смо?

Зрно прашине у оку Бога свевидећег

или срце умирућег космоса?

Ходамо по облацима дна

чупајући стопала из стварности муљевите.

Ширимо одавно крила откинута

ударајући њима Северац по прстима.

Одричем се летења!

Шта нам припада?

Ова каљуга у којој заглављени чамимо

или прошлост угланцана за којом се осврћемо? .

Крваре нам дланови од руковања лажног.

Речи које изговарамо

у туђим су главама настале.

Одричем се говора!

Одакле долазимо?

Из љубави према себи

или према ближњима?

Страхујући цедимо из себе радост

па се вољење претвара у стрепњу

што изједа.

Одричем се припадања!

Гоген још седи под напуклом палмом.

Чека одговоре.

ДРАГИЦА Бека САВИЋ, Бачка Паланка

*Мом оцу,
који је на Голом, ни крив ни дужан, прошао голготу
а доживео дубоку старост и
поштовање у животу!!!*

РУСИЈА ОЦА МОГ

Отац мој је Русију волео
као што нејако чедо воли мати.
Словенски дух је олујама одолео,
када је било тешко живети, а лако умирати.
Љубав као руска степа широка,
тиха као трои Тихи Дон,
као плаховита Волга дубока,
родила се у срцу оца мог.
А било је дана када није смео
да гласно изговори њено име.
Знали су да се у мајку Русију клео
и када је у души падало хладно иње.
Русија оца мог је души храна, створена
од православног хлеба и соли.
Залуд су је у срцу чупали из корена,
на пустом, каменом отоку Голи.
И залуд су хтели човека да пониште,
залуд се подигла зла потеря и хајка.
Нису могли мржњом љубав да униште,
у срцу оца мог преживела је Русија мајка.

ЗОРАН ВУЧКОВИЋ, Смедерево

БЕЛА ВРАНА

Нисмо сви исте птице
неки су копци, неки ластавице.
Врабац се плаши, и од свраке брани
неки су соколови, други пеликани.

Нисмо сви исте птице
неки ноћ од дана воле више.
Неко је сова, неко шева
петао јутром кличе, славуј ноћу пева.

Тако и људи, баш као и птице
поред свих сличности нимало не личе.
Има их сивих, опет, на другима перје сјаји,
једни исто зрно три дана кљују
другима су гигантски залогаји.

Деси се да се занесу каткад
у шашавој игри
велики ној и малени колибри.
И воле се птице, љубав се узима и даје
и онда се излеже чудновато јаје.

И чучи женка у гнезду двадесетак дана
брижно, стрпљиво, као и свака друга мама.
А сурови свет, без стида и срама
тек тако оптужи неког да је "бела врана".

ЗОРАН ПАВЛОВИЋ, Параћин

НАДА

Ветар је у свом ковитлацу
На земљу оборио птицу.
Лежала је и немоћна је била
Да полети није могла,
Сломљена су јој била крила.

Тражила је место да се скрије,
Тама ноћи да је прекрије.
Није могла овде у парку
Да за себе нађе
Сигурну барку.

Са земље су је подигле
Нечије руке,
Желеле су
Да јој ублаже њене муке.

За хуманост навијам здушно,
Надам се
Да на свету није
Баш све бездушно.

МИЛИЦА ПОШАРАЦ, Рума

СЛОБОДА

Слобода суштински јесте,
Мали део покисле цесте
Уз помоћ ње не можеш све,
Само прекорачиш оно што ниси пре

Још одувек сањаш да је небо пространство,
Вараш се само, јер пространство је твоје бивство

Ситан кас, поглед бистр,
Умили глас и витак стас,
Нису одлике лепоте,
Лепо је оно што можеш да осетиш, и оно што није
оличје срамоте.
Дакле лепота је унутрашња топлина,
Огњиште где ватра увек тиња,
Где човек не зна шта је чамотиња

Слобода је реч коју ти сматраш адекватном,
Слобода је осмех и плач и сневање и певање

Слобода је само оно што твоја душа тражи, њен зов
увек потражи и своју одлуку исажи

МИОМИР М. ЛАКИЋЕВИЋ, Јагодина

ЗАПИС

Ево, храста бивших лета
Разгранатог у висине,
Памти птице старог света,
Старе песме и истине.

Памти оце својих птица
Пилад мала кад су били,
Памти свих орлова лица,
Невремена сва немила.

На кори му ево, пише
Словом сунчеве памети
Што ни киша их не брише,
Ни смрт ако му запрети.

И чита се светлом дана,
Да у вакту, када дође,
Сатријеће га сатана
Што му ево корен глође!

Често бивам испод њега
У дан светли, кад је вруће,
Када ми је доста свега
Из судбине лутајуће.

У дебелој сенци дуба,
Запис ево, с њега пишем,
Због истине јер зла судба
Мраком би да нас избрише!

МИРОСЛАВ Мишо БАКРАЧ, Ниш

ПРИЈАТЕЉСТВО

Мариносу Рицудису, Човеку који није хтео да
бомбардује Србију 1999. године.

Док је крв липтала српском земљом светом,
јауци и крици парали тишину,
рушила се земља, рушила се правда
и бол парао животну празнину,

нечасни зликовци славили свој крвави пир
а небо се мрштило пред неправдом и злом,
један Човек учини да се светлост врати,
да обасја душу у злом часу том.

Маринос Рицудис, син велике Хелеје
човечност и јунаштво показа тад,
не хте' да гађа свој братски народ,
у луку врати свој ратни брод.

Не хте' да руши своје браће мир,
да ради славе нечовештву служи,
поносно стаде пред погром и срам,
слави својих предака часно се одужи.

Хвала ти брате, часни Мариносе,
цео род српски дужник ти поста,
нека твоја част и војничка слава,
послуже да рата једном буде доста.

ОГЊЕН КАНДИЋ, Невесиње, Република Српска

КЉУЧЕВИ СЛОБОДЕ

Суноврат је мјере за тродостојанство
Па сад свако може да се сматра богом,
Естетски се живи у руглима духа
Гдје је жедан ђаво стао трулом ногом.

И шапнуо срцу, благовјесним гласом,
Да превазиђе насила већ издише,
Кључеви слободе закључаше разум
Када му их ропске руке понудише.

Отвори се нови свијет на хоризонту
Ослобођен сваког закона и права,
Стресосмо са себе прах заблуде древне
Крштени етиком самозаборава.

Сад када смо посве једнаки у свему
Подједнако лијепи, успјешни и мртви
Можемо и оног офуцаног бога
С времена на вријеме принијети жртви.

С угашеном свијећом тетура по мраку
Још понеки пјесник што о вјечном сније,
Са очију мрене ми смо растјерали –
Истина је оно што већина није!

ДОБРОВОЉНИ СУЖЊИ

Док на срцу носим отисак Твог даха
Кô насушни белег ког невешто скривам,
Од супротних људи, попут сиромаша,
Сваки нови подсмех смехом благосиљам.

Пекле су ме речи мржњом пошкропљене,
Разбише се ипак кô талас о хриди,
У ћутању моме све су утопљене –
Истина ће једном сваког да забриди.

Окивате лажју, добровољни сужњи,
Окореле душе што на трулеж базде,
Испразних живота и у срећи тужни,
Сејете зло семе у временске бразде.

Из очију грање, јалово, без плода,
Вири вам и плаши сабласном празнином,
Вадили би труње из ока народа
Што оштри свој поглед освећеним вином.

Сумњом сте у веру породили знање
Које вам је сваку радост укротило,
Свима нам је исто одредиште крајње –
Суд је мера пута којим се ходило.

СВЕТА ЦАКИЋ, Параћин

ДУША СЛОВЕНСКА

Од када су наша породична постојања,
прецима мојим, к'о и мени сада, наиђу нека чудна
осећања.

Све кипти у мени, поплавне речи хуче као да се буне,
к'о некада њима, и моје очи кристалних суза су пуне.

Кажу ми, то ти је словенска душа,
буни се, неће ону балканску да слуша.
Препиру се, тешко се слажу те душе две,
ал' шта ћу, куда ћу, кад оне су мени све.

Оне су мој живот, мој најлепши рајски врт,
не дрхте ни пред чим, чак и при помену речи смрт.
Оне су моја светлост дана и мркле ноћи спој,
мој вечити рат, мој никада завршени бој.

Словенске очи препуне топлине, никакав поглед прек,
ударце трпи цели свој живот, цели свој век.
Сви јој се диве, ал' ипак кажу да има ману,
грешка је њена што је овде, на овом брдовитом Балкану.

Дошла одавно, населила се и никуда не мрда,
оре те њиве, шумовитим брдима чува своја крда,
љуби тај Дунав и Мораве, њене најлепше реке,
сањари нежно замишљајући неке пределе далеке.

Ех, та словенска, та балканска, та српска душа,
блага и горда, сва непокорна, што неће да слуша.
Њој не требају неке Темзе, нити париске Сене,
све што јој треба - мир у души њене душе,
мир међу Словене.

СЛОБОДАН ЦВИТКОВИЋ, Шид

ДАЛЕКИ СВЕТ

Кад суша, као Божји усуд, погоди сељака,
Спржи и траву и клицу посејаног семена.
Воде не буде ни колико око пусти суза
па зими и земља пуца од голога мраза.

А кад с пролећа из раскопчаних небеса,
Свевишњи вишак просипа, потоп ствара,
набубрела биљка од силне влаге труне.
Што преостане, на летњој жеги свене.

Од пошасте марва болује, млеко не даје.
Овце јалове, бравима се ребра виде.
Забринути домаћин бдије ноћи без сна.
Чељад нема 'леба ни мрса, а стока сена.

А онда родило на земљи, лози и дрвећу.
Благодети за мерак, за радост и срећу.
Ал' буба не мисли тако, обрсти зрео плод.
Домаћин ћутећи теши себе да остане горд.

Понекад дође и година за понос и дику,
Таласа се жито, плаве шљивик и виноград.
Бравци се подгојили, јагњићи све по двоје.
Сељак наследнику преписује имање своје.

Тада на капију дођу незасити порезници,
себи узимају месо, сељаку остављају кост.
Домаћин погледом милује оборе и њиве,
ал' свога сина јединца шаље у далеки свет.

СРЂАН ЂУРИЋ, Шабач

ПУЦАЈТЕ

Пуцајте!

Ја ћу и даље стајати мирно
и с осмехом чекати свој судњи час.
Пуцајте јер ја се не плашим никог,
сем оног што са висине гледа у нас.

Пуцајте!

Над хумком својом стајаћу спремно
за пуцње прве што душу воде
код Хада доле, дубоко под земљу,
због оно мало људске слободе.

Пуцајте!

Пред вама стајаћу слободно
и у ланцима чекати своју голготу.
Пуцајте јер никада нећете видети
пред очима својим толику дивоту.

ТВРЂАВО МОЈА

Чија ли си само сенка, тврђаво моја?

Чије ли си контуре лик?

Док гледаш акварел крвавих боја

и чујеш и видиш тог пејзажа крик.

Чији ли си сада бастаион, тврђаво моја?

Чију ли капију слободе браниш?

Док део си распараног кроја,

чију ли победу понизно славиш?

Чији ли си сада целат, тврђаво моја?

Док поклањаш пољубац Јудин,

чега ли си неми посматрач?

Док време лети,

године ти остављају неизбрисив траг.

Чија ли си само сенка, тврђаво моја?

СУЗАНА АСКОВИЋ, Параћин

ДОМ

Дом је негде далеко,
Али ипак се радо сећам њега,
У Босни поносној, како рече неко,
Иза оних брда пуних снега.
Сећам се радо дома свога,
Под прекривачем белог снега
Јер то је дом мој, а и деде мога.
Кућа нам беше на крају села,
Иза високих бреза на путу уском,
Обична сасвим кућица бела
На брежуљку маленом и пустом.
Тамо сам веома срећна била
Јер то је било детињство моје.
Чудне снове понекад сам снила
У топлој соби куће моје.
Ал' давно одох из дома свога
У бели свет ширећи крила,
И тад преста игра детињства мога
Јер само сам тамо срећна била.
Још је тамо обрис куће моје,
На брежуљку маленом и пустом,
Тамо где ми сећања често плове,
Између високих бреза по путу уском.

ШПЕЈТИМ СОЈЕВА Соле, Београд

БАЛКАНСКОМ И ДОЛИНОМ

Желим нам осмех бескрајни,
сузе наше заувек у забораву,
љубав и радост да буду у нама трајни,
желим нам пријатељску силу праву.

Мирно, тихим корацима прошетамо,
осетимо топлу руку нашег друга,
протицај воде у рекама мирно да гледамо
и да заувек нас напусти туга.

Да нас има на југу и истоку,
да нас има на западу и северу,
да обиђемо сваку притоку,
чаршијом да шетамо у сваком шехеру.

Топлину осетимо у сваки град,
дружимо се свуда са рајом осталом,
да нас севдах не напусти никад
и да се шири балканском долином и обалом.

VII

*„Вредност лепоте је у бескрајној разноликости
видова у којима нам се јавља. У томе је и њена
оплемењујућа снага и њена највећа драж.“*

И. Андрић

ДРАГИЦА ДОБРИЈЕВИЋ, Смедерево

НАША СЛИКА

Дрвеће свукло летња одела,
олујна киша лишће однела.
Дуж пута бујају гомиле смећа
што вире из поцепаних пластичних врећа.

Вангле, лавори, шерпе и лонци,
крпе, папири, разбацане играчке старе,
природу руже, поглед нам кваре...

Те флаше празне и кесе разне
веће и мање, дебље и тање,
црвене, плаве, црне, беле и жуте
немарно бачене, свуда расуте
много ме љуте...

Ветар их витла на све стране,
„кити“ са њима парковске гране.

Папири масни и поцепани,
остаци хране разбацани,
травњаке „кресе“, уместо цвећа,
дворишта градска, пуна су смећа...

Та наша слика много је ружна,
са њом нас чека будућност тужна.
Ја зато молим све наше земљаке
и оне немарне суграђане,
да се под хитно постиде властите бруке,
да се одрекну те страшне мане...

Молим их да не бацају смеће кроз прозор
и не расипају га на све стране...

Јер... флаше празне и кесе разне
немарно бачене свуда расуте,
црвене, плаве, беле и жуте
баш ме жалосте и много љуте...

Наш „Пут у Европу", та тако дуго сневана срећа,
блокиран је тонама, бахато баченог, смећа.

ЗОРАН НЕДЕЉКОВИЋ, Врање

ЖУБОР ПЕСМА

Тече река, ка свом ушћу жури она,
Дивна је жубор песма њена.
У њој риба плива.
Ено, вира широка,
У њему се купају деца.

БОРЋЕ СЕКУЛИЋ, Бачки Јарак

КИШНИ КРАЈОЛИК У БАЧКОЈ

Тамни облаци препуни кише
спустили се до кровова кућа,
врапци се сакрили испод стреха.
Топао ветар изнад поља кидише,
носи са собом снопове прућа
као ваздух из ковачког меха.

Спустила се завеса од летњег пљуска,
тромо се креће ловаца група,
скривени испод кишних кабаница.
Уплашен фазан над гнездом ђуска,
нервозно крилима по ваздуху лупа,
прати га јато узлетелих птица.

Полегла пшеница од кишних капи,
погнуло главе жуто злато,
колико сутра биће сред стола.
Времешни риђан покислих сапи
гаца кроз густо атарско блато
док вуче стара запрежна кола.

Полако престаје летња киша,
ратари поново крећу у њиве,
на небу пркосе још два-три облачка.
Истрчи срндаћ из влажног густиша,
у трку стресе росу са гриве,
на сунцу поново блиста Бачка.

МИЛАН ДОБРОВОЉСКИ РАНЧЕР, Маглић

БАНАТ

Јутрос кад сам на лудају стао
цео Банат, ја сам угледао
од Кикинде, Вршца, Гудурице,
до Панчева па до Суботице.

Од Перлеза до Бечеја право
не би вид'о да на њу нисам стао.
Та лудаја, толико је велика
Банат гледаш као да је слика.

Када би на пругу у Нови Сад дошла,
цела локомотива кроз њу би прошла.
Кад вам о њој причам, знате, нема шале,
у њу би сва обданишта и све школе стале.

И са њима сва деца и ђаци
они клинци, прваци, осмаци.
Схватио си шта сам ти све каз'о,
пробај и и ти , стани на лудају.

Да видиш Банат...

МИЛОРАД КУЉИЋ, Стари Лединци

ПОСЛЕДЊА ЛАСТАВИЦА

Дуго већ сањам исти сан
да јато ми ластва походи стан.
Када се поход чудни оконча
једна ластва у фрижидеру сконча.

Да л' је то вапај Веснине веснице
што била нам радост у много лета?
Што не ваја кућу испод стрехице?
Зар заувек бежи из нашег света?

Нестало је и селских вајата
где парови меден месец снили.
Нема ни гнезда зиданих од блата
из којих мали ластићи певали.

Нестало леске миропомазања
чији полен вилин прах ширио.
Нема инсекта сред чаробног грања
ластавицу који је хранио.

Но, ипак ластва наде ми остала.
Језеру моме заштита је она.
Даурској ласти стена стан постала.
Чува је Парка заштићена зона.

МИРЈАНА ШУЉМАНАЦ ШЕЋЕРОВ
Нови Сад

БАНАТ

Манастир Средиште,
Вршачко горје....
Поветарац милује осунчане путе.
У даљини
непрегледна поља
- дивни шар земни!
Лепоте што Господ створи
(да очи виде)
зракама сунца обасуте...
Пружио се Банат у недоглед.
Царство мира
у сред манастира.
Светоангелски на молитву позива.
Равноапостолски исцељује у крилу Тројеручице.
Средиште хиландарски средује!
Царство мира у сред манастира.
Банат испред-
пространством у недоглед,
лепоте Богом дане,
зракама сунца обасуте.

МИРКО СТИКИЋ, Нови Сад

СИВО НЕБО ФЕБРУАРСКО

Сиво небо фебруарско
Белина се губи негде у даљини
Кроз пресахло море панонско
Промрзли соко кружи на висини

Јато црних птица дрема на грани
И враћа живост промрзлом дрвећу
Изгладнели врабац тражи по страни
Зрнце под снегом, недостижну срећу

Зима стеже леденом руком
Уплашена чавка са пута полеће
У потрази за храном чепрка са муком
Ледени покров, далеко је пролеће

У студен - води једна патка плива
И рони, тражи залогаје спаса
Шума под снегом к'о да није жива
Зимски је сутон, хладан и без гласа

МИРОСЛАВ Мишо БАКРАЧ, Ниш

ВАЗНА

У једну вазну у мом топлом стану
стављам све своје успомене драге,
незаборављено сложено у мени,
оно што је врело животне ми снаге.

У њу може стати све што ме некад
чинио срећним, носило кроз живот,
незаборав који не да да лепота
отекне у заборав кроз животни плот.

Тамо се налази срећно ми детињство,
разиграна младост негде у даљини
од роднога дома што ми беше царство,
одакле прхнух у свет ка висини.

Прва сазнања из школскијех дана,
прве љубави пред којима стрепим,
заљубљеност што рађа осећај среће,
и живот чини радосним и лепим.

Породица која животу прави смисао даје,
човека води кроз предсобља раја,
где права љубав расте и цвета,
где се прави живот с правом срећом спаја.

У вазни овој само нема места
ономе што живот нагриза и квари,
она је само део моје среће,
лепоте која са мном господари.

РУЖЕНА КРАЋИЦА, Падина

ДУНАВ

Панонско море под кором земље дрема,
можда се за неки велики прасак спрема.
а над њим Дунав, Дунај, Дуна, Донау
сав важан као цар
с толиким именима протиче,
облаци се огледају у њему,
бродови плове, морнари извршавају команде,
пецароши рибе лове...
Стари Иштар, а вечно млад
Панонског мора је траг.
Обале краси дивље цвеће,
лептир око њега облеће.
И лептира је све мање,
много тога нестаје.
Духови потонулих бродова
лебде над водама,
људи траже дух романтике на путовањима,
у глави су визије осмишљене,
дин-дон звона звоне на узбуну
више се не препознају слике
„На лепом, плавом Дунаву.”

САВКА КОЗИЋ, Беоцин

ФРУШКОЈ ГОРИ

Застани путниче мало
разастри поглед свуда
осети мирис и душу
липе, бора и дуда.

Погледај обронке њене
што Дунав их моћни мије
брежуљке погледај благе
што Сунце вечно их грије.

Девојка Фрушка – прелепа слика
дарова свету, славу и знања
пресвета мала Атонска Гора
сачува нам знамења многа.

Пропланци јој шарени лепи
нанизали цвећа свакојака
од пролећа раног до јесени касне
од искона Гору - разне биљке красе.

Извор, потоци горски и моћни
жубором Фрушка стално нешто прича
умилном песмом птице се јаве
тад Гора добије чаробан спој.

Одавно огњиште фрушко
постаде топло, меко крило
за све оне што радост нађоше
уз свирку, песму и сремачко вино.

ЛЕПОТА

Непрегледна поља плодне Војводине
заблистају сјајем у јесен касну
дубину мора, тад у њедра свију.
жеравице немају, већ само угљевље.

Крилима птице, лагано прхну
не реметећи чаробну тишину
да поздраве лепотицу снену
док јој род, нараста у миру.

Црне се њиве к'о јегуље танке
кривудајућ благо к'о да нешто крију,
радосни паори очима умивају
недогледну лепоту бремениту.

Најлепша њедра поља отварају,
лета сваког док жита бујају,
лепотом својом погледе освајају
тежачке душе миром наливају.

Поља бременита пшеничним класјем
плету најлепше дугачке кике,
разнежене булке, осмехом их красе
док зрневље вредно, не позлати се.

Радост и срећа свуда се шире
равница плодна, дарежљива је била.
Частила је вредне ратаре
њихова драга, лепотица мила.

VIII

„Очи зборе што им срце вели.“

Петар Петровић Његош

АЛЕКСАНДАР В. ПАВЛОВИЋ, Бечеј

ДИВЧИБАРАЦ

Милисав је од Цветковића из села Крчмар подно Дивчибара. Људи са овдашњег маљенског подручја нимало нису стационарни, статични и затворени. Напротив, они су врло покретљиви, стижу на све стране, свуда их има и приметна је њихова присутност. Тако је и мој ти Милисав прошао и Ваљево, и Београд, и Војводину, и Беч, и Словачку, и Црну Гору... најчешће у свом натовареном половном камионету. Док се точкови окрећу, има и прихода, хасне!

Подигао је две куће: једну у Обреновцу за сина и ћерку, а другу себи и жени Добринки на Дивчибарама, на наслеђеном имању, поприличној парцели у самом центру туристичког места. Недавно су дивчибарској кући дозидали три солидна студио-апартмана, па цвета ли цвета туризам! Иначе, та кућа је саграђена у једном шумарку, одмах иза великог централног хотела и због те дискретности, изолованости и ушушканости изузетно је тражена.

Добринка за доручак износи икебану, такозвани „дивчибарац”: кајмак, лепиња, планинско домаће млеко, пржена јаја, пршута, салата, сир и сланина. Пре тога гости бивају услужени на традиционалан начин: слатко од шумских јагода са изворском водом, српска црна кафа и домаћа маљенска ракија шљивовица. Предвече се обично једе врућа четничка гибаница уз густ јогурт, па разно воће и опет неизоставна шљивка. Наравно, шљивова мученица иде и пре ручка, а после, Ваљевско пиво.

Замислите тај живот на 960 метара надморске висине: јутарње росне свежине, планински поветарац који помаже гостима при кварцовању на сунцу, снежне зимске чаролије, мирисне шуме пуне веверица и птица, марљиво чекићање детлића, бистре и

ледене потоке, моћне видиковце, кувано вино и шумадијски чај, нарцисе на ливадама, тражене вргање, качамак од воденичног брашна или попаре са сиром и кајмаком...

Упознао сам Милисава сасвим случајно, овде код мене, у Бачкој. Сусрет је био спонтан, срдчан и обећавајући. Док смо се скромно гостили у једном обичном кафанском локалу, дошљак је заинтересовано гледао кроз излог на групу несташне деце и њихове игре: гађање праћкама, окретање и терање точка од бицикла, фуљење сличицама фудбалера, кликерање, зидање малих кућа од блата и обавезне вије. Чика Жива из оближње куће није имао много слуха за несташлуке, па је неретко знао истући понеког играча. Док је пролазио испред кафане, деци су се тресле ноге и многи би радо заглавили у клозет. То је Милисава и мене бацило у кратко евоцирање наших детињстава. Договорили смо се да око првوماјског празника или Ђурђевдана гостујем код њега на Дивчибарима.

Сео је у свој камионет и махнувши за поздрав рутински заверглао за полазак тј. одлазак. Гледајући како се удаљава чинило ми се да је са собом однео онај мирис ливада са белим нарцисима, мирис црних борова и смрча, мирис траве изашле из отопљеног снега, мирис плодних жбунова, мирис клековаче, мирис лисичарки после кише...А, зафалио ми одједанпут и тај правилан, неискварен, милозвучан српски сељачки језик ваљевског краја, језик војводе Мишића, језик Милована Глишића, проте Ненадовића, Десанке...

И тако сам одлучио да купим плац на Дивчибарима. Одох са 82 на чак можда 1030 метара висине! То је узлет који ми је требао и главна вест за моју ћерку.

ЖЕНА У МОЛИТВИ

Православ му је име. Син је блуднице и убице. Тако су увек говорили у његовом одсуству, али су настојали да га те речи пронађу, да их чује, да осети бол. Беше обележен одмах на самом рођењу. Његова рука у којој држи кист неprimетно дрхти, док га сећања салећу са свих страна. Тешко детињство, мучно младићство, све је код њега увек било болно и у некој патњи. Када је отац одслужио казну, отишао је некуда и никада им се није вратио. Мајка беше мученица, због неких грешака из прошлости људи су је одбацили, тек тако, несвесни да су и они сами нејака и слабашна бића. Увек смерна у самоћи, вредно је радила и трудила се да му тежак живот макар мало учини лакшим, да преузме део терета који није заслужио.

И тако се одвијао његов скромни живот, стално на некој невидљивој ивици између стида и беса. Све док у једној пећини у дубокој шуми, у једном од својих лутања, није наишао на чудесну фреску у камену. Док је посматрао зидове пећине, одједном се указало лице жене у дубокој молитви, са склопљеним очима, која у рукама држи крст. Исијавало је благошћу, и он је одмах знао да се ова жена моли, као да је могао да чује њен шапат који се обраћа Њему, и тражи опрост. Можда је и она, као и његова мајка, некада грешила; као ни његову мајку, људи је нису разумели, те је дошла у ову пећину, жудећи за истином. Можда се у тој осами молила, хотећи да се приближи Богу, и овде остала заувек, са лицем које је сама природа осликала, као знак спасења, путоказ за све оне који лутају по животним друмовима. Као он. Један је од тих који само што нису залутали, тек корак га је делио од трена када би постао још један заблудели син. Бес га је вукао на ту неосунчану страну, био је гневан и на оца, на све људе у селу, понекад и на

мајку, на самог себе много пута. Мајка је обичавала у тим тренуцима благим гласом да му говори: „Стрпи се, наћи ћеш свој пут. Сети се какво име носиш. Нисам ти га узалуд дала на рођењу.” И нашао је, у пећини, иако није био испосник. Али Господ показује пут својим чедима која одиста желе да га пронађу. Гледао је без даха тај приказ, а потом прстом у белој прабини, клечећи, нацртао исто, лице жене која се склоплених очију моли, док спојеним длановима грли крст. Изашао је опијен из пећине, и онда је опет цртао на прашњавој земљи оно што је видео на каменом зиду. Ушао је потом у шуму, те је од јесењег лишћа обликовао лик молитвенице, који се чудесно пресијава златом на залазећем сунцу. Жена у молитви, тако је назвао то своје дело. И отада, стално то ради, слика жену која се моли, затворених очију, са крстом у руци. По цео дан би само цртао и сликао, вајао, испробавао разне ликовне вештине. Умео је да створи посебну нијансу златне боје, чији састојак беше тајна, и њоме би нежно сенчио склопљене капке жене. Поче чак изнад њене главе да осликава и ореол, јер беше убеђен да је постала светица. Убрзо су сви сазнали за младићеву нову страст, а прича о његовој вештини се прочула далеко. Умео је да направи молитвено лице у тренутку, од било чега, од састојака који му беху при руци и за које нико не би рекао да могу послужити таквом узвишеном циљу. Долазили су људи чак из недогледа да би наручили Жену у молитви. Једни су говорили да је то Богородица, други да слика познате светице; трећи су опет мислили да је то лик девојке у коју је потајно заљубљен. А само је он спознао исконску изворност, и ћутао. Јер, истина ће се открити у правом тренутку, онима који срцем и душом у тишини верују.

И свештеници су га позивали да украси зидове црквених здања, многе одаје је обогатила лепотом његова Жена у молитви. Ниједно ново дело није било налик претходном, свако би имало неки тајни додатак, нешто несазнатљиво и изузетно,

што би га разликовало od раније урађеног. Као што је и сваки човек био посебан, мали свет за себе, тако ни он није желео да рађа двојнике. „Ни Бог није сатворио два иста човека, свака душа је по нечему сопствена”, говорила би мајка, поносна што и њен син то увиђа. Творац јесте изнедрио земника по свом лику, али и свакоме удахнуо нешто изнимно, неку само њему својствену искру, и дозволио да има свој засебан и јединствен пут, у овом умршеном плетиву пућа и беспућа.

Текли су неки нови дани, обојени молитвом и љубављу према Богу и уметности. Непрестано је стварао, никада није био уморан, нити икада одбио да израђује нове наруџбине. Открио је слободу, ишао куда хоће, радио оно што воли, оно што најбоље уме. Није ни приметио да време пролази, да се смењују дани и ноћи, да се смењују годишња доба, надовезују године, да људи долазе и одлазе, да је урадио небројено много Жена у молитви.

Све док му једног дана нису рекли да је његова мајка на самрти. Та вест га је затекла баш усред стварања новог дела. Застао на тренутак, завирио у своје сећање, ушао опет у ону пећину, гледао лик на зиду и руком миловао обресе молитвеног лица. Замислио се. Мајка одлази, на боље и лепше место, тамо где је одавно заслужила да оде. Исплатила је своје грехове, можда и преплатила. На трен је помислио на оца, где ли је, шта ради, има ли нову породицу, жив ли је уопште... Да ли је заборавио злочин који је починио, ако је уопште могуће заборавити своје унутрашње авети... Мајка често говораше: „Човек који ходи исправним путем не може ни своју ружну помисао да заборави, а камоли веће злодело.”

Ушао је у мајчине одаје нечујним кораком, једва додирујући под, и затекао је како, крхка и малена, лежи у постељи. Када га угледа, суза заискри у њеном оку, али ту и остаде. Знала је да син њен не би волео да она заплаче на самом крају. Стајао је поред своје мајке као поред светиње, као када је

први пут угледао на камену лице жене која се моли. Мајчица је, у том скоро нестварном тренутку који трепери између два света, овог видљивог и оног који ће њена блага душа ускоро угледати у својој светој светлости, склопила очи, узела дрвени крст у малене беле шаке и почела да се моли у себи. Клечао је крај њеног кревета и задржавао сузу, осећао је да његова родитељица не би волела плачем да буде испраћена. Гледао је лице драге му умируће, и тада је знао, и знао је одувек, та жена у пећини, то је она, његова мајка, увек била и биће, његова светиња и светица којој се клањао целог живота. То је она, која му је својим уморним рукама показала прави пут, размрсилa плетиво пућа и беспућа у коме је био заробљен, која је и грешила али умела и да се искупи за своје нехотичне бешчедности и личне саблазни; молила се увек за њега, ево и сада, у овом смртном часу, она немо шапуће молитву, а биће са својим чедом чак и када оде у Царство Вечите Светлости, Њему који увек беше уз њих, свеприсутан и у најтежим тренуцима.

Узео је хартије и почео да црта своју мајку на самрти како се моли, држећи у руци стари дрвени крст. Опет је у оној пећини, опет гледа у лице жене коју воли и која је постала његов неисцрпни животни извор, и чује њену смирену беседу: „Стрпи се, наћи ћеш свој пут. Сети се какво име носиш. Нисам ти га узалуд дала на рођењу.” Ниси, мајко. Ништа није било узалуд. Свака наша мука имала је свој циљ. Одмори се, заслужила си.

Она му је поклонила живот и довела га до слободе, једине праве. Његово име је Православ. Одувек је мајка знала тајну, али је препустила њему да све сам открије. Жена у молитви му је показала прави пут. Пут вере. И тако је, мајко, истина се увек открива у правом тренутку, онима који срцем и душом у тишини верују.

Каква расправа! О чему? О дјевојчици која се игра у пијеску. Она заиста изгледа као жена. Жена у купаћем костиму која сједи, да ли немарно или изазовно, и игра се у пијеску. Па иако не приличи њеном прерано формираном тијелу да се игра са пијеском, то је дјевојчица, заробљена у тијелу жене, која још вапи за дјечијим играма.

Кренуо сам у воду, да се не бих укључио у разговор и рекао било шта, тиме бих само продужио расправу и омогућио да моје ријечи свако тумачи на свој начин.

Осјећао сам свјежину и мирис мора. Запливао сам брзо и оштро. Брзим покретима сјекао сам узбуркано море. Капљице мора прскеале су по мени. Море... Огромно пространство и капљица на мом лицу. Осјећао сам снагу сопственог тијела. Не зову краул случајно мушким стилем пливања. Отпливао сам око двјеста метара и осјетио како се моје тијело смирује и спаја са морем. Опуштен могу да се препустим размишљању о женама. Та мени драга половина човјечанства (љубав, страст, љепота, љупкост... интерес, манипулација, неровоза, злоба...), поред свих особина има и предивну улогу мајке. Али у овом проклетом рату и многе мајке биле су изманипулисане. Сјећам се добро окупљања мајки испред касарни ЈНА. Први напад на ЈНА био је од стране мајки. Многе од тих жена биле су изманипулисане. Хтјеле су да заштите синове, а послале су их у грађански рат. Окупљале су се испред касарни и тражиле своју дјецу. Који парадокс, која измијешана осјећања. Мајке испред касарни. Војници и мајке. Мушкарци са улогом да својом снагом и љубављу бране слободу, свој народ, државу и на крају своју породицу. Жене да као мајке брину и штите своју породицу и своју дјецу. Али до кад је неко дијете а кад постаје одрасла особа? Да ли је дјевојчица на плажи дијете? Урезао ми

се у памћење један догађај из тог периода. Један старјешина изашао је из касарне и обратио се мајкама са питањем: „Какву дјецу ви овдје тражите? Дјеца су у вртићима и школама. Овдје су мушкарци који треба да бране ову земљу...” Да, баш то није одговарало тим женама. Оне нису хтјеле да њихови синови бране Југославију. Требало је стварати нове државе, нову историју... Послати синове да гину за друге државе. Да ли је ту било и мајки „спартанки” које су испраћале синове у борбу са: „или са штитом или под штитом”? Да ли је било мајки које су биле спремне да испрате синове у цихад или су све само жељеле да спасе синове? Како то да су оне прве знале шта се спрема и од чега су спашавале синове? А мајке Сребренице? Постоји ли већа бол од бола мајке за изгубљеним сином? Да ли може неко да не саосјећа са болом мајке над погинулим сином? Ипак сам се замјерио мени драгој особи јер сам одбио да учествујем у акцији подршке тим женама. Нисам могао. Осјећао сам огромну манипулацију тим болом у политичке сврхе. Зашто су људи такви? Како могу да користе нечију бол за промотивне акције својих интереса. Да ли цихад оправдава све?

Женама је најлакше манипулисати преко њихових емоција. Не волим ни да гледам како се мушкарци играју и манипулишу са женама које их искрено воле. Наравно да ни мушкарци нису поштеђени манипулација и од стране државе и од стране вољене жене. Да, мушкарцима се највише манипулише преко њихових примарних нагона, сексуалност и глад, али и преко њихових идеала и емоција. И њихова чиста и искрена љубав често није цијењена, него је кориштена као средство манипулације, и од жене, и од државе, и од политичке странке. Колико пута сам то гледао да не кажем и осјетио.

Освјежен, али и благо уморан, полако се враћам својим пријатељима из младости, а сада људима пред којима не желим да изнесем своја размишљања. Да, овај рат нам је донио сасвим

различита искуства. Сада имамо уграђене сасвим различите „софтвере”. Нормално је да људи исте појаве или догађаје доживљавају на различите начине. Вјера, култура, супкултура, обичаји обликују како ћемо нешто доживјети, али и искуство. А ми смо у овом рату имали различита искуства, нажалост сви болна. Болна и различита. Знам да ме не би разумјели. Зашто причати са неким за кога знате да вас неће разумјети.

Подијелим поглед и благ осмијех са њима и прије него се увалим у лежаљку обасјану сунцем, погледам према дјевојчици.

Дјевојчица је лежала, сунчала се и читала књигу.

ДАНИЈЕЛА МИЛОСАВЉЕВИЋ, Нови Сад

СЛИКАР

Нацртао је траг дима који се лелујао над упаљеном цигаретом. Госпођица за суседним столом кафеа држала ју је са таквом елеганцијом да је могао осетити мирис две префињене капи парфема, које су почивале на унутрашњости зглоба њене крхке руке. Четкицом је пратио сјајну линију дуж њене ноге, коју је високо пребацила преко друге, откривајући тако млечни путени део женске бутине. Са ове удаљености, као под прстима, могао је осетити структуру костију њеног лица, њене истурене јагодице, њена мека и пуна уста, којима је повремено приносила шољицу мирисне кафе. С времена на време би се загледала у њену пенушаву површину, као да је очекивала да ће у њој сагледати своју судбину. Ипак, највише му се допадало плаветнило испод дугих полуспуштених трепавица, заробљено у погледу који се губио у даљини. Девојка са цигаретом и црвеним лаком.

На централном тргу голубови су били у походу на сићушне мрве, вешто скривене између коцки старе калдрме. Фасциниран њиховим ходом с полунаклоном замишљао их је као владаре који се узвишено крећу међу поданицима. Са катедрале се огласило прво звоно, за њим друго и треће, а онда и читав мелодичан хор. Дубоке одјеке смењивали су високи, наизменично се допуњујући у својеврсном контрапункту. Цртежом је ухватио моменат када су голубови, изненађени металним сазвучјем, прхнули пут неба. Од лепетаве енергије простор се усталасао и ширио лагано у концентричним круговима, додирујући лице сликара овлаш попут даха. Краљевски голубови на тргу.

Између голубова петогодишњак у панталонама на трегере возио је дрвени тротинет. Одвезани трегер лепршао је за њим, истичући тако још више црвену боју његове мајице, која је уносила живост у колорит трга. На лицу му се оцртавао понос једног војсковође. Храбро је освајао нове територије, јездећи на свом старом и шкрипавом дрвеном коњу. Мајка је испружене руке трчала за њим док су јој уста обликовала речи, нешто као „Буду пажљив!” или „Не иди далеко!”. На

њеном бледом лицу, шибаном праменовима смеђе косе отргнутих из пунђе, оцртавала се брига, али и љубав и понос. Дужи крај црвене мараме везане око њеног врата лепршао је дуж испружене руке у правцу детета, стварајући имагинарну линију која је спајала мараму са врхом спалог трегера. Прецизним потезом подвукао је ту животну линију која је невидљивим концима спајала мајку и дете. Црвену линију страха и одважности за једва добијено дете које је требало штитити, а у исто време га пустити да слободно расте. Дрвени коњаник.

Читава сцена се одвијала пред будним оком старог и прљавог рундова са ућебаном длаком. Верни сликарев пратилац мирно је седео крај његове столице, захвалан за сваки комадић кроасана који би му бацио. Тада би му упутио поглед пун безусловне љубави и обожавања. Када би се уверио да је на тргу стање редовно, мирно би спуштао главу на предње шапе, пуштајући дуге уши да опуштено леже крај њих. Сликара је обожавао ту његову позу, јер су му уши биле бескрајно симпатичне. Блатњави рундов.

Витки конобар у белој кошуљи и с осмехом на лицу вешто се провлачио између столова држећи послужавник у висини главе. Подсећао је на младу вижљасту мачку која се спретно провлачи између фигура на комоди. Својом појавом и заглађеном косом измамљивао је осмех школарки за столом поред жардињера. Њих три су се смејуљиле и рукама покривале уста како тајна њиховог разговора не би била преливена у уши случајних пролазника. Румени образи и сјај у очима, уоквирени белим невиним лицима, и ветром разиграни праменови косе у колоплету шарених машини ширили су дух младости. Сликара је дубоко удисао тај мирис. Конобару је импоновала пажња која му је указивана, па је са све већом ревношћу вежбао став шефа особља, места на које је претендовао. Замишљао је себе у довратку врата како посматра остале конобаре и надгледа да ли је услуга извршена у складу са репутацијом. Толико је то добро замишљао да је и сликар у једном тренутку заиста био уверен да види око њега оквир од врата, што је било вредно овековечити четкицом. Конобар и младост.

Мргодан поглед господина у оделу који је седео поред и читао новине све више се усмеравао пут бучне младости. Све га је то

помало нервирало, али није желео да прави сцену јер је дама са цигаретом била изузетан приказ и требало је остати смирен. Ако би им се којим случајем погледи срели осмехнуо би јој се и мало наклонио. Смењивање маски на његовом лицу наставило се и даље. Мргудно лице крило се иза новина, а оно са осмехом би израњало када би се новине спустиле. Минијатурна позоришна представа забављала је сликара који није могао да се одлучи коју маску да наслика, те је на крају човеково лице завршило гротескно, у споју различитих улога. Човек са новинама.

„Маестро, да ли бисте желели још нешто?“, упитао је конобар сликара.

„Не, за данас сам завршио.“

Сликара је склопио блок за цртање, а оловку спустио у џеп. Сагнуо се и помиловао рундова по глави и позвао га.

„Хало, Руки, идемо!“

Узео је пса за поводац и с блоком под мишком лагано крену кући, куцкајући својим белим штапом испред себе и тако проналазећи слободан пут за кретање.

Конобар је гледао за њим и брисао сто.

„Иако слеп не одустаје од цртања“, причао је конобар сам са собом.

„Са каквим задовољством и уживањем ствара чудне облике и обресе будућег ремек-дела само њему видљивог. Мада, данас када сам мало зажмурио, учинило ми се да видим дечака у црвеној мајици са спалим трегером. Или ми се можда то само учинило“.

ДРАГАН САВИЋ, Бечеј

ЗАВОЛЕХ КРАСОТУ ДОМА ТВОГА, ГОСПОДЕ

*... „Господе, Теби вичем
Теби дижем глас,
умилном песмом Те зовем
услиши ме, буди ми Спас” ...*

... „Свјат, Свјат, Свјат Господ Саваот” ... Свет, Свет, Свет си Господе Сила, са страхом и великим поштовањем, али врло гласно и одсечно, узноси данас грло моје, о „Светом Сави”, ову песму на Светој литургији. Песму коју сами анђели и арханђели, херувими и серафими и сви Свети, приносе Господу непрестано на Небу, у самом Царству Божијем. Они на Небу, а ја недостојни слуга, узносим на земљи, песмом и молитвом: *Душа моја цвета ко бели крин на сунцу, док узносим славу Теби Господе! Пуно је Небо и Земља славе Твоје! Пуно је срце моје љубави к’ Теби Господе! Заволах Те Господе, заволах красоту Дома Твога!*

Добро се сећам онога дана, када сам са својим друговима и другарицама из комшилука, као деветогодишњи дечкић, иако тада некрштен, ушао у Вазнесењски храм, на сам Дан Светога Саве. Зимски дан, обасјан зубатим сунцем и окован снегом и ледом. Три сата поподне, у храму се скупљају деца, родитељи и поносне баке. Деца доведена да рецитују песмице о Светом Сави, а одрасли дошли да слушају и да се диве тим малишанима, украсом Цркве Христове. *Господе, Ти, који имаш толико пуно љубави према људима, а нарочито према деци, јер рекао си:...* „Пустите децу да дођу к мени”...

И примио си ме, Господе! Први пут сам ушао у храм Господњи, неупућен и ненаучен шта је Храм Господњи, шта је или ко је Господ Бог. Ниси ме казнио ни одбацио, ниси ме избацио из дома Твога, као што то чине људи, људи грешни,

горди и сујетни. Ту сам по први пут у свом животу доживео усхићење и удивљење које никада до тада нигде нисам доживео. Неку необичну милину и блаженство које је владало свуда око мене као да то није исти онај свет и људи овде у храму и тамо напољу ван храма. Збуњен и усхићен, опкољен необичном лепотом благопријатне песме Светоме Сави, која се спуштала од горе са неке терасе иза нас, као да је са самог Неба силазила. Тихо и одмерено, а тако ведро и весело, стизала нам је из уста певача црквеног хора. Та тако необично лепа песма, разливала се лагано по храму као кад се магла спушта са планине и испунила не само сваки кутак храма, него и сва срца присутних у њему. Као маслац на топлоти, топим се од милине и жеље да и ја пустим глас свој и заблагодарим Господу на овој лепоти којом ме је удостојио.

Тај дан, посвећен Светом Сави, направио је у мени велике промене. То је било пресудно, да ја данас одрастао човек, појим у храму Господњем и песмом величам Њега, уздижући Му славу и хвалу. Још тада је Господ препознао искреност дечијег срца и душе, која је вапила за том љубављу коју само Бог може дати и смирењем душе која се само од Бога добија.

Господ је то препознао и чекао, чекао дуго и стрпљиво, како само Он зна.

Хвала Светоме Сави, Слава Господу.

КОНАЦ СУДБИНЕ

Сео је сам за столом и у руци држао неко жестоко пиће. Гледао је кроз прозор у даљину и није померио поглед када је она стала крај њега. Она га је пар секунди само немо гледала и посматрала. Није била сигурна да ли је то он. Више није пуно личио на себе каквог га она у свом сећању чува. Он је њу опазио неким својим чулом, али није хтео да је погледа, само је рекао: „Дошла си.” Она је тихо одговорила: „Дошла сам.” Ипак срећна што није морала прва да започне разговор. Он је наставио: „Да видиш мене?” Она је потврдила: „Да видим тебе.” Али то није била цела истина. И даље је гледао у даљину кроз прозор хотела и није могла погледати у његове тамно смеђе очи. Он је благо игнорисао и наставио: „Ето видела си ме. Можеш сада да идеш.” То је њу разбеснело. „Нећу да идем! Ти и ја морамо да разговарамо. Имамо нерашчишћене рачуне!” Рекла је то усхићено и није била поносна на себе видећи да је он и даље држао своју смиреност и дистанцу. Он је наставио: „Нема нерашчишћених дугова између нас. Све је чисто. Али ако толико желиш, седи поред мене. Прија ми твоје присуство. Дуго те није било.” Она је осетила да је мало омекшао, али је и даље била незадовољна што ће и овај пут морати да прихвати да игра по његовим правилима. Села је лагано. Он је и даље одбијао да је погледа. Дошао је конобар, питао је да наручи. Рекла је: „Исто што и он.” Мада није ни знала шта он пије, само није хтела да ремети своје мисли. Конобар се брзо вратио и сада је и она имала чашу у руци и смртну тишину око себе коју није могла да поднесе. Зашто јој то ради, поново је терорише. Осетивши да нешто у њој кључа он је прекинуо тишину рекавши: „Живели!” Она је кукнула чашу и наставила: „Ово овако не може. Дуго сам чекала овај сусрет и прилику да ти се осветим. Спремала сам се годинама бојећи се да ли сам довољно јака да те победим. А гле шта сада видим! Бледа си копија своја.” Почела је да га вређа у нади да ће га некако извући из тог неког његовог мира који јој је сада изгледао као омамљеност. Он је ћутао, зато је она морала да настави: „Устани и бори се, немаш

право да ми одузмеш slast дуго спремане освете!” Њему је то било помало смешно зато је кроз благи осмех тихо рекао: „Свети се ти. Ко ти брани!” „О, изгледа да он ништа не схвата”, рекла је за себе. „Како? Ја сам као лав жељан свежег меса, а наиђем на цркотину.” „Опа, постала си метафорична.” Недостатак његове жељене реакције је убијао. „Не могу да се светим, нити да нападам слабије од себе. Понос ми не да. Ти си био сила некада. Шта ти се то десило?” Ставила је своје руке на његова рамена у жељи да га загрли. Он је мирно одговорио: „Време.” Али њено присуство није могао више издржати. Њен проклети парфем му се увукао у ноздрве и будио немир и дивљу страст као некада. Њена витка фигура и тесна хаљина која осликава облине, а коју је тајно на својој чаши меркао, распламсала је пламен опасне жеље. Онда се окренуо и погледао је, тада се она тргла. Видела је скоро варнице у његовим очима. Хтела је да се одмакне али је он ухватио и стегао за руку. Пољубио је страсно изненада. А онда јој рекао: „Идемо код мене у собу!” Она је била затечена наглom променом његовог расположења. Гледала га је широм отворених очију без трептаја. Он је устао и кренуо, она је непомично у месту стајала. Повукао је за руку и заповеднички рекао: „Полази.” Ох, знала је да ово није како треба, али је тело издало, тело које је дрхтало од жеље за његовим додирима. И без речи је пошла и предала се и било је све што је требало бити и за шта је Бог створио мушкарца и жену. Док је лежала у белој постељи крај њега, рекла је тихо: „Нисам очекивала да ће се ово десити.” Он је сада звучио мало подругљиво. „Је л’ да? А знала си да дођеш и да ме потражиш чим си сазнала да сам у хотелу.” Онда је поново почео да је додирује: „Знам ја добро, шта ти желиш! Препусти се.” И она му се препустила. Никада ни према коме није осећала толику жељу и страст. Мада је прекоревала себе што њен план није успео. Није довољно јака. Поново је он победио, поново је све по његовом, без питања јој се увлачи под кожу и сваки део њеног бића. Након што се смркло, он је рекао: „Хвала ти што си дошла да ме подсетиш ко сам ја. А сад мораш да идеш, имам посла.” Она је нерадо устала из кревета и кренула са скупља своје ствари. „Доћи ћу сутра. Морамо разговарати. Знам да и ти мене волиш. Али све ово између нас је тако погрешно. Мада, цео мој живот је погрешан.” Он није имао

воље да је слуша. „Дођи сутра ако хоћеш. Сада мораш ићи. Ја за пола сата имам састанак.” И она је изашла. Сада је она деловала као омамљена. Ишла је улицом и у својим мислима причала своју исповест, све оно што је њему желела рећи.

Сутра, када су се поново састали у његовој канцеларији која се налазила на четвртом спрату нове велелепне зграде, она га је питала: „Зашто си ме издао? Требало је да ме чуваш и браниш од свих! Теби сам највише веровала.” Он је мирно одговорио: „Не могу да служим неком ко је слабији о мене. Таква ми је природа. Морао сам да те нападнем и пробам да те уништим, да видим твоју праву величину и снагу.” Сузе су кренуле из њених очију. „Зашто? Зашто? Какав си ти то човек? Све је то погрешно!” „Зар ти одлучујеш у туђе име шта је исправно, а шта погрешно? Са којим правом?” Она је тихо одговорила: „Али ти мене волиш.” „Ти би хтела да те волим. Ти би желела да те волим. Ти то сама убеђујеш себе. Ја те само желим. Ако те заволим, обавестићу те.” „Ох, како је себичан”, помисли у себи па гласно рече, „али ја те волим и требаш ми.” „Не требам ти. Ти си довољно јака. Ја сам твоја слабост и отров којим себе трујеш.” Она обриса сузе, окрену се и поносито рече: „Одлазим! Никад ме више нећеш видети.” Он се насмеја. „Доћи ћу ако ти будем био потребан. Ипак је мој задатак да те чувам. Обећао сам твојим родитељима.” „Обећање никад ниси испунио. Никад ништа ниси учинио својом вољом за мене. За све сам морала да те молим.” „Кад победиш те своје децје демоне и одрастеш, тада ћеш бити спремна за нове борбе. И ја ћу тада бити уз тебе. Неке ствари човек мора да заврши сам. Да би упамтио лекције.” Она одлазећи повика: „Ох, Боже, зашто је све у мом животу погрешно!?” „Можда док састаљаш пазл, све изгледа нејасно и погрешно, али кад све буде готово, видећеш целу слику и то да је баш све на свом месту.” Она се окрену и запрети му: „Немој случајно више да ми се приближаваш! Ти си опасан манипулатор.” „Да ли ти сада стварно верујеш да си ме отерала из свог живота? И да си сада безбедна?” Она само залупи врата његове канцеларије за собом и не погледавши га. Прамен њене црне косе само одлепрша остављајући за собом мирис добро познатог драгог парфема. Он удахну дубоко и благо се насмеја. Знао

је да се поново не срећу само они који би то хтели већ и они који морају да одмрсе конце своје судбине.

Врео летњи дан, Весна је седела у парку на клупици у хладовини. Позавршавала је све обавезе које је имала а још није било време да иде по резултате крвне анализе које може подићи тек после четрнаест часова. Сачекаће мало, претураће по сликама у телефону, тако увек ради када треба да убије време. Тако занесена није ни приметила да је неко њој познат сео крај ње. Тргао је добро познати глас: „А ти се још ниси удала?” Неко јој је нож у срце забо и то осветнички, неочекивано. Окренула се и видела њега како се благо смешка очито задовољан што ју је тако изненадио. Није хтела да скрива своје емоције зато му је одговорила: „Никад и нисам имала за циљ да се удам! Моје срце је чезнуло за партнером који ће ми бити велика љубав и подршка кроз живот, који ће ме волети бескрајно и безусловно. Зар то теби није познато!?” Он је наставио своју игру: „Познато. Итекако познато. Ти си она која никада неће престати да сања о идеалној љубави која руши све препреке и границе, не схватајући да на тај начин бежиш од љубави и стварног живота.” Она га је љутито погледала. „Хвала ти на савету, али немам сада времена, морам да журим.” Устала је са клупице и скоро трчећи удаљила се од њега. Побегла је као срна кад ловца угледа. Побегла, а није знала да он само једно жели да зна - да ли га она и даље воли и да ли му опрашта. Човек живи у вечитој заблуди. Да би могао да осуђује, мора истину сагледати са свих могућих страна, да се отвори за све могућности. Он је био спреман, а да ли је она?

“Да ли знаш шта сам чула? Нећеш веровати. Милош је запросио девојку! Кажу ускоро се жени. Не знамо ни која је.” Рекла јој је другарица у једном даху док је Весна осетила напад врелине у својим образима и благо зујање у ушима. Села је на столицу, почело је све да се врти око ње. Маца јој додаде своју цеђену лимунаду. „Ево, попиј да се повратиш. Можда нисам требала тако нагло да ти испричам, али ја другачије не умем.” Када Весна дође до даха упита

је: „Причај сада све што си чула. Жени се?” „Добро, Веки, немој сада да умреш. Рекла сам да су гласине. Није то све проверено. Али ако јесте истина, морамо бити припремљене за ситуацију.” „То су лажи! Неко намерно шири неистине, не може он то мени да учини.” Причала је брзо и у паници. „Видели смо се прошле недеље. Није причао о женидби.” „Опа, видели сте се! А ја о томе ништа не знам. Шта ти је рекао?” Весна је наставила: „Не могу ни да се сетим. Мислим да ме је само питао зашто се нисам удала? После сам ја отишла.” „Ала ти умеш све да поквариш! Како си могла да одеш после таквог питања?” Маца је осула критику. „Како да не одем? Тим питањем као да ми је бацио жар у крило и страшно је болело и пекло. Шта да му кажем? Зато што те волим и чекам тебе. Не могу тако понизити себе после свега”, бранила се Весна. “Добро, ‘ајде да се сконцентришемо на проблем како да га спречимо се ожени.” Весна је погледала око себе. Пријатна музика из кафића била је иритантна у том пренутку. Заљубљени парови за суседним столовима су је нервирали. Желела је да поломи све око себе тако снажан бес је обузео. Погледала је бесно у другарицу и рекла: „Како? Има ли уопште смисла спречавати га, он је изабрао њу, није мене!” Затим је устала и отишла, није могла поднети сопствену тортуру емоција које су наваљивале као бујица. Требало јој је сигурно место међу познатим зидовима да отвори своју душу и на миру пролије океан суза које су се родиле кад је једна нада умрла. Обећала је себи да ће овог пута бити све другачије. Требала је да му се освети за сву њену патњу и његово одбацивање, а гле он је поново одбацио. Поново јој подвалио и повредио. Није смела ни себи признати да се тајно надала да постоји чудо. Баш то неко чудо које се љубав зове. И да ће њихова љубав победити и наћи свој пут. Али чудо не постоји и рана никако да зацели...

(Одломак)

ИННА НАЧАРОВА, Уфа, Русија

ЛИНИЈА ЖИВОТА

Било је то чудесно мало путовање. Вртело се у глави од кривина планинских серпентина. Код Свете Варваре, Зиночка је замолила возача да се заустави. Христо је био пажљив према путницима. Причао је веселе приче о туристима и наизменично о историјским знаменитостима. Са задовољством је препричавао о савременој политици, жалећи за старим, добрим временима и грдио Евросавез, по чијој кривици у Бугарској продају грчки парадајз, а не отаџбински. Мада Евросавез с тим нема никакве везе. Зиночка му је климала главом у знак одобравања и сећала се укусних бугарских џемова и леча на тезгама совјетских магазина.

Света Варвара била је малени хотел с термалним базеном на месту природног извора са називом по девојци која је примила хришћанство у време тешког турског јарма. Света Варвара је почетак бугарског муслиманства код лепих Родопа. Разлике су се током векова избрисале, али мештани знају да, ако се градић формирао од неколико малих села, онда у муслиманском крају, у баровима увек ће ти припремити отмену овчетину и никада свињетину. Свињско месо је могуће пробати само у баровима у деловима града са православном традицијом.

Зиночка се спустила са пута да направи неколико снимака и да разгиба ноге уморне од седења у аутомобилу. Зиночка је разгледала жбуње са од пламењаче полуотпалим листовима. Одједном крик јој се проломио из грла! Из лишћа је вирила људска нога. Она се повукла два корака, а затим се окренула и потрчала ка аутомобилу. Тек онда је повикала: „Христо! Христо!”

Христо је истрчао из аутомобила. Она је викала о нози, махала рукама и показивала му према жбуњу крај пута. Из правца хотела до њих је брзо стигао портир у униформи с позлаћеним тракама. У Зиночкиној глави промакла је мисао о томе да се хотел од три спрата налази на рубу планинског пута. У близини нема ниједне куће, а он је у испегланом копорану са очишћеним, позлаћеним дугметима и тракама на рукавима. Невроватност доживљеног водила је Зиночку назад ка жбуновима. Она се чврсто држала за Христову руку. Тачније - стезала је његову леву шаку док је није ухватио грч у прстима. Христо је ишао за

њом, а иза њих лепо одевени портир. Када су, пришавши ближе, њен возач и портир угледали језиву слику у жбуњу, почели су да разговарају на бугарском језику. Зиночка је делимично разумела речи и схватила да Христо хоће из хотела телефоном да позове полицију. Тако је и било.

Зиночка је пила врућ чај са камилицом из огромног белог керамичког пехара који јој је донела девојка са рецепције. Девојка је саосећајно гледала у Зиночку, као да је Зиночкина нога штрчала из тог жбуња. Зиночка је поставила пехар на стаклени сточић поред фотеље. Посматрала је кроз прозор јесењу шуму, која као да се попела на околна брда, надајући се да ће се спасти од јесењег опадања лишћа. Али јесен је победила: зелено лишће је зарђало и опало, остављајући голе гране дрвећа и жбунова. То откровење јесени неће дуго трајати. Ускоро ће снег прекрити шуму пеленом чедности.

Полиција није дошла брзо што је и разумљиво. Растојање од Софије до Свете Варваре није мало. Христо је преводио Зиночкине кратке изјаве младом полицајцу. Црни ауто с крстом одвезао је у црном Крафт - кулу остатке из жбуна крај пута. Увече су у хотел допутовали ловци. Они су много јели и пили ракију од кајсије. Зиночка и Христо били су једини гости до доласка ловаца, који су их позвали за свој сто. Христо им је причао о Зиночкином ужасном открићу, о доласку полиције. Ловци су гласно осуђивали оно што се догодило. У суседству са Зиночким столом седео је ловац Љубомир - округлог лица, снажне грађе. Говорљив и љубазан, почео је да прича Зиночки о лову:

- Јуче сам био у лову. Имали смо успеха и вратио сам се увече касно, опијен овом предивном природом и јесени. Мој прадеда био је ловац, ја сам ловац, а ловац је постао и мој син, а дај боже ловом ће се бавити и моја три унука.

Зиночка се осмехивала механички том узудљивом снажном човеку. Ујутро, Зиночка и Христо кренули су на пут који је претходног дана био затворен због трагичног догађаја. Пут је почињао серпентином. Планинска река јурила са брда у равницу, низ руб, њима у сусрет. Аутомобил се кретао ка све већој висини. Путовали су ћутећи. Размишљали су о јучерашњем догађају. Код Зиночког хотела у Велинграду, Христо јој је пожелео да се одмори. Након одмора је отпутовао, обећавајући на поласку Зиночки да ће доћи по њу за недељу дана.

Први зраци велинградског сунца пали су на јелу пред прозором хотелске собе. Зиначка је лежала у полусну уживајући у јутру и дивоти новог дана. Радост сунчаног дана и безбрижност уличног живота с његовим звуцима и сликама Зиначка је живела овде и сада. Јела, која је гледала у њен прозор била је веза између ње и околног света. Ујутро је Зиначка ишла на брда да гледа град. Тихо јесење сунце постепено је покривало град, расипајући на тако топле зраке по његовим црвеним крововима. Дивља ружа је својим сазрелим бобицама на сасвим голим гранама гледала у Зиначку. Ружин грм сачувао је две беле руже које су подсећање свету на две древне грофице, у свој својој лепоти, надајући се да његови бели шипурци неће да подрхтавају неуштирканим воланима листића под пролећним зрацима следеће године.

Друге ноћи Зиначку је пробудио звук хромих корака у хотелском ходнику. Дуго се у кревету окретала с бока на бок и пред тек јутро заспала немирним сном. Решење је дошло само. Зиначка је позвала Христа и рекла му да не дође у петак по њу јер је одлучила да остане. Обавестила је телефоном авио-компанију о томе да неће користити своју повратну карту и упутила се у месну читаоницу. У том граду издају се само једне новине с месним новостима и објавама. Зиначка је проучила цео свежањ за последњи месец. Ни речи ни о једном несталом човеку.

Ујутро следећег дана, после укусног месног доручка с баницом и јајима са печеном бекон сланином, обилно заливеденом американом из аутомата, Зиначка се спустила на трг, узела такси и пошла у Свету Варвару. Бугари су веома говорљива нација. А бугарски таксисти - то је неисцрпни извор речи. Наравно да, чувши од Зиначке за где жели да оде, старији таксиста одмах је почео да јој прича о том открићу, који је Зиначка пронашла. На њене речи: "...руска туристкиња, која путује на одмор у Велинград..." он се наједном упиљио у Зиначку у огледалу. Она, као да ништа није било, седела је мирно на задњем седишту. Не видећи код ње никакву реакцију, таксиста је продужио своју причу. Зиначка га је пажљиво слушала и њена пажња била је награђена. Таксиста је почео да помиње комшиницу своје мајке у Поморју, која је нестала пре годину дана. Завршио је присећање речима: „, Ето то се дешава. Ја бих помислио да сте нашли баш њу. Но, где је Поморје, а где је Велинград. Шта би одвело старију жену толико далеко од куће?“

„А колико јој је било година?“, није се уздржала Зиначка од питања.

„Којој од њих – убијеној или несталој?“, почео је да прецизира таксиста.

И, махнувши руком, сам је себи одговорио - обема је шездесет година. Зиначка је помислила на невероватно поклапање старости нестале жене и нађених људких осатак у жбуњу.

Таксиста је испричао све за Зиначку важне информације. Није више било потребе да путује у Свету Варнаву. Зиначка, јадикујући због чамотиње овог места, замолила је таксисту да сврати у успутно сеоце. Крај пута су месни житељи трговали домаћом ракијом, парадајзом, бибером огромне величине и грождем. Зиначка је купила свега по мало, вратила се у ауто и кренули су у назад ка хотелу.

Звукове храмљућих корака чула је и те ноћи. Ујутро, Зиначка је журно спаковала кофер и замолила портира да јој наручи такси до Поморја. Цена возње је била сто евра. Друге јефтине варијанте путовања су биле и сложеније, заморне и дуготрајне. Шест сати пута пролетело је неприметно у разговору и уживању у пејзажима. Таксиста се зауставио у Старом граду пред хотелом саграђеном у добрим временима Варшавског пакта и социјалистичких вредности. У сеновитом дворишту хотела, прошлим социјалистичким временима ругала се копија америчке Статусе слободе од папир-машеа. Ужина у хотелу била је укусна и обилна. За вечерњу шетњу по граду Зиначки није остало снаге после дугог пута. Ноћ је прошла без звука хромих корака. Ујутро крај прозора бескрајно плавило воде чинило нестварним њен боравак. Наиме, у јесен на обали мора схваташ да је јесен свега, а не само годишњег доба. Првим се упутила у оближњу библиотеку. У месним новинама „Болгарский скорый“, нашла је белешку о несталој шездесетогодишњој сусетки из приче велинградског таксисте. Затим је Зиначка отишла у редакцију новина. Аутобус, који иде до Бургаса, био је практично празан. Стари добри Икарус из совјетске младости возио ју је дуж поморских мочвара у индустријски центар бугарског Прицрноморја. Она је дала сувоњавај кондуктерки два лева и с интересовањем посматрала кроз прозор позната места. Испало је да је главни уредник Зиначкин земљак који је емигрирао пре неколико година. Премда, судећи по његовој спољашњости, чинило јој

се да је пре приобаље Мртвог мора била његова отаџбина. То је убрзо потврдио узвиком: „Осим хаим” на једно од Зиначкиних питања.

Зиначка је са уредником пила кафеу у уличном кафеу поред редакције. Тај коврџави црнооки поштовалац живота причао је Зиначки о несталој госпођи Митки Колевој. Годину дана пре та жена је написала је жалбу Европском суду за људска права у Стразбуру. Основа за жалбу је смртна пресуда њеном сину која је већ била извршена раније. Мајка није могла да се помири са решењем суда, много је писала свим надлежнима у Бугарској. Но, авај, добила је писане одговоре, али са којима није била задовољна. И тада је жена пожалила високој институцији. После тога је нестала. Њен покојни супруг био је оличење узора бугарске милиције. Прекршај сина био је просто ужасавајућ. Он је тобоже убио пиштољем бугарског официра и његову жену на граници, а затим је на скутеру, морем, покушао да се пребаци у Турску. Прича о прошлим догађајима била је нејасна и замршена. Зиначка је пажљиво слушала уредника. Прича о догађајима из прошлости чинила јој се „бледуњава“. Опростивши се са господином уредником, она се упутила у оближњи супермаркет. У тој држави велики американо у уличном кафеу кошта три лева. Учитељ у Бугарској школи добија за месец дана четиристо лева. Посудица растворљиве кафе у месном супермаркету изађе вам по томе три лева. Зиначка је накупила корпу свакојаке сада за Русе „санкционисане” хране, као што је комад италијанског сира за шест лева, укусну кополу од сушених рајчица. Купила је и крајичак месне кобасице. У њој је много зачина и нема укуса. Узевши још и к свему томе боцу месног белог вина, Зиначка се упутила према каси, у ходу пакујући у своју корпу кутију мурсалског чаја и кутијицу месног локума са укусом руже. Розе чупаве домаће папуче биле су завршни акорд њеног ходања по продавници. Ставивши све купљено у пакете, Зиначка је узела на станици продавнице такси и упутила се у свој хотел. Док је путовала, размишљала је о томе што је чула од главног уредника. Догађаји непосредно пре нестанка те жене били су, преко медија, познати широј јавности. Након што је испричала својој сусетки о томе да јој је дошао одговор из Стразбура о њеној жалби, жена је ишчезла. Та сусетка би могла бити мати велиградског таксисте. Остало је да га нађе и да пита га за адресу његове мајке. Насмејали сте се? Но, Зиначки растојање није сметало и она се упутила у обрнутом правцу до малог града Велиграда који је у бугарским

Родопима. Наћи најпричљивијег таксисту родом из приморског града, Зиначки није било тешко. Није хтела поново да путује у приморје и одлучила је да потражи помоћ господина уредника, који је остао у сунчаном Причерноморју... Док је Зиначка шетала по Велинграду, уредник је предано истражујући овај случај, прикупио мноштво занимљивих детаља и брже-боље отпутовао код Зиначке. Он ће објавити „горуће” издање својих новина захваљујући овој детективској сторији. А због чега се овим бавила Зиначка? Наравно, због нове књиге. Њен садржај већ се свијао у Зиначкиној глави као димчић ватре која се распламсавала.

Ујутру је пао снег. Нетакнута чистота и свежина овладале су пејзажем. На доручку, уредник се жалио на тешко путовање по залеђеном брдском путу. Зиначка је са задовољством јела свој омиљени бугарски доручак, одобравајући уредников извештај климањем главе. Показало се да је сусетка заиста мајка месног таксисте. На бугарском предивна реч мама звучи као део одеће - мајица. Затим је уредника почастила испеченим у доброј бугарској пећници њушкама. Што једноставно јесте слатка бугарска паприка. Уредник се, причајући о томе, јавно наслађивао својим сећањима укуских осећаја. Зиначка га није пожуривала. Нека се наслади. Стваралаштво не трпи сујету. Зиначка и уредник обоје су ствараоци. Он - новости, она - садржаја. „Двадесетчетворогодишњи син госпође Колеве осуђен је за убиство са предумишљајем два човека, при покушају да побегне у Турску. Ви, Зиначка већ знате. Но, постоји питање: како је он дошао до места злочина? Градић Атахол налази се далеко од Поморја. Нису пронађени помагачи у његови бекству. Мада, како је написано у доказном материјалу, он се превезао у ауто с разбијеним или напрслим чеоним стаклом. Детаљ је врло приметан на путу. Ја сам такође набавио извод из његовог амбулантног картона. Младић је имао велике проблеме са видом: имао је разроност и ретинопатију. Но, најинтересантније у тој истрази је њен - завршетак!”, узбуђено је узвикнуо уредник и продужио, „Пре него што је госпођа Митка Колева нестала, она је оставила бесплатно кућу породици Бизев, која сада живи у Велинграду.”

Зиначка је запањено гледала у уредника. Ето, какав преокрет! После доручка Зиначка је позирала уреднику у холу хотела. Он је затим, опростивши се са Зиначком, отпутовао према Светој Варвари да направи и тамо неколико снимака за своју новинску „бомбу”. Пред ручак, у хотел је

дошао полицајац да би му Зиначка потписала некакве службене папире у вези са истрагом. Пливајући у базену, Зиначка је посматрала кроз стаклене зидове диван приказ првог снега у планинама и размишљала о преокрету судбине. Увече, седећи у хотелској соби с пехаром белог вина купљеног у супермаркету, Зиначка је позвонила Христу и замолила да дође по њу ујутро. Затим је спаковала кофер и заспала сном праведнице пред аутодафе свога новог дела:

„Погибија. Историја једног смртног приговора.”

Превела са руског
Радислава С.Бокшан

ЈАСМИНКА БАШИЋ, Стари Лединци

ТУ НЕГДЕ

Ту негде у надсвођеним крошњама отежалих зрелих трешања,
под тремовима чији су видици закриљени кишним завесама,
у првим кашљуцавим праменовима дима из димњака,
у блатњавим корацима или баш у раном цвркуту праскозорја.

Ту.

У трепавицама бусења замршених влати,
ноћима натопљеним блузом, пропусним слојевима и наслаганим
корама заштићеног језгра. У, на дах плитким,
тренуцима лебдећих сенки невидљивих птица, кад је све тако
близу и кад су намрешкане временске одступнице у плими и
осеци умирућег месеца.

Ту.

Кад се по угловима развију прве свилене мреже паукова сумњи
и кад се размиле у хиљаде праваца неухватним Аргусовим
будним погледима. Или, можда, баш на прегибу рамена и врата
у меком разбуђивању уснулих чула... Или, у замишљеним
обртајима заборављеног винила и светла свећи где сенке плешу
отргнуте електричним прибадачама. Где све траје у непрекиду
титрања сфингиног погледа, уринутог у обзорје ишчекиваног.

На опип,

на удисај,

на трептај близу урезано рефлексijом сакупљених живота у
сипкавим косинама дина које се њишу са топлим пустињским
ветровима.

У меком ушушканом тлу које упија све трагове и све приче
прошапутане у белим ноћима, огрнутих плаштом бескрајног
пописа свих звезда рођених и помрлих некада, у дубоком
окриљу тишине, изнад свих потреба за смислом.

Ту.

Баш ту, где све дише укоренено дубоким ћутањем,
где се у меандрима уморених мисли огледају дубине модро-
плавих бескраја, хватам мале кадрове привида у микронске
макрокосмосе расплетених дуга и препуштам оку да смишља
причу закључану на занемелим уснама.

Тамо негде, на далеким хоризонтима, ничу нове колевке,
оплођене жељама, зањихане загрљајима крошњи у највећим
олујама.

Тамо негде, просуте су све јалове речи у сукрвици порођајних
грчева, оног neroђеног, а тако давно посађеног у ткиво
материце прамајке. Боја у опнама сновиђења, увијена мекотом
нежности свих бескраја времена залуд расутих костију.

Чека неко давно јуче да се neroђено осмехне новом човеку.
Изљусканом од бесмисла грамзивости и мржње.

Чека пророчанско буђење у пролећним жуборима
обеспокојавајућег крика набреклог на жилама усана.

Да се раскрави пољупцима помирења и исцвета у свемирске
океане зачуђујућег живота љубави...

ЉИЉАНА ФИЈАТ, Нови Сад

„МОЈ ЗАЛУДЊИ ОДУ НА САВИНУ ВОДУ”

*На свим својим путевима знајте да прави буду путеви ваши и ноге
ваше неће се спотицати*

Растко Немањић - Свети Сава (око 1175—14. јануара 1236)

Децембра 2004. године умрла ми је мајка. Изненада, у 64. години. У јануару идуће године службено сам била у Београду. Прошетавши после обављеног посла, срела сам школског друга Бору на Теразијама. Предложио ми је да одемо до Храма Светог Саве. Био је 27. јануар, дан када је 1236. године по грегоријанском, односно 14. јануара по јулијанском календару, умро Свети Сава, у тадашњој бугарској престоници Трнову. На тај дан 1940. године била је рођена и моја мајка. Звала се Савка. Одрасла сам у социјалистичкој Југославији и никада нисам везивала име своје мајке за Светог Саву, иако је моја баба Софија (коју сам обожавала) то често спомињала. У време када сам ја била дете није се прослављао Савиндан као школска слава, нити се обележавало спаљивање моштију Светог Саве. Имали смо неке друге празнике, за којима жалимо и данас, још увек упознавајући најзначајније личности српске историје.

У првој половини децембра 2005. године било је нешто топлије него што је уобичајено. Међутим, недељу касније нападао је снег људима скоро до појаса. Било је хладно, дувао је ветар, као по оној народној „Свети Сава, Дунав залеђава”. Ипак, мој друг и ја одлучили смо да одшетамо до Храма. Док смо се приближавали Светилишту изгледало је као да се на ветру њише брод сав од белог злата сачињен, на којем лелујају свилени конопци. Храм се погледом не може обухватити. Прилазећи том здању била сам радосна, али и тужна због датума у којем га посећујем. Ушавши у Храм видели смо да се ради о огромној грађевини, још голих страна. Радови су били у току, свуда су биле скеле, на зидове је још увек био нанет само цемент. Касније сам се сетила да је у марту 2004. године последња почаст у Храму одата премијеру Зорану Ђинђићу. Плакала сам. Због маме, места, датума, самоће у којој сви живимо када смо несрећни,

због вере која ми, сигурно, недостаје, због лепоте коју сам назирала. Бора и ја смо запалили свеће, ја, скрушено, у тузи, а Бора и ја заједно, чиста срца, за здравље живима. Светлост у цркви, касније сам прочитала, означава и Христа, као Светлост која просвећује сваког човека, који долази на свет. Према речима светог праведног Јована Кроштатског: „Добро је постављати свеће пред иконе. Али боље је ако као жртву Богу приносиш огањ љубави према Њему и према ближњему. Добро је уколико се заједно чини и једно и друго. А уколико поставиш свеће, а у срцу немаш љубави према Богу и ближњему, и не живиш мирно – онда је узалудна твоја жртва.” Али и чисто срце је жртва Богу.

Током лета исте године, била сам на Дурмитору са групом планинара. Један од врхова на који смо се попели био је и Савин Кук (2013 метара надморске висине). Према легенди, Свети Сава је свратио на конак у један манастир под Дурмитором, на месту на ком је данас Црно језеро. Калуђери су хтели да га испробају, с обзиром да нису веровали да је светац, те су преко ноћи заклали певца и сакрили га у Савину торбу. Пошто је Сава сутрадан поранио и кренуо на Дурмитор, калуђери повикаше да се каза свецем, а петла им је украо. Појурише за њим, стргоше му торбу са рамена, а у торби је био заклан петао. Свети Сава се био грдно наљутио и рекао да се земља провали на месту где је сада манастир и да се уместо њега Црно језеро зацрни. И тако је настало црно попут ока – Црно језеро. Према другом веровању, језеро је добило име због планине која се огледа у води, дајући јој посебну црну сенку.

Сава се, касније, покајао због свог проклетства те, када је видео да је предео на који је изашао голетан и безводан, ударио је штапом по овећем камену направивши крст и тако је настао извор који су мештани назвали Савина вода, а врх – Савин кук. Постоји веровање да ће се девојка, ако се напије воде с тог врела, удати за жељеног момка, а ако јој се то не деси, онда она с уздахом каже:

*Мој залудњи оду
На Савину воду...*

С обзиром да смо били смештени у Босачи која се налази један километар од центра Жабљака, морали смо најпре стићи до тог града,

једног од најлепших на Балкану. Савин кук је удаљен око пет километара од Жабљака. Од Босаче до Жабљака ишли смо путем, касније, до Савиног кука, делом стазом кроз густо растиње, а ми, слабије кондиције, делом жичаром. На врху се налази огроман плато на којем се одмарало бар педесетак људи. Поглед у удолину је фантастичан. Дуго смо се задржали на врху Савиног кука, уживајући и у погледу на планинаре којима овај успон није био довољан, већ су се, уз помоћ алпинистичке опреме, пењали на још већу висину. Све што носи име Светог Саве код мене изазива посебну емоцију, пре свега, од смрти мајке, чију успомену носим над земљом, кроз дрвеће, над дрвећем па сам је тако имала и на овој висоравни. Мада нисам видела Светог Саву како духом и православљем дише у средњовековној Србији, свугде је био појас добра који је носила моја мајка. У таквом сећању ми је остао тај плато.

Храм Светог Саве посетила сам пар година касније, још једном с планинарима. Иако је израда животописа била у току, чинило ми се да, осим хладног мермера, камена и цемента, ништа друго нисам могла видети. Светилиште је изграђено у српско-византијском стилу, са четири звоника висока 44 метра. С позлаћеним крстом високо је 82 метра. Испод храма је изграђена црква Светог цара Лазара, с ризницом Светог Саве и криптом патријарха Српске православне цркве. Приликом моје друге посете у току је било осликавање овог дела Храма. Свеће сам упалила у истој равни, и за живе и за мртве, јер, како су ми рекли, а чини ми се да је и писало на зиду, пред Богом смо сви једнаки. Једино што се број свећа које палим за мртве повећава, а број свећа које палим за живе смањује.

У Планинарско-смучарском друштву „Железничар” у Новом Саду постоји веровање да је Свети Сава први европски планинар. Наиме, он се недуго по доласку на Свету Гору (претпоставља се, око 1195. године) попео на врх планине Атос, тј. Свете Горе. Овај врх је висок 2.030 метара. У спису „Житије Светог Саве” монаха Теодосија наводи се да се, осим на Атон, Свети Сава успео и на планину Тавор (588 метара надморске висине), у Галилеји, приликом ходочашћа у Свету земљу. Теодосије касније наводи и Савин успон на Синајску гору (2.285 метара надморске висине), где се Сава пењао сваке суботе

из Цркве Пресвете Богородице и испуњавао целе ноћи стајање недељом с песмама и молитвама. Такође, много планинских топонима у Србији и околним земљама везано је за име Светог Саве и верује се да их је он све походио.

Новосадски планинари су, да би предочили јавности идеју да је Свети Сава први европски планинар, покренули акцију „Стопама Светог Саве Српског по Светој Гори Атонској” на којој су већ били 2007. године. Ову акцију остварили су и 2018. године, а филм о томе емитован је следеће године у просторијама планинарског друштва.

Веома ме је занимало да видим Хиландар, место где је Сава живео у самоћи, као и стрме, густо пошумљене планине Горе Атонске по којима се пењао и које су, након њега, освојили многи други па и новосадски планинари. Седeћи у мраку док су се смењивале фотографије о успону, сетила сам се да је о Светој Гори Атонској византијски хроничар Григор записао да је „окићена најразноврснијим биљем, дрвећем, ћувицима и шареним ливадама. Пребогата је људским делима, тамо су се сусрели сви знаци врлина, видљиви и у природи и у усамљеничком животу људи који су се замонашили и који свесрдно моле Господа за нас.” Верујем да моле и за оне који плутају по свету, у загрљају и с мислима увис, као од децембра 2004. године моја мама, а од тада, и мој отац, брат, и бројни које сам волела и познавала, а којих нема више. И којима путеви не недостају.

СЕЋАЊЕ НА ДЕТИЊСТВО

Пре него је купљена кућа у граду, на салашу, у Делечиру, рођено је, живело и умрло неколико нараштаја Курјакових, уписиваних у беодранске црквене књиге већ од почетка осамнаестог века. Било је то ушушкано, мало имање са кућом у сенци седам раскошних багрема. Са предње стране ограђено белом тарабом уз коју се пузао разнобојни драги цвет, драгољуб, за који је прабаба Љуба говорила да га је добро имати јер лечи сваку болест која може човека да снађе.

Кућа је била од набоја. Са земљаним подом. Окречена у бело са црном штрафтом при дну. Без струје.

Вода, кристално чиста и веома питка захватана је ведром из ђерма у предњем делу дворишта.

У пространом, травом обраслом, дворишту слободно су шетале гусаке, кокошке и морке. С пролећа, из високог голубарника су излетали млади птићи питомих голубова.

Под стрехом куће, са првим топлим данимаridoшле из Африке, сеоске ласте градиле су од блата добро скривена гнезда. Долазак ластва најављивао је лето а одлазак хладноће. Прабаба Љуба је говорила да ласте и њихова гнезда не смеју да се дирају јер она чувају кућу од грома.

Око салаша биле су њиве. Живео се ту миран и спокојан, вишегенерацијски паорски, тежачки живот салашарски. По неписаним патријахалним и традиционалним породичним правилима.

Са тог салаша, прве слободарске јесени после Другог светског рата, газећи по масној црници, по свакаком времену, кренуо је на школовање Веснин отац Жива, идући на воз за Зрењанин. Желео је да се одлепи од делечирског блата. Да га стресе са ципела заувек. Да се ишколује и достигне висине машинског инжењерства које су га толико привлачиле.

Док је била мала, Весна је говорила да њен тата носи плави инжењерски радни мантил и да је доктор за машине, а да ће она, једног дана, носити бели мантил и бити доктор за људе.

Након што се прадеда Совра преселио у царство небеско, а деца на школовање, породица се преселила у град где је живела већи део

времена. Док нису дошли у године да им је било тешко да раде, прабаба Љуба, баба Драга и деда Милан, су свако пролеће и лето проводили на салашу. Временом су све ређе одлазили. Пошто кућа живи само док у њој људи живе, а у овој више није било живота, временом је оронула и подлегла зубу времена и сравњена је са земљом.

У дну салаша остала је пољска кућица у којој се чувао алат. Један, руком састављен, лежај, фицко, на којем се деда одмарао током јарких летњих поднева стојао је поред прозорчета.

На салашу је деда Милан временом гајио само виноград и бостан. Између бостана баба Драга је садила боранију и паприку. Дуж ивицапо два реда кукуруза. „Тек толико да се прехрани живина”, говорила би баба Драга.

У ђерму са чистом хладном водом се лети у канти, ведру, хладила сланина, ракија и бостан.

Два предивна коња, Лола и Стрела, вукла су кола кроз вијугави пут кроз атар до салаша. Весна и њен брат су често ишли са дедом на салаш. Лежали би у колима и гледали у високо, плаво, бескрајно летње небо, прошарано са по којим белим облачком, у којем су препознавали различите ликове људи и животиња. Док су се у лаганом касу удаљавали од села пратиле су их ластавице у ниском лету. Коњи и кола дизали су облак ситне, брашњаве, сиве прашине који је остајао за њима заједно са крововима кућа из последњих улица.

Мирис те прашине и водом наковашене, суве, распукле земље око ђерма остао јој је у ноздрвама за цео живот.

На салашу су се највише радовали прљеним младим кукурузима, које је деда директно са стабљике стављао у жар и пекао. Посебан догађај и забава била им је да са кола, из висине бацају, као лопту, лубенице на земљу и из зрелих, сочних, црвених распуклих лубеница узму средишни део, срце, које је најслађе. Набреклих стомака и мусави морали би пре повратка кући да се умију хладном водом успут на ђерму, да их баба не би грдила што кроз улицу иду тако прљави, мусави и неуредни.

Баба Драга је била, због трговине перјем, омиљена и веома поштована међу домаћим Циганима. Иако су по природи склони да варају, баба Драгу Цигани никад нису оштетили у трговини. Звали су је мама Драга.

Сваког пролећа за Лазареву суботу, свечано обучене у живописне дугачке сукње јарких боја, цветне блузе, са марамама преко рамена, и обавезном лулицом у устима, Циганке су обилазиле куће. Увек су долазиле прво пред њихову кућу и певале *Лазарице* - обредне песме, посвећене здрављу, домаћину, кући, деци, плодности, срећи и благостању. Лазарички обред су чинила три учесника: старија жена као певачица, то је била тетка Лепа, млађа девојка као играчица, Лепина ћерка Љубица која је ишла са Весном у разред у основну школу, и свирац, најчешће виолиниста, Лепин муж, Јовица. Баба их је чистила колачима и тврдим свиленим бомбонама. Посебно их је даривала јајима као симболом извора живота.

Баба Драга и деда Милан су позивани и на сваку циганску свадбу где су имали почасно место. Са њима је увек ишла и Весна. Те свадбе су незаборавне. Кад би помислила на њих у ушима би јој одјекивала музика, а пред очима титрао темпераментни плес који је посматрала широм отворених очију.

А, тек како је деда играо логовац! У белој широкој уштирканог кошуљи, са црним прслуком и неизбежном црном астраганском шубаром зими, а чојаним шеширом са перушком од фазана лети. Лако и вешто је преплитао ноге у такту музике и пребацивао партнерке са једне на другу руку. Весну и бабу Цигани су на свадбама даривали зенаном на “ћурке” јарких боја, свиленксатом тканином специфичног дезена који подсећа на ћурке, од којих су се шиле кућне хаљине.

Од малих ногу Весна је волела свадбе, музику и весеље. Једног недељног поподнева док је сватовска поворка пролазила улицом, Весна је желела да истрчи на улицу и види сватове. Пошто се играла у дворишту у пескалишту, на рукама и лицу су јој се пресијавла ситна зрна песка. На бабину строгу забрану да не сме неумивена на улицу она се на брзину снашла. Умила се и опрала руке у шерпици из које су патке пиле воду и истрчала на улицу да не пропусти да види нову младу и сватове.

Касније, сећајући се тога увек би јој прелето неки несташни осмех на лицу.

ПРЕДРАГ СТАНАЋЕВ, Београд

Шта је Светосавље? Светосавље је Радосна вест Јединог Доброг и Свети ју је Сава, а као нико душу српског познавајући човека уткао у ту исту душу. Тим ткањем васцели наш народ благородном је постао лозом у Великом винограду Оца Небеског, која свој род у своје време даје.

Ако је и ова причица добро зрно грожђа на тој лози...

СРНА У ИЗГУБЉЕНОМ РАЈУ АВВЕ ЈУСТИНА ЋЕЛИЈСКОГ

„Ја сам истински чокот, и Отац је мој виноградар ...
Ја сам чокот, а ви лозе.”
(Јев. Јо.15;1и 5)

На Сизифово успињање, тражење од човека да за свог кратког доба о нечем осам векова старом збори-личи. Ко се усуди-губитник је. Слепом је песнику је налик, што лепоти зоре певати хоће.

Ипак... са некаквом убогом и малом ћу да пробам, да се дрзнем причом.

Један зли живео је човек. Толико је зао био да се и сунце над мраком шума што их је поседовао, некако касније но другде рађало, без топлоте је бивало, природу ни осветљавајући ни не згрејавајући, како је иначе другде осветљава и греје.

У крошњама великог храста, к'о рђавог господара дворац високи, живела је сова. Усамљеност њезина тамом се туге хука показивала, а нескладом лепета крила препознавала. Господар јој је да шуму напусти забранио, те је очајање у њој, већ пепелом безнађа сву околину собом обојило маховином.

Међ' дрвећем негде и један се вук крио, стар, стар. Старост му је нарав ублажила, безуб је био и од остатака је господаревих оброка преживљавао.

Дан је претходни новим био поједен даном, година годином, а њих су троје живели; човек зли и сова и вук – заточеници.

Онда се незнано откуда, једно јутро пред храстом појавила срна, лане готово. Тихост непокрета и очи - звезде срне, на детињство, на нежност мајке сетиле су сову. И стид... од себе стид ... од шуме и надасве Господара, обузео ју је.

По страни... вук је ваздух њушио... доброте не препознавајући мирисање...

...Зачуо се глас. Или... смех је био то. Гроктај злог човека: *Биће лепоте на дохват руке. Беспомоћно!*

Гвоздени ланац срни је око ноге стављен, да се креће једино је тек пред кућом могла и из поточића притом без да сме чистом да се поји водом. Небо јој је заклањао велики храст.

Из разлога што им је необјашњив био и сову и вука нешто је срни привлачило и време није дугачко прошло, а њих су двоје повећи дан уз њу бивали.

Сова би потпуно хуком да отпоздравља ноћи заборавила, јутрима се више шумом завијање вука није чуло, занесени (осећање непознато им) проматрали би где то поглед срне хрли, у шта (њима невидљиво) мало гледа биће да толико да истрпи може... и ланац тежак, а особото жеђ због које се оно све несигурнијим кретало ходом и углавном да куса одбијало горком соли ретку траву присутном.

Туга саосећања и њој и њему срца им је насељавала и између себе да се споразумевају почели су, како да се помогне срни, а да зли не сазна за то Господар?

Ноћи, кад је месец само танак срп био, а ветар крадомице облаке тамо - амо по небу бацао, рђави изађе пред њих троје човек: - *На пут идем. И немојте да мислите да ми јасно није, шта се са вама збива двома, од кад је и ово међ' нама лане.*

Проклето нек` је добротом својом! Годинама труд улажем и сами зли да постанете, а сад... Све видим. Лане ћу стога гвожђем сасвим да окујем, па ето му доброте, од ње нек` живи. А, ако га, кад се вратим, у животу још затекнем, вас ћете да пострадате обоје - помогли сте му – знаћу.

Пред свитање је отпутовао....

Доброг у себи и сова и вук, да се стиде престадоше сасвим. Уз срну су, сова ноћу, а вук дању, једнако над бдили, а благостни захвални поглед њезин, све их је више и саме благима чинио.

И једнако загонетка: *Неко постоји ко је ланетовог бића срце и благодарећи коме без роптања оно све трпи, а њих слабе (васцели су се живот снажним сматрали) крети и ојачава! Неко ко Добротом велико Зло побеђује!*

На дан пред повратак великог Господара, срна је на самрти била. Очајање сове и вука толико је снажно било а туга искрена, да је и поточић са жуборењем стао, а околно дрвеће ка срни гране спустило лишћем нежно је милујући. Она их позове себи. Осмех јој је њушкицу красио, а бистроћа сведочила погледа, како смрт крај није, но се сама спрема Великом неком да оде свом.

Истинским их назвавши пријатељима, спокојна је умрла. У њиховом загрљају (ил' је она грлила њих?).

Малом је бићу гроб у делу шуме нађен и ту је и закопано, где рђави никад не залази човек. Док су обоје плакали, са сваком им је сузом све јасније постајало, да више заточеници нису. Страдање ланета и смрт му... ослободили су их, ослободили заувек служења и робовања злу.

И... пођоше... некуд (сова се испевши на леђа вуку). Некуд, где ће их њихова чекати срна.

ПРЕДРАГ ЦВЕТКОВИЋ, Смедеревска Паланка

НЕЗВАНИ ГОСТИ И ПИЈАНАЦ

Док напољу зимски ветар злокобно завија сокацима разбијајући се у налетима о дворишне ограде, у тесној сеоској соби одвија се разговор уз чашицу љуте ракије. Дим од цигарета излази из уста и лагано се шири по соби и остаје да лебди око пушача. На средини собе ватра чујно пуккета са кућног огњишта.

- Данас сам се, разумеш ти, посвађао са сином – предочава Лека.

- Не мари. Данас си се посвађао, сутра ћеш опет да се помириш. Зар је то тешко? Знаш, требало би и он мало да буде газда, а не само ти. Узео си па не попушташ - каже му Миленко.

- Уреду ствар, ја сам знао да ћеш да ми певаш ту песму, него питам те: ко је у праву? Ја јесам пијан и сваки дан ћу да пијем, само ако сам пијан нисам луд – брани свој став Лека.

- Ти ћеш да пијеш, али кад се једнога дана шлогираш? Ко ће после да те чува? - пита га забринута Цуца.

- Ја пиће не могу да се оставим, то јест могу, али нећу – инати се Лека. - Разумеш, он да ми нареди да оставим пиће? То никако! Ја му кажем - Ако хоћеш да ме бијеш можеш, али ја да баталим пиће нећу. Ти си јачи и ја не смем на тебе да подигнем руку.

- Није он то хтео - убацује се у разговор Аранђел.

- Ето. Ја сам дошао да вам се пожалим, а ви га сви браните - љути се Лека.

- Ама јок, Бајо – смирује га Цуца.

- Ту лежи зец. Нема ту, ћерко, јок. Он је јачи, али ја нећу више да га трпим. Можда је то на моју штету, али кад сам давао... Само сад ћу да га питам шта ће да ради само са оном бедном платом - пита се Лека.

- Шта имаш ти да се секираш? Лежи ти само у твој кревет и уживај – саветује га Аранђел.

- Ама, не да човек. Каже - Мораш да радиш. Нећемо ми тебе једног сви да трпимо – износи Лека кућну ситуацију.

- Добро, кажи нам шта си то ноћас радио те сте се посвађали? – интересује се Цуца.

- Ништа. Дошли Добросав и Кома код мене, а он их господин најурио. Ја их, разумеш ти, нисам звао, али кад су људи већ дошли онда нека их – одговара јој Лека.

- Шта? Он их најурио? – чуди се Миленко.

- Јок – каже Лека. -Добросав је отишао сам, а Кому је најурио... Шта ја могу кад је мој син луд? Наш је. Прво мој па ваш, али да је мало па да му опростим, него... Он не зна да пијан човек зна више од трезног. Разумеш, ухвати га човек за руку и избаци напоље. Каже: Узнемирава ми фамилију.

- Знаш, боље је што га је најурио. Можда би било исто као и с Јаковом - сматра Цуца.

- Истина, шта је то било са њим? – пита се Аранђел.

- Не знам. Били смо пијани. Ја њега, он мене, и опет спавао у мој кревет – не таји Лека.

- Добри сте били? – пита Цуца.

- Разумеш ти, мани те ствари. Само Кома је добар човек – не да се Лека.

- Живи бедно – подсећа Миленко.

- Добро, то су његове ствари, само кажем он је добар човек. Мој син не ваља. Каже:Ја ћу да ти проспем ракију. Шта, кажем? Зар ракију да ми проспеш? Зар ти да ми забраниш да пијем? А, то никако! Ја ћу да пијем док год будем могао – не попушта Лека.

-То су ваше ствари, него шта ћеш да даш ћерки сад за кућу? – пита Миленко.

- Шта да јој дам? Шта, ја да јој правим кућу? Да јој ја купујем ствари? Нема. Свака њој част, али и мојој деци треба. Ја сам њој дао њено и квит – отворено ће Лека.

- Знам, али то је било одавно. Заборавило се то, него сад треба нешто да јој даш – не попушта Миленко.

- Добро. Оставимо то сад. Ја ако хоћу да јој дам нешто то су моје ствари, него опет вам кажем - између мене и мога сина нешто дубоко није у реду – мења тему Лека.

- Ти само смањи са пићем и биће све како треба – саветује га Цуца.

- Ето, опет ти мени певаш исто. Што га браниш кад је крив? – љути се Лека.

- Ма јок, Бајо, он те воли. Они су ти пријатељи – смирује га Цуца.

- У реду, само немој да ме љуте. Што да ме напада? Ја кад решим нешто, то мора тако да буде. Разумеш ти, ја му кажем: ја ћу да пијем, и волим Стаљина и Мао Це Тунга, а теби ако се не свиђа ти ми окрени леђа. Али, неће. Отера ме у затвор девет месеци. Каже: ти си инфорбировач, радиш за Русе. Значи ја сам шпијун и непријатељ. Јесам, али Титов – искрено ће Лека.

Само да ми је да дочекам да он умре. Само ако, за то сам га неговао... Разумеш, не могу ја то да издржим. Ја му његову службу не оспиравам, али док ме не пољуби у руку и не извини се, нећу да му опростим, пре је дошао па плаче а... синоћ ме опет био. Шта сам ја? Мртав човек. Ја ћу сутра у гроб, а он се нашао паметан да ме ухвати за руку. Кажем вам: кад ме буде пољубио у руку и буде ми се извинио, онда ћу да му опростим.

- Али, неће он да те тера да радиш – умирује га Миленко.

- Знам, али ја не могу да седим залудан – вели Лека. - Данас сам поправио кацу, све урадио... Само, кажем ти, прошли пут сам му опростио јер ме није ударио из домаћинских ствари, него из политичких. Због Тита и Стаљина. Стаљина волим и све га зовем дедо, разумеш? А оно синоћ, синоћ он мени да каже: Шта си ти? Докле ти мислиш овако да пијеш? Па то је преко сваке мере.

- Ја ћу да га грдим – обећава Цуца.

- Како хоћеш – равнодушан је Лека. - Грдила га не грдила, али између нас престаје сваки разговор. Не вреди глумом шапутати ни слепом намигивати.

- Чекај ти само док ти унук дође из војске – опомиње га Цуца.

- Какав унук? – љути се Лека. - Ја сам пијан и опет ћу да пијем. Не могу да једем, односно могу, али кад ме тако наљуте онда за инат нећу... А мој унук? Свака му част. Волим га више од самога себе, али ивер од кладе не иде далеко... Ја ћу мом сину све да узем, а они после нек' раде шта хоће.

- Немој, што ти то треба? – одвраћа га Аранђел.

- Пази овако. Све ћу да му узем јер црква која не помаже у њој не треба да се молиш – уверен је Лека.

- Знаш, зло, али без злога још и горе, што рекла наша баба – подсећа га Цуца.

- Уф! Била је то добра жена. Паметна – одобрава јој Лека.

- Знаш, да си се ти на њу уврго, ти би далеко догурао – сигурна је Цуца.

- До генерала – шали се Миленко.

- Ето. Ја сам вама све ово узалуд говорио, ви ништа не слушате – опет се љути Лека.

- Шта можеш? Ти си га родио – каже му Цуца.

- Дакле, значи ако сам га родио, мора и да га трпим. А, то никако. Жена његова нека га трпи, али ја нећу – не да се Лека.

- Па они му досађују – Миленко ће.

- Али разумеш ти, ја нисам синоћ лупао добош за Добросава и Кому. Дошли људи па шта ћу?

- Сигурно. Шта те брига. Ти си газда. Ти си све то и зарадио – даје му за право Аранђел.

- Нисам ја сам. Сви смо ми заједно то зарадили, али пазимо овако: тешко ће да ме врати. Ја јес' да пијем, али сам добар човек. Само кад овако претера онда...

- Ја ћу баш да га питам – обећава Миленко.

- Знаш, опрости ти њему, а он ће теби да се извини и у реду - сигурише Цуца.

- Дакле, да му опростим? То никако. Оно прошло сам му опростио, али ово никако. Ја ако му не ваљам, он нек ме остави. Само ћу ја њега да питам шта ће после с његовом платом? Ја сам, бре, неки дан само за прасиће узео сто хиљада. А он?

- Добро си их ти, богами, продао. Лепе паре – одобрава му Миленко.

- Сигурно.

- Доста си зарадио – слаже се Цуца.

- Доста сам зарадио, а још боље сам и заслужио...

Неколико крупних суза му се скотрљало низ оронуло лице. Обриса их дрхтавом руком, узео штап и пође кући.

Још неколико тренутака назирала се силуэта његових корака док се најзад и она не изгуби у густој помрчини.

РАДМИЛА В. СТОЈАНОВИЋ, Зрењанин

ИСИДОРА СЕКУЛИЋ, ГОРОСТАС ОТМЕНЕ ДУШЕ

Подножје тителског брега, у бачком Мошорину, рођењем прве Исидоре ових крајева, постаће познато као први завичај најумније посвећенице лепоте смислене, уметничке речи. Промишљајући о њеном делу, доспесмо у завичај њен, поздрави нас Мошорин тих и недалеки Тителски брег. Тиса нас дозвола у рајски склад. Куваним вином утоплих мисао и доживљај. И одмотах у сећању Исидориних дела сјај. Импресија игре детета, уз микрокосмос Бурета, од раног доба сродношћу опија и присетисмо се врхунског стила, ума. Излажем неколико запажања, док нас је Тиса свежином блажила, иза звоника мошоринског Православног храма.

Са Бачке стране Банат поздравља и подсећа на оданост њеној изузетности. Апостолски број сачуваних томова разнородне књижевне бисернице, определише нас да са дивљењем промишљамо о ишчитаним ставовима у делима нашега постола самоће, преумне Бачванке. Дубока промишљеност и суптилног, иновативног израза Исидориног дела, светковина је нашег књижевног стваралаштва. У стваралачком опусу нема поезију, иако су „Сапутници“ и „Писма из Норвешке“, обојени топлином лирских тонова. Тек скица њених дела, а Ви читајте цела, ако вас је већ та лепота окрзла, или вас је дотакла наших импресија искра, Она је изузетна. Бачке и Земуна преумна искра и књижевни духосјај описује. У пар прескромних речи преточих доживљај, желећи тек љубав читалаштва поделити из галерија умног срца. Белешке на маргини светлописа наше премиле Бачванке, тек да назначе, суштинску благодат вољеног духа.

Присећамо се њених успона, заслуга. Зачетница је есејистике са врхунским дOMETИМА у тротомном делу „Аналитички тренуци и теме“. Роман „Ђакон Богородичне цркве“, није био званично забрањен, али анатемисан и неприхваћен сигурно, у културној комунистичкој пустињи. Међу разлоге анатемисања предивног романа о једној чистој искреној, великој љубави, умешаше и немоћну тад, СПЦ. Фол, она се брани од наше најпосвећеније и најпросвећеније књижевне иконе. Пази да не буде тако. „Сусједа“ наших црква није марила па имамо загребачко издање из 1919. Оно је усамљено, а има га јер су објавили дело најзначајније

списатељице, не само тог времена. А онда је дашак Исидорине креативности, подсетио наш Банат, блиставо широк и видљив са Тителске стране Тисе, да не постоји наше издање „Бакона Богородичне цркве. Књижара „Петровгра“ из Зрењанина, исправљајући недостатак, дарује ново издање 2008. године. Тврдокоричено, ћирилично, заузима доступно и почасно место у библиотеци, поштоваоца њеног дела. Тек најоданијим позајми да прочитају. И из причаонице пријатељске тече анализа о суптилности стила, снази речи и љубави њене.

Помену и то да назив идеала сугеришу њене ставове и откривају значај тема и личности који су окупирали њену креативну пажњу. „Кроника паланачког гробља“ споменик је вештине романеског приповодања („Госпа Нола“). Ишчитавам овеличање породице, кризу у нестајању грађанске војвођанске породице, већ у трећој генерације, што се десило и њеним Секулићима. И то да у Енглеској није тако. Породица је највеличанственија заједница, заштите, љубави, жртвовања, давања, честитости, несебичности, чије величанство сведочи мајка-хранитељица, Нола. А ми, драге даме, само на проводе и удобности своје мислимо. Бирамо партнере по том кључу или черечимо сопствене мужеве да нам луксуз и удобност приуште. Да возимо брза кола. Може и БМВ модерне беле боје. За своју, пречесто нерођену децу, се не бисмо жртвовале, а Нола је за туђу дала најдрагоценији и најузвишенији део свог бића.

Незаобилазна нам „Његошу, књига дубоке оданости,, сведочи поштовање дела – Монолози из „Горског вијенца“ су за њу највреднији део нашег књижевног наслеђа, поред народног епског песништва. Са жаљењем уочава да нам је традиција само спомен, а не темељ обнове и опстанка. Ни Косово, ни Видовдан не носе животодавну идеју. Да „мало је великих мисли и мало несебичних, отмених идеја“, како примети Павле Зорић. Данас би оптимизам вере озарио умну ауторку. Кад неко покуша да метлом нестанка и заборавача почисти наслеђе светосавља, дух буђења га брани, прославља и обнавља.

Чудно је Скерлићево површно гледање космополитизма прве жене академика српске књижевности. Није уочио да њено широко познавање других народа, култура, језика не умањује, него увећава разумевање, бригу и љубав према њеном. И њена брижност у искру опстанка прометејским жаром, зиму отпада, традиције чистача, умном

заменом компонује у ток речи и дела у камену традиције клесаних, вољених...

„Записи о моме народу“, сведоче љубав и бригу, а став се назире из назива дела „Говор и језик, културна смотра народа“. Понирала је прецизно у суштину слабости наших, заштитнички, исцелитељно пишући: „Ми смо народ нејака живота, који најмању побуну главе или барикадицу срца, плаћамо јаким личним потресима, болом који долази од брзог схватања појава и од спорог схватања онога што је испод појава. Зато је прелак „спиновати“ јавност, зар није?“ Бележи и да „Сви мали народи, зато што су усамљени, носе у себи меланхоличну стидљивост, која раствара сваку активност“. Ми се уопште клањама свему туђем, великом, материјалном... Понекад језику, вери, претапајући се у туђинце, стидећи се нас, гастарбајтерски... Не схватамо да нам нису ни до колена. Како то да су Тесла, Ноле, Свети Николај, владика... потекли из нашег народа, а не из тог грандиозног квазинапредног света? Где нас је то довело, видимо данас да су нам се слабости умножиле. Али израста нада у епистолу духосклада, рада. Луче таквих дела осветлише пут трајања. Континуитет духова опстанка израња... Да ли би се радовала умница, видевши искре литијских бранитеља вере, надахнуте Видовданом и оданошћу Његошевој мисли? Да ли би с дивљењем писала о рађању Слободе? Да ли би поздравила књижевне клубове који креативним делима дограђују епистоларе светосавља. Рефлексије мисли и поменутих дела дарују узавреле емоције врхунског ума љубављу и креативношћу речи ткане.

СЛАВИЦА АГИЋ, Бачка Паланка

ЉУШТИНКА

Без икаквог преувеличавања, могле би се испричати хиљаде и хиљаде прича о храбрим, смелим, мудрим женама, Српкињама, које су својом снагом, истрајношћу и много чиме још сачувале породицу, дом. Готово свако од нас би могао испричати своју причу. Ја ћу мојом маленкошћу, с великим, нескривеним поносом, покушати да испричам делић приче о жени коју сам веома добро познавала, а коју је уистину било, у исто време и веома лако и тешко заиста упознати.

Та изузетна жена је била моја баба. Знам да је готово за свакога његова баба посебна, али моја није била само за своје унуке, који су је волели. Волели су је и поштовали многи. Зваћу је по надимку јер тако су је уосталом сви и звали - Љуштинка.

Као једино женско дете са седморо браће, у цењеној, имућној породици Љуштина, била је вољена и пажена. На жалост, лепота таквог живота је кратко трајала, као што углавном бива на овим нашим просторима. У периоду од неколико година остала је без иједног брата. У трену је остала пуста и нема, до јуче, пуна и весела кућа чувених Љуштина. Како је Сара (то јој је право име), већ била удата, имала је два синчића и тек рођену кћеркицу, њени несрећни родитељи су замолили пријатеља, мог прадеду, а ћеркиног свекра, да њихов најстарији син, мој деда, са породицом пресели на Љуштиново имање. Мада је то за оно време било непојмљиво, пријатељ је разумео болне родитеље, и сам је имао још једног сина и пет кћери, те је дозволио пресељење синовљеве породице. Тада је Сара добила надимак Љуштинка.

Поново је почео да буја живот у кући Љуштина, рађала су се деца, радост и лепота је цветала свуд наоколу. На жалост, не задуго.

Догодио се ужасни Други светски рат. У августу хиљаду деветсто четрдесет прве године, у једном дану шест мушких глава је нестало из њихове породице. Отишао јој је син првенац, муж, отац, девер, свекар, дид Јандрија и са њима и дванаест хиљада недужних српских мушких глава других породица остало је да лежи на Гравицама.

Остала је Љуштинка са петоро малолетне деце (најмлађем синчићу је обукла хаљиницу, да се мисли да је девојчица) и старом мајком. Остале су и друге ојађене породице, цело село. Само је понеки мушкарац који се послом нашао ван села или пак, неким чудом, преживео. Остале су болне, уплашене, обезглављене, са нејаком дечицом. Није дала Љуштинка да се падне, да клону. Окупљала је жене говорећи им да је најважније остати прибран и снажан. Слушала је њихов плач, тешила их, прекоревала. Она сама није плакала, није јаукала. Гушила је крике кад су јој два сина погинула у борбама. Своје муке и јаде је дубоко затомила у себе, као што је и њена мајка, када се после Првог светског рата, на вратима појавио сам Марко, њен муж. Три сина су остала на бојном пољу заувек. Ћутала је свој бол и крварила немо у утроби када су јој два сина страдала у Боки Которској, у побуни морнара. Нестајала је у немој патњи и када јој је немилисрдна болест отела још двојицу. Бол је била неописива, изгубила је седам синова, седам витих јела, седам јунака, све један лепши и снажнији од другог. Ћутала је немо свој бол као што су, на ужас, вековима чиниле многе Српкиње. Морале су, знале су да је њихова суза само њихова, њихове ране само њихове и да морају бити јаке ради рода свог, због деце, због здравог нараштаја, због будућности. Сарина мајка је имала њу и њену породицу. Окренула се њима, живот се настављао. Њен задатак је био да им помогне као и сада кад се десио нови ужас. Била је поред своје Љуштинке, уз децу, давала јој снагу да иде, да истраје, да помаже женама у селу.

Љуштинка, оштроумна, снажна, бритка, брзо се снашла. Окупљала је жене и старије девојчице - све су морале радити, заједно су обрађивале земљу, држале стражу, бежале у збегове кад наиђе непријатељ. У својој кући, која је била велика, направила је болницу за рањенике. У кућерку поред, искувавале су завоје и разне крпе, а како је поред саме куће било природно језеро Топлица, прале су све „на њој”. Кад је било потребно, на брзину су све склањале и скривале да непријатељ не примети. Сналазила се на све могуће начине. Од тканине са падобрана (нажалост често су надлетали авиони и падобранци), шила је деци у селу одећу, а женама сукње и блузе, на „сингерици” на којој ју је мајка научила да шије. Преле су вуну, ткале. Она је све надгледала, упућивала. Како је била писмена, што је за оно

време била реткост нарочито за жену, понекад је тајно добијала штампу из које је сазнавала шта се дешавало на фронту, како се непријатељ креће, па су се брзо склањали у шуму. Чим би наша војска ослободила село, враћали су се, скупљали изгубљену стоку, опет обрађивали земљу, слали тајно курире у друга села. Учила је жене да шију, показивала им која је трава добра за ране, како се скида висока температура. Умела је да излечи болесне очи и уши. Чинила је све што је могла и што није, чврсто верујући Богу, молећи му се тихо, свако вече пред кретање на починак, да сачува преосталу чељад.

Била је храбра и снажна Љуштинка. Неуморна, без помпе, без кукњаве, без хвалисања, отресита, паметна, правична, “без длаке на језику”, својом мудрошћу и способношћу (као што сам већ рекла и многе сличне жене), успела је сачувати оно што крвник није на превару уништио. Сачувала је три кћери, два сина, мајку, сачувала је слике оних о којима никад није причала, превелика је била бол, које су стајале на зиду њене спаваће собе, сачувала је икону Часне вериге - слава породице у коју се удала, Свети Ђорђе - слава њених Љуштина и икону Светог Саве кога је неизмерно волела и ценила. Дивила се свему што је учинио за наредна поколења и једнако је цео живот обележавала, тихо и скромно, али искрено верујући, сва три свеца. Много година касније, када је добила унучад, учила нас је неприметно, а да ми и нисмо били свесни о вери, тумачила нам Библију, говорила о Светом Сави, његовом значају за верско, духовно и културно уздизање српског народа. Тако смо ми деца, уз занимљиве бабине приче учили и сазнавали сву величину, мудрост, способност којом је учврстио православље, каквом дипломатијом спречавао ратове и непријатељства према српском народу. Захваљујући њеним причама заувек нам је усадила лепоту и љубав према нашем Светитељу Сави. Касније, како смо одрастали и сами смо схватили прави значај постојања и рада нашег просветитеља.

Дошао је крај рата, крај ужаса. Она никад није причала о томе. За њу је било најнормалније да своју муку, јад и чемер ћути, да их носи дубоко у себи и сама са собом тугује. Превелика је то била бол и вероватно срце није могло гласно да изговара шта осећа, чувало је чемер и љубав само за њену утробу, која је трпила јаде само за себе. Али, други људи нису заборавили и причали су о свему. И о њој. Тако сам и ја сазнала. А она је знала да се једино тако, без њених

жалопојки и плача, чврстом вољом и снагом чува кућа, уноси нова радост, наставља лоза.

И десило се управо тако. Добила је деветоро унучади, дупло више праунучади, рађају се чукунунуци, њени и других храбрих, смелих, несебичних жена Српкиња.

Написала сам ову обичну, једноставну причу (много, много тога нисам навела). Обичну, баш онакву каква је желела да буде наша баба Љуштинка. Али, била је све, само не обична. Била је велика, снажна, несвакидашња, таква да би било веома тешко описати је и одгонетнути. Била је и веома лепа (то сам морала рећи јер волела је то иако никада није причала, али негде се то осећало, била је права жена, до краја верна својим вољенима). Нисам причала много јер знам сигурно, она то не би желела, можда не би волела што сам написала и ово. Превише је било тога у њој. Зато сам све и поједноставила, али сам ипак морала написати и рећи да је њој било важно да човек буде човек, а она је била жена с поносом која је с надом и жељом веровала да младост мора наставити пут, учити, радити, стварати и подизати боље сутра.

СЛОБОДАН МИЉАНИЋ, Нови Сад

СЕЋАЊА НА КОЛОНИЗАЦИЈУ 1945/46. ГОДИНЕ ТОК ПУТОВАЊА У ВОЗУ ВИЛУСИ – ВРБАС

Прва група колониста из среза Никшића – са подручја Бањана и Опутине Рудине ушла је у воз 4.11.1945. године на Вилусе.

Народ оскудно одевен, са мало хране и кућевних потреба, без макар ратног санитета, ушли су у теретне вагоне. Код старијих, влада забринутост и неизвесност, омладина уз песму, без музике, даје неку наду.

Ноћ је, воз уз писак локомотиве креће,

- Анђо, додај ми мало воде из жбана. Стеван се закашља. Очи му се замутише.
- Неће му ништа бити. Он је удисао два дима. Нек' престане са дуваном, а дим из локомотиве нестаће чим изађемо из тунела – рече Анђа.
- Ево ти вода и веленца, па тако ти буде лакше – рече Ђука.

У зору Стеван кашље, не може доћи до ријечи. Гуши га дим из гарауше. Устаде Ђука:

- Ај, народе, угуши ми се домаћин.

Анђа збори мужу Анту:

- Устави воз!
- Јадна била, како ћу ја уставити воз.
- Ти можеш све, скоро си дошао из партизана. И прије сте устављали возове. А овај је без возног реда.

У другом делу вагона сместили се Јего и Милица са троје деце. Собом су понијели: скрињу, веленце, јастуке, жбан за воду и нешто суда и оскудне робе, сира и скорупа у мјешини, ту је 2 шише ракије, као и грebene.

Јего извади кресиво из рупца и нешто истрљана дувана:

Стеване, додај ми ћесу са дуваном, имам кресиво.

- Ја још нијесам оставио дуван иако кашљем.
- Оставићеш, оставит!
- Но ево ти шиша па очисти грло.

Јего сави, укреса и запали цигару, после три дима, почне да кашље.

- Овај дуван повукао је тежак мирис - гдје га држиш?

- У омудину овновску.
- Зато и кашљеш, па га брзо остави – рече Јего.

...

Прво пресједање било је на Габелу – опет у теретне вагоне сместили се породице.

Томо и Стана унели су: бајун-скрињу, кувер, веленце, демижану и торбе са храном и ситне робе.

- Видим имате доста ствари. Шта сте још понијели? Упита Гашо.
- Понијели смо пржун, косијер, сјекиру, бронзин, блању, вењер, машице, луча, пуромет. У арарну врећу ставили смо: шкипић, ванглу, двоје бедрине и гребене.
- Лијепо, домаћински, па и гребене носиш. Нећеш ваљда жени гребенати!
- Она је научила да јој „чешљам”.

Зорка Гашова постиђено рече:

- Што то причаш, богме си је “ишчешљао”.

...

У вагону су Мирко и Зака са дететом. Доста су тихи. Слушају разговоре. Понијели су основне кућне потребе.

Зака добила „ватру” и тражи воде. Мирко јој приноси воду и облоге на чело.

- Зако, јеси ли имала и прије „ватре”? – упита Гашо.
- Јесам прву ноћ с Мирком.
- Није, њој се то учињело, срце је куцало да искочи, па је све помијешало.

.....

Друго пресједање било је на Али-пашином мосту – Сарајево на нормални колосек.

У вагоне смештене су три породице.

- Шпиро, лакше гуслај, ми се циквамо – ото, кватре, шије Тити...
- Па не чујемо добро! – рече Јозо.
- Не могу прекидат' о Мојковцу, Титу и Сави, но промијените игру, а ја ћу наставити.

Илија и Јозо пређоше на пјсму – њима позната арија и стих:

-,„Женићу се из Нањана, гдје кртола рађа рана”.

*„Ој ђевојко, јагње моје,
Ко је љепши од нас двоје:
Ти си љепши, вјеруј Бога,
Удаћеш се за другог”.*

*„Ој ђевојко, моје нилче,
Обрве ме твоје диче.
А и мене мој драгане,
Твоје косе бреноване”.*

Мара и Вида, жене Илије и Јоза, слушајући пјесме, код њих се пробудила из младости жеља за пјесмом.

*„Село моје, само на видику,
У тебе сам загледала дику”.*

*„Дубочкама што припада,
Све је цвијет и ливада.
Нарочито млади момци,
Срце игра у ђевојци”.*

Шпиро се окрену према Мари: -

- Лијепо пјеваш, лијепа си била, не би ти било мане да си за ме, кад ми је било двадесет пет.
- Што нијеси глед'о?

....

Воз стиже у Винковце. Пратиоци воза гласно рекоше:

- Изађи народе рајсебе, воз стоји док се не повратите.
- Петрана хоће да изађе, али не може – има угануће ноге.
- Позовите ми пратиоца воза да ме скине.

Прилази Крле:

- Шта ти је Петро?
- Ви сте нова влас', па помозите народу.

Не знам, ово што радите све је оскудно.

- Биће боље, пролетери су побиједили.
- Па онда, неси ме и опет врати у вагон. И прибавите народу хљеба и воде.

Писак локомотиве опомиње да народ уђе у вагоне.

...

Без реда вожње воз је стао у Пазову. Активисти НО приносе хљеб, млеко, мармеладу.

Петра са прозора, гледа и говори:

- Ето, влас' слуша народ. Омладино, пјевајте.

Наста пјесма:

„Партија се заталаса око Тита и Ђиласа.

Друже Тито, росно цвеће, омладина с тобом креће.”

У вечерње сате воз стиже у Нови Сад. Представници НО приносе храну, а за дјецу и мајке спремили су у чекаонице: хљеб, млеко, бијелу каву, мармеладу. Улази човјек у бијелом мантилу – поче разговор.

Петрана на врата гледа и пита:

- Друшкане из које си ти војне?

- Ја сам лекар, треба ли помоћ?

- Да ми прегледате ногу.

- Видим. Седите овде на клупу. Она устаде.

- Да је више Петрана, ова влас' би слушала народ.

Смиља у наручју детета- прилази лекару:

- Види ми дијете?

- Кад си се породила?

- Има два дана у вагону, помогла ми је ова жена што си је прегледо' и пупчану врпцу резала бритвулином.

- Пређи у ову другу просторију, да вас прегледам.

- Прегледана је она – рече Петрана. Доста сам их на руке дочекала.

Лекар рече:

- Биће све у реду, хвала Богу и његовој милости.

....

Касно увече народ се вратио у вагоне, чека се полазак. И коначно ујутру 8.11.1945. године воз улази без возног реда у станицу Врбас.

Шпиро држи гусле, па тихо попијева (оно по народној): *„Сто пошло сто и један дошло...”*

СЛОБОДАН ТОДОРОВИЋ, Смедеревска Паланка

ДУВАЊАРИ

Кафане су, обично, огледало вароши. Од памтивека. „Огледалце, огледалце, ко је најлепши на свету?” У миљеу пробушених столњака на штрафте и плеханих скулптура на средини астала, договарали се најозбиљнији послови а и рђаве работе.

- Свашта, к’о у кафани! – говорио је мој деда по мајци, Миладин, бели варошки кафеџија. Мало место, сви се знају и у јеловник, сваки гост има свој астал, столицу, омиљено пиће и оно за преждеравање. То ти је, синко, најблагословеније место, научно доказано, за напуштене мужеве. Да лече јадовник. Нико им не брани да ту тугују док не сретну незаситницу новог живота. Кафана за такве мучнине дође као е, најбољи друг. На њу, бре, увек можеш да се ослониш, посебице на шанк, све док не постанеш филмски радник. Док ти се не прекине филм и глава падне на згужвану даску. Онда се о ноћнику испредају свакојаке приче:

- Спава к’о заклан!

- Пијан ка’ клен!

- Пати се к’о Грк у апсу! Утекла му љубљена.

- Мртво пувало ој д’ уништи човека.

У кафани се продавали лозови, цвеће за миодраге, лековите траве што појачавају мушкост, новине... Улети продавац, раздере се са врата, исхвали понуду, утрапи којешта, за шанком декне једну љуту с ногу и иде даље. Уз ракију и мезе се мења председник Општине, оговара његова „пуњена ‘тица”, претресају кулачки џепови, удају и разудају младице варошке, онда ко је којој саградио кмек и претресају неистрешене туђе бриге и ситниш. Није од раскида да ту, понекад, дође и до бруталног бића. Општа тучњава! Јооој!

Од затечених узвришталица не можеш да разазнаш ко коме помиње фамилију. Стаклићи врцају. Глава се провукла кроз седиште столице. Тинтара крвава! И даље се шакетају. На крају, плави чувари реда и... завеса је спуштена. Фааајронт! О глумцима се после причају епопеје. До нове приредбе. Било је ту и лепих згодила јер у кафанама су добар део дана и ноћи таманили, здушно и згушно, разнолики боџи, уметници и неуметници на гласу. Онда је могло и понешто лепо сладуњавао и паметно да заврца, нарочито од глумаца и погрешно заљубљених поета. Плаћало се готовински. Ко није имао тренутно, у ма, важила је Књига вересије. Касније се прешло на отрцану рецку и плување на патос.

Данас је, е, данас је већ друга прича. Нема пива са крагном, нема турске кафе са рахатлуком на србијански начин, нема кабезе, шубера, кафеџике Борке... Нов начин живљења је донео и нове уцакљене кафиће са прегласним стерео уређајима, а и називи су странски. Кад би мој деда Миладин, кафеџија, устао из чернозема, не би знао где да се ужеђи, за којим асталом да попије „врућу несрећу” ил’ кувано вино. Нетрагом, без апсе, несташе сви називи кафана на матерњем органу. Да сви разумеју! Некад се тачно знало где жене траже накићене мужјаке: „Код тровача”, „Иди у мајчину”, „Код жутог”, и, ене, код, где разбукарене гатарнице-пророчице. Та кафана је била видилац погонила пред импресивну инвазију трговаца са издалеког истока. Так’а вам је ситовација у Србијади.

‘Номад, у једној варошкој кафани, на бетонској пади, не мог’ да се сетим имена, није ми ни међ’ први зуби, да ме стрељаш, а није ни важно, седе, у ћошку, млађана чудилења, опањавају препремедено државну политику, главне глумце, бо’ме и епизодисте. И бина-мајстора. Садевају, бре, мртве травке. И осушено лишће. Дувањари, младунци, направише све ћутуре на богзна какве пачавре. Дибидус и кроз на кроз.

Људи од доказане памети исписују научна слова да се умни развој код човека зауставља између тринаесте и двадесете године. Како се коме закрши.

Са њима бди Зверко, најпрофесионалнији гребатор у чаршији. Од Хасан-пашиног обрезивања, па редно, еј, до данас! Прилично година сатерао у задњи трап и још увек нешто позајмљује, тражи којешта. Молитвено! Само што не клекне. Да клања. Не могаде, за млађаног живота, да се ратосиља пундраваца и то ти је. Сад му фали дуван, после нема машину, јал упаљач, на ма га изнервира зунзара, па стаклена пепељара на којој је исписана јарким словесима реклама за женско рубље, то јест веш „доње вароши”...

На трен све утихнуло.

Келнерица, млађуша, испусти у судоперу плекану тепсију. Трааассс, цааангррр... одјекује угурсузлук.

- У, сумпор ти јебем детињи, пресече ме!
- Од кад си, па ти, ене, таки, плачиплашљив?
- Моментално сам доживео стрес. Уф, уф, уф! Није ми ни до мене. Да' ми један дуван. Моје ме гуше!
- Ти, бре, гледам те ноћас, од прибора за пушење, изгледа, имаш само уста. Све остало треба да ти се да.

Из кујне заударио мирис изнутрице.

СНЕЖАНА ВАСИЋ, Беч, Аустрија

СУДБИНА

Иван се родио у малом, мирном градићу пуном побожног света, али и оног другог, као и свуда у свету. Али и те црне овце које нису веровале, требале су неког пастира којиће их враћати на прави пут да не застрале. Тако да пошто је Иванов отац био свештеник било је некако предодређено да и он то једном постане. Након очеве смрти преузео је све његове дужности и свој божији позив схватао је сасвим озбиљно. Свакога дана у малој цркви у срцу градића враћао је посрнуле душе опет у крило вере и Бога. Тако да су мештани причали да Иван није од крви и меса сигурно би био светац. Чак је и име добио по једном од њих што му је додавало додатну одговорност да то и буде.

У истом крају града родио се и Петар, који је одувек био дежурна црна овца. Име је као и Иван добио по неком свецу, што је била само иронија судбине, јер је он био далеко и од светитеља и од Анђела. Све оно што Иван није радио, Петар је радио трипут више. Пио је, пушио, коцкао се и неретко тукао са свима, чак и са сопственом женом. Често је пијан у кафани псовао и говорио како Бог не постоји и да је он живи доказ за то: „Шта мислите”, мрмљао би, „да Бог постоји, да ли би трпео неког као што сам ја? Наравно, да не би... Досад би ме већ звизнуо неки гром из ведрa неба или тако неко библијско срање.”

Онда би се слатко смејао својој изјави. Док су се неки згражавали и одмахивали руком, други су се смејали са њим.

Иван је сматрао да је сврха Петровог постојања само та да искуша његову веру у Бога. Знао је да један прави верник мора много тога да истрпи тако да је Петрове речи, које су га наравно увек погађале, претварао у још већу жељу да га преобрати и врати у окриље цркве. Покушавао је тако што када год је било неког посла око цркве давао га је њему и тако спасавао његову породицу од глади и немаштине.

Петрова жена гледала је у Ивану свога спаситеља и самог анђела, а Иван је, наравно, уживао у том статусу. Једног јутра док је још спавао и сањао како шета рајским вртом, пробудило га је лупање

на вратима: „Ко је?” – још бунован упита, а онда зачу женски уплакани глас.

„Молим Вас, оче, отворите... Петар опет прави хаос, само Ви можете да га уразумите.”

„Не могу да верујем”, гунђао је док се облачио. „Хоће ли тај лудак икада престати са глупостима?”

За два минута био је обучен, прекрстио се и похитао за женом. Када су стигли зачуо је дечији плач, а у башти се чула вика. Људи су се већ окупили, а Петар је седео на ивици бунара и нешто викао на њих.

„О, стигли сте, пресветли Оче!”, подругљиво ће Петар. „Нисте ваљда долазили само због мене? Мало сте поранили, још нисам умро.”

Иван помисли како можда и не би било толико лоше када би овај завршио у бунару јер то би му и онако било на пола пута до онога што га чека на оном свету, али се брзо штрецење због својих грешних мисли и прекрсти се да одагна исте: „Добро Петре, да ли мораш да пијеш од рано ујутро?”

„А не, Оче, грешите. Ја почнем да пијем увече и то траје целу ноћ, али ујутро никако. Не бих то себи допустио, верујте ми.”, кикотао се као да се добро забавља.

„Хајде, сиђи одатле”, говорио му је Иван. „Не плаши децу, а и чека нас јутарња молитва.”

„Чему да се молим? Шта је вама? Као да горе нечега има. Само Сунце, облаци ваздух и ништа друго. Све је ваздух, и ви и ја и овај глупи живот који не знамо зашто живимо!”, викао је Петар.

„Срам те било”, разљути се Иван. „Хулиш на оног ко ти је живот дао. Ако ти не знаш зашто живиш, ови људи знају и ја ЗНАМ! Зато силази доле док те нисам бацио унутра.”

Људи су утихнули јер нису никад видели свог питомог свештеника тако љутог. Петар га погледа једнако изненађено па сасвим збуњен као мало дете, мирно сиђе на земљу и тетурајући се повуче у кућу.

„Тако!”, констатова Иван. „Сада када смо и то решили, можемо на миру да кренемо на јутарњу литургију.”

О, да... јутарња литургија, то је оно што отац Иван ни за шта на свету не би пропустио. Из ње је црпео енергију и снагу да истраје

на свом путу поплочаном искушењима. Црква у којој је служио није била велика али је била дело старих искусних мајстора и он се њом поносио. На крову цркве израђен је стаклени витраж, округлог облика и прелепих боја. Током јутра и јутарње молитве, како би се рађало сунце тако би се зраци лагано преламали кроз витраж и цела црква би се испунила неким ванземаљским, раскошним сјајем, који је остављао све без даха. Иван је као духовну храну упијао ту светлост која је долазила са неба и испуњавала га, сваки пут, осећањем иконског мира и лепоте. Понекад би чуо и глас свог оца који је говорио: „Иване, сине мој, ти си другачији од свих зато Бог за тебе има велике планове. Буди јак, издржи и немој га изневерити.”

Срце би му закуцало јаче, а груди би му се испуниле поносом, што је другачији и што је баш он изабран. Његову чврсту веру на кратко је пољуљала само очева смрт јер овај је умро тако што га је ударио пијани возач и побегао. После тога Иван се покадакд питао зашто је Бог дозволио да се убица једноставно извуче, али онда би помислио да је права правда тамо горе на оном свету и да ће сви грешници сигурно бити кажњени зато је устрајао и знао је да би његов отац сигурно био поносан због тога.

Литургија је завршена па су се мештани вратили својим свакодневним пословима. Ипак након сунчаног и ведрога јутра, вече им донесе праву олују. Невреме се обрушило са свих страна. Огромне капи кише ударале су о прозоре, а ветар је завијао као гладан вук, ломећи гране дрвећа. Није се знало са које стране више хучи и удара као да сами јахачи апокалипсе јашу около и траже своје жртве.

„Боже, какво паклено време. Овај ветар, као да га сам нечастиви гони”, помисли Иван па се брзо прекрсти и изговори молитву. И тако потраја целу ноћ. Ујутро их дочека ужасан призор. У црквеној порти је владао хаос. Поломљена ограда, капија је тужно висила само на шаркама, а све је било прекривено цреповима и деловима крова. Људи који су се скупили за јутарњу молитву гласно су коментарисали синошње невреме: „Јесте видели, оче, како се из чиста мира из лепог времена претвори у онакву олују! Пола усева нам је омлатило. После суше, само нам је ово фалило.”

„Да, право демонско дело “, прогунђа Иван, „али ово морамо што пре средити док не удари опет киша. Ти, молим те, још данас нађи оног лудог Петра и још неке људе и нека почну што је пре

могуће. Судећи по оволиким попадалим цреповима кров је сигурно оштећен и мораће да се ставе нови.”

„Нема проблема”, рече мештанин, „сигурно ће доћи, то им је прилика да нешто зараде. Скупићу их још данас да се договоримо, па нека ујутро почну.”

Када су ушли у цркву, ноге им угазише у воду. Иван престрављен подиже поглед. Одахну, витраж је стајао нетакнут.

Већ поподне скупили су се радници и почели са рашчишћавањем у порти. Посла је било за десетак људи који су између осталог, морали поставити и неке за рад на крову.

„Оче, данас не можемо много тога урадити, али сутра ујутро ћемо одмах покушати да урадимо кров јер је то најважније док не падне киша.”

„Да, да то би било добро. Да се сутра заврши кров и ако, лепо је и ведро, вероватно пар дана неће падати киша. Пошаљите људе кућама да се одморе па се видимо ујутро.”

Ускоро су се сви разишли, порта утихну и Иван сам оде на починак са молитвом за сутрашњи сунчан дан. Јутро је свануло ведро. Танки стидљиви зраци обећавали су леп дан. Петар и остали радници већ су се скупљали у порти и спремали за рад. Поп Иван је стигао добро расположен, поздрављао је људе машући им весело.

„Срећан вам рад, народе, данас ће бити фин дан обасјан светлошћу Божијом.”

„Е, хвала Богу, стиже нам и наш светац да нам да благослов. Шта бисмо ми јадни смртници урадили да немамо свесрдну помоћ одозго. Ништа браћо, били би потпуно изгубљени”, грохотом се насмеја Петар.

Иван се просто правио да га не чује, није желео да дозволи да му ишта поквари овако дивано јутро, нарочито не та сеоска пропалица. Убрза корак и уђе у цркву да припреми све за јутарњу литургију.

Мештани који нису радили на уређењу цркве скупили су се испред врата, а неки су већ лагано један по један заузимали место. Жамор који је брујао у гомили полако је утихнуо кад им се обратио њихов пресветли отац Иван. Смиреним, али одлучним гласом, везао је библијске приче тако сликовито да су и деца и одрасли упијали сваку

његову реч. Све присутне обасјавало је чудесно светло витража и срце им испуни нека пријатна небеска топлина.

У том моменту зачу се језиви прасак као удар грома. Са стропа их засу хиљаду ситних комадића стакла. Људи изbezумљени, не схватајући шта се дешава, полегали су на под покривајући главе и очи рукама. Када је ломљава утихнула, полако су покушавали да устану и да се очисте од стакла. Неки радници споља већ су били дотрчали да виде шта се дешава. Када су се сви сабрали, просто нису могли да верују шта виде. Уместо витража зјапила је огромна рупа, а сеоска пијаница Петар лежао је на поду. Сви су се згледали мислећи да је мртав. То потраја неколико минута и овај подиже главу и опсова: „У, мајку му... Шта ово би?”

Данима се ово после тога препричавало по селу. Скупили би се мештани пред сеоском кафаном и причали онима који нису били тог дана у цркви: „Замисли, она сеоска будала Петар, поправљао је кров са осталим радницима и вероватно полупијан стао на стаклени витраж. Он је за секунду успео да уништи оно што је трајало вековима.”

“Невероватно!”, згражавали су се окупљени људи. „И шта се десило?”

“Будала пропала кроз њега и сручила се доле. И што је невероватније од свега што се десило је то што је пао директно на оца Ивана који је тада држао јутарњу литургију.”

„И?”, људи су стојали отворених уста чекајући да чују епилог.

„Наш јадни, предобри отац Иван је остао на месту мртав. Ако нам је за утеху, он је сада сигурно тамо негде у рају где му је и место.”

„А Петар?”

„Па зна се како се каже - будалу и Бог чува. Није му ништа, добио пар огреботина и то је све.”

„Па то испада да је наш добри свештеник спасио живот оном антихристу. Каква је то неправда...”

„Ех, браћо моја... Ми смо обични смртници који баш и не разумеју шта се дешава на овом свету.”

„Да, да, чудни су путеви Божији.”, промрмља неко и прекрсти се.

ТАЊА ТРАШЕВИЋ СПАСИЋ, Ниш

БАНОВИЋ СТРАХИЊА И ЉУБА МУ АНЂЕЛИЈА

Док је твоја коса расута по мени и док месец обасјава твоје уснуло лице, мене чудне мисли море, Анђо, љубо моја. И опет осетим исти немир, док те посматрам и мислим: шта ли и кога ли сањаш?

Прође доста тога од када стопих Југовиће и сву тазбину моју која ме пусти да се сам по Косову скитам док не нађох шатор Влах-Алијин и тебе не вратих дому нашем и маленој Бањској. Сва Србија још прича да је мени био милији грех твој од њиховог господства и части, душо моја.

Шта сам могао – моја је самоћа била тешка као грех твој. Зао демон ме је за срце ујео, али ниједна друга није ти могла бити замена, нити лек и заборав за моје ране. Нисам желео да тугу своју утопим у вину, већ сам полулуд од бола и чежње за тобом пошао у Косово равно да те још једном загрлим живу или мртву и да својим рукама судим крвнику Алији који ми мајку коњима згази, разори дом и нанесе толику срамоту.

Шта може једна жена у таквом удесу, у свету суровом и строгом према њеној страни. Како је било лако старом и чувеном Југ-Богдану и његовим Југовићима да потегну ножеве на тебе, несрећнице, кћер и сестру њихову, да те казне за грех на који те је груба игра судбине навела. Као да те нисам и сам, без њихове помоћи, могао стопити. Тада су желели да бране част своју и моју и да освете рану на мојој глави насталу од твоје руке. Твоје нежне беле руке која се тресла избезумљена од страха пред Божјим и мојим гневом. Е, бедни роде људски!

Богу хвала што ми душу просветли и испуни љубављу да не погрешим и не подлегнем слабости људској, већ да ти опростим и заборавим.

Ипак, ноћу док осећам под прстима твој мали младеж под дојком, као изненадни звук у тихој и мирисној летњој ноћи, узнемири ме и заболи једна мисао – јели га и он волео и љубио као и ја? Јеси ли у његовим рукама горела више него у мојим? Је ли те љубио луђе и незаборавније од мене? Је ли ти био бољи љубавник од мене?

Долази ли ти у снове Турчин Влах-Алија, љубо моја, поред мене живог док лежим у ложници крај тебе? Анђелија, Анђелија! Анђеле и демоне мој, Анђелија! Радости и туго – муко моја! Кога ли и шта сањаш, Анђелија?

Знам ја шта је теби , Страхиња. Знам. Ни ја не могу спавати, већ попут чауша жмурим и чиним се невешта и спокојна. Мука твоја пресеца ми груди и таласа душу као житна поља ветар пред олују.

Жао ми је што се мучиш, господару мој. Бол твој ми је тежи од свих подозривих погледа, злих шапутања по целој Србији и беса и непријатне тишине која долази из рода мога.

Проклети Турчин. Стид ме је да ти признам да сам увек само тебе љубила свим срцем својим и свом душом својом и да ме нико до тебе није учинио срећном. Кад год видим ожиљак на твојем челу у мени оживи ужас, бол и страх пред Божјим и земаљским законима који ми тада помуте разум, те те луда обраних својом руком, остала ми пуста.

Проклети Влах-Алија. Често ме прогони његов ужарени поглед и сећање на ненаситу похоту у ноћима као што је ова. Дрхтао је од страсти и помаме за мном, а – ја не могу порећи, сама пред собом, да ми је потпуно био мрзак.

Чудно је било то да сам га некако жалила због тога што сам му толико омилела, а да то нисам ни желела, ни слутила.

Али, изнад свега – бојала сам га се, Страхиња. И њега и свег Косова, испуњеног мирисом крви и јауцима робља, турским халакањем и проклетим звуком шаргија и зурли.

Дубоко у себи стидела сам се себе саме и немо јаукала твоје име. Прво те дозивала, а онда се с ужасом бојала да ме не чујеш и заиста дођеш. На крају се молила Господу да ме узме себи и прекрати муке моје.

Али, ето, чудесни су путеви и воља Господа Бога нашег, а најчудније моћи љубави којом нас је везао. Има ли њој границе и закона, Страхиња? Није ли те томе pouчио Господ, кад ти даде снаге да ме тражиш по Косову равном и да ми опрости?

И шта ти треба да сад мучиш и себе и мене, када нема никог до тебе и мене? Сети се љубави – силе Господње и с миром отпочни, мој господару Страхиња.

IX

„Бити крив за нешто велико, то можда јесте привилегија, то не може свако. Али бити заслужан за нешто мало, ту могућност сви имамо.“

Д. Радовић

БИЉАНА ГРОШИН, Меленци

*

Књиге ће можда преживети, али неки писци неће.
Убиће их неполтронска, а прејака реч.

*

Купивши кола, *купили* улицу.

*

Образ уз образ, прсти на окидачу.

*

Садашњост се не може именовати, каже Естерхази.
Али, како именовати будућност виђену кроз призму
прошлости?

*

Док је имао стан на грани, није размишљао много о
храни. Имао ју је довољно на дохват руке. После су
настале муке.

*

Паметни градови, паметни путеви, паметни
аутомобили, паметни телефони... Само, народ
распамећен.

*

Ко нам је крив!? Нисмо се снашли. Кад је он ућутао,
ми смо занемели!

*

Обрала сам бостан. А, решење ни на видику.
Хе, пронађох тако велику лубеницу.

*

Пластичне боце су најчешћи пливачи свих
наших водотокова.

*

Порука је сигурнија у пластичној боци. Али, пронаћи
боцу са поруком је као тражење игле у пласту сена.

*

Можемо ми и без себе, али без њега не можемо.

*

Данашњи резултати мерења температуре су свугде двоцифрени. Срећом, резултат јучерашње фудбалске утакмице је остао једноцифрен, тек на половини првог двоцифреног броја.

*

Све поверено му, у добром уверењу, сачуваће на ФБ странама својих (не)пријатсља.

*

Нема више места у магарећим клупама. Заузеше их они решени да купе факултетске дипломе.

*

Липосукција за смањење цена још увек не постоји.

*

Жан Пол Сартр и ја се разликујемо у много чему.
Ја сам од муке почела да пишем афоризме. Он је написавши *Муку*, само опрао пукe.

*

Много рупа на нашим друмовима казује - цар Трајан је још увек међу нама.

ЗОРАН БУРОВИЋ БУРКЕ, Вршац

*

Шта је то утопија?
То је кад било шта причате мојој жени мислећи да вас
она слуша.

*

Жену никад не тучем. Не качим се са јачим.

*

Ма, јесам ја за равноправност полова
али сад и жена по цео дан гледа фудбал и пије пиво.

*

Кад сам био мали плашио сам се животиња,
а сад од људи.

*

Зорка, Мерима, Невена...
Не, није то списак мојих бивших девојака него
пропалих српских фабрика.

*

Лоше је што је наша судбина у туђим рукама,
а добро је што није у нашим.

*

Односи са савезницима су нам на највишем нивоу.
Попели су нам се на главу.

*

Живели бисмо ми као сав нормалан свет,
али како кад нисмо нормални.

*

У животу све што је лоше примао сам с осмехом.
И тако ми је живот прошао у срећи и весељу.

*

Не копајте по туђој прошлости.
Могли би сте покопати своју будућност.

*

Нико не зна где су нам државне границе.
Зато своју домовину волимо безгранично.

*

Народ се поделио на оне који касно устају
и оне који касно лежу.
Први немају шта да доручкују, а други шта да вечерају.

*

Пословно сам одлично позициониран.
Просим у строгом центру града.

ЉУБИСАВ ГРУЈИЋ ГРУЈА, Пожаревац

*

Код нас је велики број школа које имају компјутере а
још већи број које имају и пољске WC-е...

*

Некада сам мазао маст на хлеба и био сит а сада од
ових масних и ситих немам ни за хлеба!

*

После теста интелигенције одвели су га на полиграф.
Нису му веровали колико је глуп!

*

Код нас најбоље зарађују АЈД ТИ стручњаци.

*

Када сам ја дувао траву ови наркомани нису ни знали
шта је маслачак!

*

Ова власт је много ефикаснија од претходних. Код
оних сам оћелавио а од ових већ ми се диже коса на
глави.

*

Некада смо излазили на улице јер смо били гладни
свачега а сада јер смо сити свега!

*

Да је метла радила на време сада би нам ствари биле
много чистије!

*

Прешао сам најзад границу сиромаштва. Мада кажу да
је на Келебији била мања гужва.

*

Ајд што је продао веру за вечеру него што нам је узео
и топли оброк!

*

Заболео ме прст од упирања у њих а видим да и њих
заболе...

*

И власт се бави трговином органа-продаје нам муда за
бубреге!

*

Добар део наше хране завршава у ђубрету а још већи
део ђубрета завршава у нашој храни.

САДРЖАЈ:

ПРЕДГОВОР	5
АЛЕКСАНДАР В. ПАВЛОВИЋ	221-222
АЛЕКСАНДРА АШЋЕРИЋ	162
АЛЕКСАНДРА ВУКАСОВИЋ	153-154
АЛЕКСАНДРА ЉУБИСАВЉЕВИЋ	223-226
АНА МИТИЋ СТОШИЋ	8, 9
АНДРЕЈ КОКОТ	10
АРАНКА КИШ	163
БИЉАНА ВУКАЈЛОВИЋ РИСТИЋ	11, 164
БИЉАНА ГРОШИН	285-286
БЛАЖЕНКА КАЛДЕСИЋ СПАСОЈЕВИЋ	227-229
БОГДАН ЈЕВТИЋ	12
БОЈАНА ВЕЛИЧКОВИЋ	165, 192
БОРКА ДРАГОЉЕВИЋ	13, 187
БРАНКА ДАЧЕВИЋ	14, 15
БРАНКА ТИРНЕНИЋ	16, 155
БУДИМИР ФРКА	17, 18
ВАЛЕНТИНА ВУЛИЋ	19
ВЕСНА КРНИЋ	20, 21
ВЕСНА ФЕКЕТЕ	22, 121-122
ВИКТОРИЈА МАКЕДОНСКА	23
ГОРАН ИВИЋ	24, 25
ГОРДАНА МАРКОВИЋ	26, 27
ГОРДАНА ОПАЛИЋ	28
ГОРДАНА СЛАВКОВИЋ	29, 30
ГОРДАНА СТЕВАНОВИЋ	156, 157
ДАНА РАДУЛОВИЋ	31-33
ДАНИЈЕЛА ЈЕВРЕМОВИЋ	34, 123
ДАНИЈЕЛА МИЛОСАВЉЕВИЋ	230-232
ДЕЈАН ЦРНОМАРКОВИЋ	35, 36
ДИЉАН ДИМИТРОВ	124, 166
ДИНА ЗАВАРКО	5, 125, 193
ДРАГАН САВИЋ	233-234

ДРАГАНА МИЉКОВИЋ	235-239
ДРАГИЦА Бека САВИЋ	37, 194
ДРАГИЦА ДОБРИЈЕВИЋ	209-210
ДРАГОЉУБ ЈАНОЈЛИЋ	38-39
ДУШАН КОВАЧЕВИЋ Батуља	40, 126
ДУШКО Р. НЕДОВИЋ	127, 188
ЂОРЂЕ СЕКУЛИЋ	41, 211
ЖЕЛИМИР РИСТИЋ	42, 43
ЗОРАН ВУЧКОВИЋ	167, 195
ЗОРАН ЂУРОВИЋ Ђурке	287-288
ЗОРАН НЕДЕЉКОВИЋ	192, 210
ЗОРАН ПАВЛОВИЋ	44, 196
ЗОРКА ЧОРДАШЕВИЋ	45, 46
ИБРАХИМ ОСМАНИ	47
ИВАН БУКИНАЦ	48
ИВАНА ПАПЕШ БОГОСАВЉЕВ	49, 168
ИГОР САДРИЈА	169, 170
ИННА НАЧАРОВА	240-246
ЈАСМИН Р. АДЕМОВИЋ	50
ЈАСМИНКА БАШИЋ	51, 247-248
ЈЕЛИЦА ДЕВРЊА РАДОЈЧИН	171
ЈОВАНА ГЛИЦИЋ	129
ЈОВАНКА РОКВИЋ МАТИЋ	52
ЈОВИЦА ПЛАЧКИЋ	128, 158
ЉЕРКА РАДОВИЋ	53, 172
ЉИЉАНА КАРАНОВИЋ	54, 55
ЉИЉАНА ГУТИЋ КОВАЧЕВИЋ	130, 173
ЉИЉАНА ТЕРЕНТИЋ	56, 57
ЉИЉАНА ФИЈАТ	249-252
ЉУБИСАВ ГРУЈИЋ Груја	289-290
ЉУБОМИР ГЛИГОРИЋ	57-59
МАГДАЛЕНА РЕЦОВИЋ	60
МАЈА ГРАЧАН Ливада	174
МАРА РУЕГ	61, 175
МАРИАНА КУНБАР Селма	131-132
МАРИЈА ЈОТИЋ	62, 63
МАРИЈА РОЖИЋ	64, 65

МАРИЈА СТОЈИЉКОВИЋ МАРСТОЈ	66, 67
МАРЈАН ВИГ	176
МИЛА МАРКОВИЋ	68, 133
МИЛАН ДОБРОВОЉСКИ Ранчер	212
МИЛАН М. ТРИВУНЧИЋ	134
МИЛАН ЧОРАК	69, 135
МИЛЕ КОСТИЋ	70
МИЛЕНА ДРПА	71, 72
МИЛЕНА ТОДОРОВИЋ	73
МИЛЕНКО МИЛОШЕВИЋ	177
МИЛИЈАНА ЈОВАНОВИЋ	74
МИЛИЦА ПОШАРАЦ	75, 197
МИЛКА ВАСИЋ ГЛУШАЦ	76, 77
МИЛОВАН Мићо ПЕТРОВИЋ	79, 178
МИЛОЈКА ЈЕЛОВАЦ	136, 137
МИЛОРАД КУЉИЋ	78, 213
МИЛОСАВ ПЕТРОВИЋ	80, 138
МИЛОШ Б. ИВЕТИЋ	82
МИЛОШ ЕЛЕК ВУКОТИЋ	81, 189
МИЉАН САНДИЋ	83, 139
МИЉАНА ИГЊАТОВИЋ КНЕЖЕВИЋ	84-86
МИОМИР М. ЛАКИЋЕВИЋ	190, 198
МИРЈАНА МИЛАНКОВ	253-255
МИРЈАНА МИЛАЧИЋ БАЈИЋ	87
МИРЈАНА ШТЕФАНИЦКИ АНТОНИЋ	88, 89
МИРЈАНА ШУЉМАНАЦ ШЕЋЕРОВ	90, 214
МИРКО СТИКИЋ	91, 215
МИРОСЛАВ ВЕЛИЧКОВИЋ	140
МИРОСЛАВ Мишо БАКРАЧ	199, 216
МИРОСЛАВА Мира ЦВЕТКОВИЋ	92
МОМЧИЛО ЈАЊИЧИЋ Момос	93, 94
НАДА ДАНГУБИЋ	159
НАДА ЈОВАНОВИЋ КРУПЉАНИН	95, 179
ОГЊЕН КАНДИЋ	200, 201
ОЛГА АРАНЂЕЛОВИЋ	96, 97
ПАЈО БРКИЋ	160, 180
ПЕКО ЛАЛИЧИЋ	141, 142

ПРЕДРАГ ВУЧЕТИЋ	143-144
ПРЕДРАГ СТАНАЋЕВ	256-258
ПРЕДРАГ ЦВЕТКОВИЋ	259-262
РАДИСЛАВА С. БОКШАН	100, 101
РАДМИЛА В. СТОЈАНОВИЋ	263-265
РАДМИЛА МИЛОЈЕВИЋ	102, 103
РАДОСЛАВ Раца ФЕЛБАПОВ	98, 99
РАМИТ АДЕМОВИЋ Љубињец	181
РАТКО Рале БЕЛИЋ	104, 182
РУЖЕНА КРАЋИЦА	105, 217
САВКА КОЗИЋ	218, 219
СВЕТА ЦАКИЋ	106, 202
СВЕТЛАНА ГАЛИЋ	107
СЛАВИЦА АГИЋ	266-269
СЛАВИЦА КЛЕИН	108
СЛАВКА БОЖОВИЋ	145, 146
СЛАВКА ЖАКУЛА СТАНИКИЋ	109, 183
СЛОБОДАН ВРХОВАЦ	147, 148
СЛОБОДАН МИЉАНОВИЋ	270-273
СЛОБОДАН ТОДОРОВИЋ	274-276
СЛОБОДАН ЦВИТКОВИЋ	110, 203
СМИЉАНА БОЖИЋ	111, 149
СНЕЖАНА ВАСИЋ	277-281
СНЕЖАНА ШОЛКОТОВИЋ	112, 113
СПОМЕНКА ДЕНДА ХАМОВИЋ	114, 115
СРБА ЂОРЂЕВИЋ	150-151
СРЋАН ЂУРИЋ	204, 205
СТАНКА ЋАЛАСАН	116, 184
СУЗАНА АСКОВИЋ	117, 206
СУЗАНА КОНЕСКИ	118
ТАЊА ТРАШЕВИЋ СПАСИЋ	282-283
ЦВИЈА АШЋЕРИЋ МИТРОВИЋ	185
ШПЕЈТИМ СОЈЕВА Соле	119, 207
САДРЖАЈ	291

Објављивање зборника подржали су:

д.о.о. „Тиха”, Сремска Каменица

„АЗА” медара, Стари Лединци

Подрум Миљевић, Стари Лединци

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.163.41-14(082.2)
821.163.41-32(082.2)

**МЕЂУНАРОДНА уметничка колонија "Панонски бисери"
(13 ; 2019 ; Нови Сад)**

Светосавски епистолар: зборник радова 14. међународне
уметничке колоније "Панонски бисери", Нови Сад, 2020. /
[уређивачки одбор Дина Заварко, Душица Гак, Милош Б.
Иветић]. – Нови Сад: Савез књижевника у отаџбини и расејању,
2020 (Земун : Горапрес). - 296 стр. ; 21 cm

Тираж 200.

ISBN 978-86-7970-170-1

COBISS.SR-ID 14762761

